

nam aliud quod vult ppter vite perfectionem. Ut ergo fornicationes fugias / vt re-
re coniuge. sed si ambo ducimini studio pñatioris virtutis / vt re castitate. Alterum
enim carni seruare est / alter spiritui. et qui in carne seminat / de carne et metet coru-
ptionem. qui vero seminat in spiritu / de spiritu metet benedictionem.

De viri vxorisq; officio. cap. vij.

Mulier inquit ptece vxores reuereri maritos / pñotem honoris lo cū eis et de
re / eorūdemq; subdi imperio. Id gdem exigit et auctoritas diuina (vt dñi
est) et apostolici pceptus / et ipsa natura. cū etiam inter gentiles et a religione no-
stra alienos conserit / viros q; foeminas honorabiliores esse atq; liberos. Ille quis
tamen vxore sic contēptē viatur vt seruus / **¶** Vt apostoli mandatus est / quo monet
ipso etiam imparti oportere honores atq; coheredib; gratie vite. et in cōsala dñi
est scriptū / Christum adolēcentē tuē noli despiciere. Socia thū tibi est / et domes-
tice gubernationis curesq; confors / et cōmunium liberosq; parens / non de capite
educta nec imperet / nec de calcaneo nec contemnatur / sed de cōsa formata / vt inter
vtrūq; media habeatur / et secūdo loco post patrē familiā in domo honoretur. Illa
obtemperet viro / ei autem reliqua familiā subiecta sit. Illa sicut Sāra Abrahā
ita virum vocet dñm / eam vō resq; domūq; appellent / et veluti dñi pareant atq;
obsequantur. **¶** Porro vt tali honore dignam se non tam auctoritate q; moribus ostē-
dat / sit fidelis vt cū Sēchol / que ne patri gdem / et eidem regi obsecuta est vt virū pro-
deret. Nam sicut de viro dicitur / Propter hoc dimittet homo patrem et matrem
et adheribit vxori suę / ita et mulier debet adherere viro / vt nec amox parentum / nec
timore regum fidem deserat. Sit prudens vt Abigail / que iratum viro suo Dauid
dem animi sagacitate placuit / ita vt postea marito viduam ipse Dauid sibi ele-
gerit vxorem / sola foemine solertia delectatus. Que talis fuerit etiam viri partes
agat in domo / si ille minus integrę mentis erit. reuerentiam tamen exhibeat vtriusq;
totū / et sic omnia faciat / quasi ille imperaret. Sit pudica vt Susanna / que coniugij
fidē seruata malebat mori / q; amissa viuere. sed tam sanctum foemine propōsitū
cum nosset dñs / et ab accusatorum infamia purgatam / et a mortis periculo liberā
reddidit. Sit patiens et humilis vt Anna / Belcanē coniunxit / que cū sterilitas ex-
probationes ex quo animo tulisset / mater esse meruit Samueli / qui et cetera popu-
li exiit / et ppheta. An hac itaq; vñica prole multo felicior fuit / q; illa in multis cu-
lus procacitate incescebatur. Sit in omnibus que honeste fieri possunt / obedētia
viro / vitareq; Clasti reginę insolentiam / que cum Asuero Persarū regis mariti sui
imperium contempsisset / diuortio multata deſe esse qd erat / et de fastigio publi-
ce dignitatis in ordinem corruit priuatum. Depōnit enim deus superbos et oſes-
de / et exaltat humiles. Licet autem nūc non sit locus repudiij / turpissimum tamen
est / repudio dignam videri. Sit ptece diuini rei studiosa / ad pces deo offerēdas
prompta / vt Tobie coniunxit Sāra / que anteq; conjugalem operam intret / tridui
cum illo in oratione perseuerasset / traditur. et ambo gdem felicem cōiubij euentum
habuerunt / eo q; initia illius dñi cōſecraſſent. Sit postremo in cēsu modesta / gra-
uis in aspectu / in sermone veracunda / simplex in ornatu / et in his rebus / que totis
videntur ostendat / qualem intus qui non videtur animum gerat. Implet etiam

De coniuge diligēda et pteq; continēdi. c. viij.

quod apostolus / **¶** Dilemoni discipulo vt adolescentulas doceret scribit / Ut videli-
cet viros suos ament / filios diligant / sint prudentes / casti / sobrie / domus curā ha-
bentes / benigni / subdij viris suis. Exequatur et que princeps apostolorum / **¶** pma.
trius partim prohibeat partim imperet dicens / Quorum sit non extrinsecus capu-
larura aut circūdatio atq; / aut indumentū vestimentorum cultus / sed qui abscondi-
tus est homo in incorruptibilitate quieti / et modesti spiritus / qui est in cōspectu dei
lo cuplet. Ille quis tamen sordes et illuuię cōuenire vxoribus honeste credat / rur-
sus / **¶** Nilulū audiat Timotheo dicentem / Mulieres osare tube in habitu ornato pma.
cum verecundia et sobrietate omantes se / non in totis crinibus / aut auro / aut mar-
garitis / vel veste ptecta / sed quod decet mulieres promittentes pietatem per ope-
ra bona. Et clamarem in nostrarum comendi componēdisq; luxuriam foemina-
rum / et in ipsarum immodicos ornatus inueheret / sunt enim que totum censum
insunt in vestibus / insunt in monilibus / gessant in unctione / et vt carnem suā
uiuent / maritos egere cogunt / sed si dñi apostolici pcepta / que sepe in ecclesijs
predicari audiunt non obseruant / et me quidem clamantem iridebunt. Satis ē
igitur attoniti omni silentio intemperantiam earum iusticare / q; verborum increpa-
tione frustra velle corrigere. Illis autem quos inuerti magis q; exterior cultus iu-
uat / satis erit / non me / sed quorum dicta in medium propōsit / audire.

De coniuge diligēda et temporeq; continēdi. cap. viij.

Quod autem viros respiciat / videlicet non oportere contemnī vxores / dictum
est supra. sed vt euidētius ea res conſer / dicemus nunc qualiter ipsa vxor
diligenda sit / deinde etiam continēdi tempora indicabimus. **¶** Paulus apostolus
Clari inquit diligite vxores vestras / sicut et **¶** Chrysostomus dilexit ecclesiam / et reſpus tra-
dit pro ea / vt illam sanctificaret. et pauloſi / Ita viri debent diligere vxores su-
as / vt corpora sua. qui suam vxorem diligat / seipsum diligit. Et alibi idem ait / Clari
diligite vxores vestras / et nolite amari esse ad illas. Diligere quidem videtur et p-
ximos sicut nos ipsos. Qui tamen proximum diligit / alterum diligit. qui vero vxo-
rem diligit / seipsum diligit / cum vir et vxor vna caro sint. Tanto igitur intēsus di-
ligatur / quanto magis proxima est. Quid autem proximus / q; duo in carne
vna / dilectionis ptece ordo exigit / vt primo loco nobis ipſis optemus bona / se-
cundo proxima. **¶** Sumo igitur loco etiam vxor amanda erit / aut si quis inter pri-
mum et secundum esse potest medius. Ambo autem gignēde prole causa inter se
coeant / non explede libidinis affectu. Alterum legitime coniugatorum officium
est / alterum turpiter lasciuientiam imunditia. Ambo etiam obſeruent continēdi
tempora / dicente Salomone / Tempus amplexandi / et tempus longe fieri ab ama-
plexibus. **¶** Tunc igitur a coniugij opera venerēq; voluptatis vſu continere se de-
beant coniugati / cum ciuitas opprimitur calamitate / ne cōmunī malo alijs triftan-
tibus ipſi gaudent videantur. Sic enim in **¶** Tobie propebera imminente captiuitate
ad iudeos dicitur / Egredias / sponsus de cubili suo / et sponsa de talamo suo. Ad mē-
struatam quoq; vxorem accedere lex vetat / ne concepti foetus vitiū / corrupti san-
guinis trāpant / et morboſi liberi sanctorū affecti nascantur. Clideant igitur vir et
mulier ne cōſus deſectio viti mensuratum tempore congregantur / ne plus mole-

Ad co-
ri. pua
vi.
Epo. 19
Reg. p
fri.

ntē accipiant ex natorum foeditate] q̄ ex concubitu voluptatis. Sed neq; illo die
cocant] quo rem diuinam facturi sunt. Tunc enī facilis quod poposcerint impe-
trabunt] cum casti puriq; ad supplicandus deo processerint. Illoc sane p̄cipit Ap̄ls
dicens] nō solite fraudare inuicem] nisi forte ex consensu ad tempus] vt vacatis oia-
tioni. Tūc etiam magis accingant lumbos suos zona castitatis] cū sacrosancto cor-
pori a sanguinis donum erunt cōmunicaturi. vt quod in typo agni pascalis p̄cepta
p̄tuit] in vero agno] qui ab hosti peccata mundi impletur. Plebi vocem] omī die
perendino auditur] per] as̄p̄sen inuigilet] ne appropinquent vxorib; suis. Da
uid atq; ihs qui cum illo erant] panes propositionis ne c̄scentibus quidem dati
fuere] nisi cum se mundos a mulieribus ab heri z nudius tertius confessi sunt.
Quid autē sanctus illo pane qui de celo descendit] Quod ergo p̄cessit in figura]
obseruetur in veritate] z hoc quidem ex consensu. vt enim se contineant coniuga-
ti] non alterius arbitrij est] sed amborum.

De coniuge eligenda. cap. ix.

Autem concorditer ac sine querela procedant nuptie] par conditio q̄rda
erit in coniuge generis atq; fortunę. Gurgiorum causa esse consuevit dispari-
litas. Idcirco vir nobilem se aut opulentem non ducat] ne pro vxore patiat
dnam. Mulier quoq; plebeia z vulgaris parūq; dotata non nubat] p̄statiō] ne
forte non vxoris loco habeatur sed ancille. Ad si etiam inter equals frequenter in-
cidunt contentiones z lites z offidia z similitates] quanto magis hoc timendum
est] vbi alter maiorum suorum tacet titulos] ostendet stēmata] opibus gloriatur] et
multo fastu in flatu arroganter incedat] alter vero nihil horum habeat] quo se illi
exquare possit] aut iniuriam obiecit] vilitatis propulset] caneant igitur tam vi-
ri q̄; foemine matrimonio copulam] ne forte dum coniugij iugum se subire cre-
dunt] iugū subeant seruitutis. z si bene recteq; sibi consultum volūt] audiant] verū-
culum illū a pueris in schola] in foro] in omnibus compitijs ventilatum] Si voles
apte nubere nubē pari. Sz neq; nimis formosā] oucedā esse aut] nec nimis defor-
mem] ne vel hāc habeas despectū] vel illā suspiciā. Ea ergo placeat] cui] media in-
ter istas erit spēs. vt nec multos allcere] nec tibi nō grata ēē possit] ac p̄inde viri
usq; vestrū z pudicitia tutior maneat] z aius omni sub lata suspitione transgillor]
ad mutuā p̄p̄iorū charitatē. Itaq; enī illi cōcorditer quēst pacificeq; viuere] q̄ iter
se de connubijs de dubitant] z zelotippie vitio vel maritus mecum] vel vxor pel-
licem imaginatur ac timeat.

De filiorum educatione familiāq; regenda. cap. x.

Post hec optimos hīe liberos gloria ē parētum. Patris igit matrīq; erit offi-
ciū] ex se genitos nō ad luti] s; ad modestā educare] nō blāditijs emollire]
s; castigatiōib; cohibere] p̄te religiozq; instituire] plectere si deliquit. laudare si bñ
obtemp̄eratiq; se gesserint. Incepatōib; minus verberib; a vitio deterere. exhor-
tatiōib; ad virtutē] pmissiq; accedere. ex p̄la vñ aliē] alia q̄ fugiat] alia q̄ imite-
tur] pponere. magis de morib; ipsoz] q̄ de solipitate sollicitari. Reliqua quoq; fami-

liā ita gubernare] vt eoz qui domi sunt] sobrietas] parsimonia] frugalitas] restimo-
nium sit integritatis in diuitiisq; diuoz. Sup oia aut oēs domesticū] siue liberi sint] si-
ue serui] doceant] deū timere] proximos diligere] neminē odisse] nulli nocere] bñ oia
bus optare] z cui possunt bñfacere] iniurie nō meminit] s; p malo bonū reddeat.
Sz agni p̄fectio meriti apud deū erit] talē se iudicādis liberis] regēdaq; familia
exhibuisse] sicut ecōtrario p̄cipue] dignatiōis atq; odij neglexisse] z prius vel matrīs
familias p̄sonas gerēdo] suū nō obuiisse officiū. Aut enī bñs Ap̄ls] Sigis suor] ma-
xime domesticoz curā nō h;] fidē negant] z est infidē deterior. Ad si par crimē est]
fidē negare] z eoz qbus p̄ces parump̄dere] saluē] nōne par erit z crimine vindī
cta poenāq; cōmissi. Quisq; igitur alios regendi officiū suscepisti] caue marie ne
oculo atq; ignauit] deditus illud fastidias] neue gregē cuius es pastor] lupis lantan-
di dimittas] z p̄ditē cuius sanguis de manu tua regatur. Corpe delinquentes] in-
stare ignaros] p̄tege infirmos] liberare cōtēde p̄ccitantes] indigentib; victui necessa-
ria compara. vñ si p̄p̄io non duceris] poenā time] q̄ illis debetur] qui sis
dem negarant.

De fornicatione vitanda. cap. xi.

Et quoniam matrimonio p̄ulimus viduitates] viduitatē virginitatē] nihiloq;
horū malū ēē diximus] cōtraria quoq; in mediū p̄ducēda sunt. vt vitij for-
ditate offensi] cupidius virtutib; i cibamus. Virginitas amittere] qd est aliud nisi
ab ipsa angelicē cōditōis celsitudine ad nostre mortalitatis humilitatē descendere] z
cui spiritui coeplis carne finit. Similis angelis cras virgo dū ne fecisse corruptiq;
tuncta es viro honestis nuptijs] fateor] nō peccasti] facta es tū ne fecisse corruptiq;
de celesti terrena] de auro purissimo es villissimū. Sz nō potes veniēti] huius sp̄s
so cū tāpade accessu occurrere] nec iter sp̄sas et] celerē. virginū ille sp̄s] s; nō cor-
ruptarū amator. Et licz nō repellat] iugatos] p̄iugij iura p̄uates] p̄ tū loco h; virgī-
tes] vt dicit] sc̄do viduas] vltimo maritas. Ad de altero sexu dicim] de virog; se-
tim]. Idcirco ē apd deū] foemina nescit] deide q post cognitā castitatis votū] fūda-
pit] postremo ille q gignēde] plaga] a mimino feruit] z pudicitia atq; charitatē
nem] ne vel hāc habeas despectū] vel illā suspiciā. Ea ergo placeat] cui] media in-
ter istas erit spēs. vt nec multos allcere] nec tibi nō grata ēē possit] ac p̄inde viri
usq; vestrū z pudicitia tutior maneat] z aius omni sub lata suspitione transgillor]
ad mutuā p̄p̄iorū charitatē. Itaq; enī illi cōcorditer quēst pacificeq; viuere] q̄ iter
se de connubijs de dubitant] z zelotippie vitio vel maritus mecum] vel vxor pel-
licem imaginatur ac timeat.

Ad Et
mo. p
ma. v.

egitas.

Mat.
ib. 24.

autem relinquuntur in igne cū diabolo cōmissa laſturi. Quid ne virgines quideſ] que fatig erant intrare beatitudinis ianuam potuerunt / quomodo intrabit ſcorta] tores / adulteri / libidinibus oſe nocturnis ſeruitutes? Si in quas neq; continentib? / neq; matrimonij fidem ſervantib? parclur / cum illa que uſſa ſunt contēperint / quanto acius toſquebūtur / qui continentiam quoq; ſtupris polluerūt / vel qui cō] regij ſanctitatem adulteriſ nequiſſa prophetarū / Epulſus in Epocalypſi irat / d]a] mar / ſoris canes z veneſici z impudici / z tu te ab eo ſuſcipiendū ſperas / qui poſt] continentie votum ad libidinis priſtine ſordes reuerſeris / ut ad vomitum canes] z inſipientes mulierculas blanditis donis / ſilicet / quaſi incantationib? veneſice? z in omnem impudentiam p̄ceps ſereres / ut obſcene appetitioni mores geras? An] ideo forteſſe negligentiores / quia quos ſoras exigi audis / ſolo beatitudinis fructu] carituros putas? At hic idem / cuius iudicia firma rataq; habentur / alibi ait / ſorti] catorū partem cū veneſicis idolatriſq; futuraz in ſtagno ardenti igne z ſulphure] quod eſt mors ſecūda. illo ſolum igitur beatitudinis poſſeſſionem priuabitur / ve] rueram ſupplicij nūq; finiendo iradentur. Illoc q̄z verum ſit manifeſta multa] rum exempla docent. In quib? Sodomitaz z gomoiram libidinibus ardentes ar] dentib? de celo pluens ſlāma conſumpſit. Zambri ſirabelice cedez z madianiſidis] meretricioſ / cui ille ſe conſtituerat / deo populo iratum placauit. Z ex quoq; adulteriſ] conuicioſ lapidib? obui iubebat. Et licet poſtea clementiſſimus dñs legis rigoreſ] euangelij grātia temperarit / ſedemnatam olumtendo adulteram / ne poe] ſten] titibus adimere ſpem videretur ſalutis / Clade tamen inquit / z noli amplius pecc] z re / nequid grauius tibi contingat. Z ſeruitus eſt enim in abyſſum inferni detrudi / q̄z] lapidum ſcribus interimi / z anſiq; q̄z corporis pati mortem. Reſpiciat igitur im] pudici / redite ad cor ſonſcatorib? / exurgite de ſtercore meretricioſ / dum licet / dum] penitentie ſuper eſt tempus / ne poſt hęc tritiſſus vobis acerbisq; contingat / q̄z So] domitio / q̄z gomoreſ / q̄z Zambri z madianiſidis ſcoto / q̄z veniſq; eſt illud quod in] puniendo adulterio lex decernit. Miſeri enim terribiliſ dñs dñs aut ex cogitari poteſt /] igni inextinguiſſi / te / ebriſ exterioribus / verme inſtanti / perēni ſecti / in nūq; ge] tur / denium ſtridore / poenſq; illis / quarum grauitas neq; intermiteda / neq; ele] uanda / neq; ſec] lis villis vnq; ſperatur ſinenda. Quoruſ igitur illa monſtre / cu] pidiſſa fomenta / amotoſas miſſitate tabellas / delinſicis blandi verbis / nutu ni] cta ſibilliſ allicere / comere caput / veſtimenta componere / ſores obſidere alioſum /] ludie intereſſe / choroſ cantibus ſonis iocis oleum conſumere / modis omnib? eſſo] minari ac molleſcere. Quoruſ ſed et tot onandi corporis ſtrumenta / ſpeculum / po] cet / ſolſelle / calamitrum / oſcencicula / bull / creptula / ſtrumenta / inauris / mon] ſia / armiſſe / annuli / reſcule / vitte / margarite / lapilli / que enumerare nedus eſtima] re diſſicile eſt. Quoruſ poſtremo ad ſuandam ſcedem purpuruſſum z ceruſa / ad] erugandam atq; emaculandam alia quedam ſmegmata / mangoniſq; lūſitioneſ? Quid hoc eſt / niſi propriam pudicitiam poſſituere / z vim inferre alienę / nullum] omnino obſcencitatio / modis imponere / ſed licet illa queſo / qui tam inſipienter ex] cidit / ſed ad mentem reuerſi fidem aliquandū cogitare / an tanti ſe breuiſ ac mo] mentanea corporis voluptate / vt propter illam vel bonum infinitum caſitati pro] poſitum contēmi debeat / vel infiniti mali / impudicię paratū non timet? Cogitare inquam que ſecutura ſunt / vt hi que inſtant libetis abſtineatis. Iliaud

facile / preſentibus delinſitur / qui quotidię penſitat futura.

De triplici elemoſinarum genere. cap. xij.

Satis iſta de caſtitate ac pudicitia nunc magis proximam charitati virtuteſ] explicabimus / erga egenos liberalitate. Eūſi noſtri / cuius omnia ſunt /] proceptum eſt / Qui peti a te / da eiſ / z volenti mutuari abſte ne auertaris. Alioſum] inſcepit illa ſuccurrat opulencia / vt obediſ deo. Et licet iuxta alium euangelis] di] ctum ſit / Omni / petenti tribue. non ſubris tribuere oīa ſed omnibus. Rem] male peti / da coſtitum ne petat. iuſte peti / pauper / da quod peti ſi poteſ / ſi id] non poteſ / da excuſationē / z verbis conſolare miſeri / ſi nequeas auxilio. Atq; ita] omniſ petenti dabis aliqd / cum dederis / quod z te dare deceat / z illum accipere. Sade] rō erit mutui preſtandi. Neq; enim mutandus eſt gladiuſ irato / neq; cla] uſ ſuri / neq; equuſ latroni / neq; nauis pyratę / neq; pecunia alcatori / neq; muſi] cum inſtrumentū impudico amatori. Sicutuſ ergo da non eſ / qui animo male ali] quid agendi poſcit / ſed qui peti / quod z ſibi poſſit / z nemini noceat. Quod ſi nec] a male poſtulanſibus auerti volueris / ad mone vt a male reſpiciat / z ad bonum] conuerſantur. z hoc quidem magnum mutuū erit / ſi te poſtante corrigentur. Quid] tuum inquit dare nihil inde ſperantes / z erit merces veſtra multa / z eris ſili aliſi] ſimi / quia ipſe benignuſ eſt ſuper ingratoſ z malos. Eſſote ergo miſericordeſ / ſi] cut z pater veſter miſericorſ eſt. Quid tuum iſtud elemoſina eſt / que nō ab eo reſti] tutur / q accipit / ſed qui p̄cepit. qui dat promodiſ magna / pro temporalibus ſent] pterna / z eos regni celeſtiſ facit heredeſ / qui ſui terreniſ patrimoniū parē impen] dunt pauperibus. Qui enim miſeretur pauperis / ſoenerat deo. Sed etiam qui mi] ſerendo mutuū dat / nec aliqd p̄ter q̄zqd mutuatum eſt exigit / miſerationis qui] dem ſuę capiet mercedē / maiore tñ ille / qui nihil ab homine repetit / vt a deo recipi] at / quod ab ipſo p̄miſuſ eſſe non ignorat. Sed anteq; elemoſinarū rationem atq;] meritum demonſtreſ / docebimus / elemoſinam alia fructuoſam eſſe / aliam fru] ctuſam / aliam vero reproba z execrandam. Fructuoſa eſt de qua loquitur / quāq;] tractare inſtitutum / que vere elemoſina diſcitur / a miſera / da trabę vocabulum /] vt vere non ſimulare miſerantium ſit / nec venturiſ in vitium virtutem / velut ex] hiſ que dicuntur / facile patebit. Illa autem inuſſiſ eſt elemoſina / qua non deſ] dei hominum gloria queritur / que ſcilicet non in occulto conſident ſi / vt ei placeat q] videri / oculoſ ſed in publiciſ proferitur / vt vulgi potius capiet plauſum / ac ſauoſ] ſibi conſiliet ſpectatorum. Eſt autem dominuſ / attendite ne iuſſiſſa veſtram faciā] tis coſa hominibus / vt videamini ab eis. alioquin mercedē nō habebitis apud pa] trem veſtrum qui in celſis eſt. Dulchre additum eſt / vt videamini ab eis. Quo do] cemur / non hominum conſpectum fugiendum eſſe / ſed laudeſ humaneſ appetitū] Quem qui ſequitur / cum multa donauit / quid aliud pro rebus dilargitſ re] cipiet / niſi vanę commendationis verba / quibus auroſ demulceat / z animo niſil] conſerat commodiſ. Quin immo illi etiam qui laudant / ſi cauſam largitiſ noſe] ſent / vituperarent / vt inantiſ glorię audiam / z non vt pietatiſ in egenoſ cultoreſ. Cum ergo facie elemoſinam noli inquit tuba canere ante te / ſicut hypocrite fa] ciunt in ſynagogis z vicis / vt honorificentur ab hominibus amen dico vobis reſ]

mat. 5.

luc. 6.

luc. 6.

puer. 19.

Elem. bona.

Elem. inuſſi.

mat. 6.

mat. 6.

ceperunt mercede sua. te autem faciente elemosinam | nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua | vt fit elemosina tua in abscon- dito | pater tuus qui videt in abscon- dito | reddet tibi. Dextera ad virtutem refertur | ad vitium sinistra. | non ergo se misceat vitiosa laudis appetitio recte fingere | elemosinarum operatio. Quod cum caveris | videant in te homines | vnde deum laudent | vnde virtutis exerce- re exemplum trahant. aut si illi non viderint | satis tibi fit | elemosinam tuam negi | angelos latuisse | qui tibi congratulantur | neque deum qui relaturus est premium. Sed negi illorum vilis aut accepta erit apud deum elemosina | qui cum peccata non desistant | eare demptum iri se existimant. quasi vero porrecta stipe corrumpi possit deus | vt scelera non puniat. Quod obrem alia imperaret | si ad salutem sola elemosina sufficeret | peccata tua elemosinis redime | et iniquitates tuas misse rationibus pauperum. hoc penitentiam agere volentis dicitur | non in flagitijs oba- durato. Sicut aqua exstinguit ignem | ita elemosina exstinguit peccatum. Sed vt aqua exstinguat ignem | non addas ligna | non suffices prunas oportet | a loquim cre- scente incendio consumabitur humo: victus maioris flammæ calore. Ita nisi peccare cessaueris | elemosinis redimere non poteris. Elemosina benignitatis est virtus. vt tuis aut nomine indigna esset | si vitijs fauere | si licentiam peccandi psterat. Por- tus aut virtus est | non delinquentes adiuuat | sed poenitentes emundat. In eccle- siastico est scriptum | Dona iniquum non probat altissimus. Ipse etiam dicit | Amos propheta oblinat de in crimine perseverantibus ait | Illo causa mota et munera vestra non suscipiam | et vota singula | vros non respiciam. Nemo igitur impune se peccare existimet | quia multa largitur pauperi. Vltimum esse debet | de- um non offendere | secundum hominis inopie subuenire. Quod si etiam istud vt obediamus deo facimus | cur in ceteris parere recusamus | in vno fideles | in alijs infidiles | in euangelio clamat | Penitentiam agite | et appropinquare regnum ce- lozum. et tu tibi appropinquaturum speras non agendo penitentiam | sed porrigen- do elemosinam: Dimittite tam de errore istum | ne tibi magis alijs credens pe- ca- reas. et Jacobi apli sententia adhibere incipe dicitis | Religio munda et immacu- lata apud deum et patrem hęc est | visitare pupillos et viduas in tribulationibus co- rum. Ne ne multa esset | imperfecta dissimulo | adiunxit | et immaculatum te custodi- re ab hoc seculo. Sic igitur liberalitas | in cetera iustitia | vt religio munda apud deum et immaculata sit. Reproba vero et execrabilis est elemosina | que ideo fit | vt vel ali- quid callide error queas | vel aliquem seducas | et quasi piscator hamum subiecta la- tentem porrigas. Avaritiae ista liberalitas est et fraudis | non miserationis et benefi- centie. Iste Simon magnus spiritus sancti donum emere voluit | et non quia pekebat gratiam | sed quam nolbat maledictionem recepit. Tale elemosina captatoris | se- rius | sed quam nolbat maledictionem recepit. Tale elemosina captatoris | se- rius | sed quam nolbat maledictionem recepit. Tale elemosina captatoris | se- rius | sed quam nolbat maledictionem recepit.

12

Dani. 4.

34.

amos.

1.

elemo-
sina.
mala.
simon
mag.

Quibus danda est elemosina. cap. xliij.

Omnis beneficii quod necessitatem patienti misericorditer impenditur | ele-
mosina est. Pauperem grauat obsequium | potum | regum | recto iura. Iste

eni pcpue indiget pauper. In deuteronomio scriptum est | Non obdurabis cor tuum | nec contrahas manum | sed aperies eam pauperi. Et in Psalms | frange esurienti panem tuum | et egenos vagos | in duc in domum tuam. cui videris nudus | operi eum | et carne tuam de-
spexeris. et in euangelio | Si via esse perfectus vende omnia que habes | et pauperibus et sequere me. Et qui habet duas tunicas | det alteram non hnti. Illi qui ad comendos precipit inuitandos | quibus deest referendę gratię copia. vt non ab ijs remuneratione | sed a deo expectes. Paru vel nihil facit lucri qui tribuit diuiti. et licet multo plura receperit | qd dedit | nihil ad illud | qd a dno tribuendū sperat. Ideo et Zachaeus dimidit bonor suor pauperibus obtulit non diuitibus. et salus domui sue facta est | Christo hospitium eius ingressio. In eos in quibus cōspicis oibus | Christi sequunt | magis beneficos nos esse oportet. vt cū deiseris nos com-
modauerimus | melius de deo mereamur. exemplo Apostoli | qui ait | Nilunc profi-
citur in iherusalem ministrare Sanctis. Accipio alibi hostias dices | Dum ipso habe-
mus | operemur bonū ad oēs | maxime aut ad domesticos fides. De quibus ipse
dicit | Quod vni ex his minimis | qui in mercedis fecit | mihi fecit. Illa gra-
conferri sunt res quibus indiget | ubi Apostolus ita ad Corinthios scribit | De collectis
autē que sunt in Scos | sicut ordinauit in ecclesijs galliæ | vos facite p vna
sabbati. Illos aut non solum rebus suauandos esse | verū etiā bonore psequēdos do-
cet cū ait | Qui bñ sunt presbiteri | duplii bonore digni habeant | maxime q labo-
rāt in verbo et doctrina. vbi cū scriptura | Nil alligabis os boui triturati. et digni
est operarius mercede sua. Idropterea rursum ipse | Coniungis cōsideret logur.
Sic nos vobis spiritalia seminauimus | magnum est si carnalia via metamus | et ad
discipulos a Saluatore dicit | Qui vos recipit | me recipit | quod non modo de religione
quā p caritatem intelligendū reor | verū et de vite sustentamentis | quibus indigent.
De his igit paup cura tibi sit. vt cū erga vitę pceptis liberalis munificus | sue-
ris | multos salui cōsulas | qui eius doctrina | et inuitus erudunt ac proficiunt. In
Abdi | Abahi regis dispensatori etiā cū capitis sui pculo non fuit graue | centū ex-
pensis | quos Regabel impissima persequebatur | neci subtrahere | in speluncis ab-
scondere | cūq fames esset | suis impensis pascere | et tibi molestū erit | si vni sancto
aut alteri necessaria obtuleris | que nō illis oblata | sed tibi computat ipse qui facit
Scōs | et p elemosinis tā modicis eterna se repensuri bona pollicet. Eternū etiam
ecclesie cōferenda bñicia sunt. vt qui altari ferunt | his videntur. Si quid sup fue-
rit | alij dispensent | aut in edificijs deo dicandis impendant. si fecit David | sic Sa-
lomo sic | et dras Sacerdos. Preterea quæque elusitas annone caritate laborat | al-
lo ve reri molestia affligitur | plebi succurrendū esse a potentioribus docet | Jo-
seph egyptijs ditribuis frumenta | Ezechias et Josias offerentes p regno | p sanctu-
ario | p Iuda | Bauros | arietes | ioues | hyrcos | vt eis quibus perat miseratio. ipia suo
pignore deo misericordia cōsequerent. Docuit hoc et Saluator noster | hominū multi-
tudine pascens in deserto | nolens dimittere ieiunios | ne deficiat in via. Et certe non
bñanus s̄ ferinus est q multos pure patit | cū multos potest sua ope liberare. In pe-
grinos et feruāda et humanitas | et cū eis mortalū vna origo sit | vnus autor et dñs
oīus | nemo nobis extraneus habeat | nemo alienus. In suscipiēdis ergo pegrinis
vniemur patris Abrahę atq Loti liberalitatem | qui sedentes in foribus Elustia-
tis aduenas vt ad se diuerterent | rogabant. et qui tam benigne homines accepta

15.
18.

mat.
19.
lu. 14.

lu. 19.

Ad ro.

15.
ad ga 6
mat. 25
lca. 16

Ad ti.

hna. 5.
hna. 9

Reg.
tertio.
18.

parali.
29.

ababā
Loti.

Job.
31
Suna
mit.

marta.
discipuli
luc. 14

uerant digni fuerit hospites fieri Angelorum. Imitemur Job | qui calamitatem
suam hospitalitatis antea cū recordatione consolabatur dicens | Sors non man-
sit peregrinus ostium meum viatorū parauit. Imitemur Sunamitem illam magnā |
quę coenaculum fecerat | vt quoties illi scilicet propheta Sunam transiret | inui-
tatus in eo suscipereetur. Ob hoc cum virum senē haberet | et ipsa esset sterilis oīs
te illi scilicet meruit esse masculę prole mater. et cum defunctum filium haberet | vi-
te restitutum recipere atq; consolari. Imitemur et Sathie sollicitudines | quę signa
sunt hospitalis suscipere christum. Imitemur postremo oīos illos de euangelio | q
christum sub peregrini specie latentem pertransire q; volentem ad suum diuer-
te re hospitalium coegerunt. Longe quidem illis dissimiles | qui ita submissile lente q;
inuitant | vt appareat optare ne veniant quos inuitarint. vellesq; videri | sed non
etiam esse hospitales. Ibi vero qui peregrinum | vt apud ipsos maneret | coegisse vi-
cuntur | cognoscere meruerunt Iesum | et caligine oculorum ac mentis vetera res
surrectionem eius legi videri | quem lugebant crucifixum. Ad hoc in exodo est pre-
ceptum | Aduenā non contristas | neq; affliges eum. et in leuitico | Si habitau-
erit inquit aduenā in terra vestra | et motus fuerit inter vos | nō exprobietis ei | sed
sit inter vos quasi indigena | et diligetis eum q̄si vos metipsos. et in deuteronomio |
Peregrino qui intra portas tuas est | da vt comedat | aut vende ei. Tende si illi tu
perci pecunia | si deest da. Grandis inhumanitas est | vitę necessaria querenti non
le saltem vendere. Euenit da vehementer cordis ista duritia est | ne nobis obici pos-
sit | quod preter alia hierosolime mor vi posuisti eueriendę per prophetā Ezechielē
exprobatur | Aduenam calinlati sunt in medio tui | pupilijs et viduam contrista-
uerunt apud te. Ad scelus profecto nisi maximum foret | inter causas tanti excidij
re | non poneretur. De terrea morbo aliquo affecto optulari | et egrotantibus asside-
re | elemosine genus est. de quo in leuitico dicit | Si attenuatus fuerit frater tuus
et infirmus manu | et susceperis eum quasi aduenā et peregrinā | et vixerit tecū | ne
accipias viuras ab eo | nec amplius q̄ dedisti. et in ecclesiastico | Non te pigret visi-
tare infirmum. Non pigret illā | quę mundi diem erat paritura | montana ascende-
re | cognatā adire | egrotanti assidere | quę grauidā Joāne bap. ecclia tā vicini par-
tus patiebatur. Quod si de matre hominis matris infirmę ministravit | nec te pi-
deat inferiores tua non solum opo | sed etiam presentia consolari. Leprosos quoq;
et in vinculis confectos redimere | debitoribus q̄s alienis cōdonare | iniuste oppre-
ssos tueri ac defendere p̄j argi liberalis hominis officij est. Idoc per Esaiā pre-
cipit oīs cum ait | Subuenite oppresso | iudicate pupillo | defendite viduā. et alibi p
eundem prophetā. Dissolue colligationes impletatis | solue fasciculos deprimentes |
dimitte eos q̄ cōtracti sunt liberos | et omne onus distrīpe. In Ezechiele et iustis
appellatur | qui pignus debitori reddiderit | et pauperulum non contristauerit. Ut
autē eorum qui carceri in captiui sunt | angustiam miserare Esaiā hortat dicens |
Adhe-
re. 13
cū mentore vincit | tanq; simul vincit | et laboranti tanq; et ipsi in corpore mo-
rantes. Illi si omnes in christo vni corpus sumus | debemus male affectis con-
dole | vt mēbris corporis nri | et saluti eorum consulere non minus accurate q̄ nre
consultum vellemus | si idem mali pati contigisset. Tunc enim si qua calamitate
ipse oppressus fueris | si qua violentia veratus | non te pudebit opem implorare |
quam alijs prestasti. Da modo operam | vt cum beato Job dicere possis |

Quātū pauperi sit largiēdū. c. xiiij.

99

Oculus sui ceco | et pes claudō | pater eram pauperum | et causam quam nesciebā |
diligentissimē inuestigabam. cōterebā molas iniqui | et de dentibus illius auferē-
bam pedē. Hostrore aliorum tristitiam consolatione releuare | mortuos qui nō
habent vnde funerentur | tua impensa esse ac sepelire | ad eandem pertinet vir-
tutem. Quā reditus Thobias | cum in Assyria captiuus tenebatur | in eos qui se-
cum capti erant | benignitatem exercuit | verbis consolando | rebus iuuando | et eos
qui diem sum obissent | mandando sepulture. Dūq; aliorum angustias miserat |
suas nō sentiebat. Nec de illis quibus adesse debemus opera atq; pecunia | nunc
quātū sit largiēdū inopi | et pro gibus elemosine faciēde breuiter expeditius.

Quantum pauperi sit largiendum.

cap. xiiij.

Tantum tribuendum quantum pauperis indigentia postulat. Tantum ves-
tium da ne algeat | ne nudus incedat. Tantum cibi ac potus imparti ne fa-
me sitiq; laboret. Non beneficium est plura donare sed nequitie irritamentum.
Testis delicatior excitat arrogantiā. Cunctis abundantior nutrit luxuriā. Pro-
spiciendum erit igitur ne copiosius tribuas | q̄ ad parimoniam accipientis cre-
dideris esse satis. ne forte dum iuuare cupis noceas. Adhuc dicam in dultia imi-
tare | Non porrigunt egroti quantum ipse expetit | sed quantum saluti eius recu-
perande consert | quodq; profuturum censent impēdunt | non quod noxium eger
popolērit. Ita et tu quantum hominis egestas requirit | et quod honeste sustenta-
tioni sufficit vel non perenti prebe. Quicq; ultra necessitatē est | quicq; obesse po-
terit ne prebeas etiā si flagitarit. Quod si tibi grandis rerum suppetit copia | da
multa sed multis. Nam si vni dederis | licet ille acceptis non male vtatur | tu ta-
men vnum diligere videberis | alios odisse. Christus autē non pro vno mortuus
est | sed pro omnibus. Eius munificētia etia emulatur | cum plurimis beneficeas
ris. Late patens virtus est charitatis | nō est concita vnius angustia | in quem bene-
ficia cōferat | sed erga omnes effundit | gemit | cum omne eque dilgat. Quāq; illos
magis respicit | quos magis miserabiles inopiososq; videt. Clerum tamen si tibi
quosq; nō ita ampla est res familiaris | tātum indigentibus erga quantum viciū tuo
superesse poterit | ne et ipse egere incipias. Ita enim Apostolus corinthijs cōsulēs
ait | Si voluntas prompta est secundum id quod habet accepta est | non secundū
id quod non habet. Non enim vt alijs sit remissio | vobis autem tribulatio | sed ex
qualitate in presentē tempore vestra abundantiā inopiam implere | vt et
illorum abundantia vestre inopie sit supplēmentum. Quę nam est ista paupertas
abundantiā nisi quam p beneficij inopi collata retribuit christus dicens | Cle-
nīte benedicti patris mei | Possidet regnū vobis a cōstitutione mundi paratur.
Esuriit enī et dedisti mihi māducare. situl et dedisti mihi potū | et alia quę sequū-
tur. Unde idem alibi ait | Facite vobis amicos de iniquo māmona | qui recipiant
vos in eterna tabernacula. Ibi ergo dederis | talia non recipies. Si de tuis diui-
tijs non feceris tibi amicos | quis erit qui te de terra tollere | et in celesti collo-
care dignabitur domo? Ab omnibus destitutus gutta aque indigere incipies | cum de
ute purpurator | qui milias panta Lazarō medicanti dare noluit. Lazari inopiam
nō est miserat | in sua copia diues | nec Lazar | iā in sinu Abrahę bris et felix diuiti-
um

29

Job
as

Ambr

scda. s.

mat. 15

luc. 16

tis in igne ardentis miseris permittitur est subuenire. Atque ita avari diuitie in eternam venturam inopiam. diuitie vero pauperibus Christi dilargite perennis regni celestis bonis copulantur. Quod si opulentior es quod necesse sit et luxurie dispensatus circa tuos vius consummis iniquis dispensator es. Pauperum est enim non tuum quicquid modeste frugaliterque viuere superesse potuit. Alena vltima quoties tibi plura quod oportet indulge. Non es diis omnibus que habes quicquid supra necessitatem possides etus tibi dispensatio credita est non abusus. Si bene dispensaueris audies a domino. Quia super pauca fuisti fidelis super multa te constituit intra in gaudium domini tui. Sin vero talentum tibi ad negociandum tradidit in terra defoderis nihil alijs impartiens sed totum tibi vendicans nihil te lucrifecisse argueris. atque ideo pro ignauie crimine pro interioibus tenebris quibus obnubilatus animus futura non prospexit tenebras patris exterioris. Ibi erit per letitia fletus pro crapula et ingluuie dentium stridor. nunc quod inde exies de diuitijs istis exiturus titulus putas. Quod si perituris conferre semper duratura soleres melius tecum actum duceres carere opibus eturiendo panem ostiatis querere quod illo affluere in timentum illis tota etate iocunde perfrui et in pauperum usus quantum debes non contulisse. In iudicium enim illi sine misericordia fiet qui non fecerit misericordia. Superest ut videamus pro quibus facienda erit elemosina ut postea paulo plenius quod dictum est elemosinaz questum commodique consideremus.

Pro quibus facienda est elemosina.

Cap. xv.

Job. 1. Pro filijs offerebat holocausta. Job dices ne forte peccauerint in cordibus suis. Exemplo nobis est ut pro ijs qui grauiter lapsi sunt non solum precemur sed etiam elemosinas offeramus. Offerenda erit elemosina et pro illis qui in aliquo vitę discrimine constituti erunt ut liberentur. et postquam liberati fuerint ut pro beneficio a domino collato gratia referatur. qui illud quod pauperi impenditur fateatur impensum sibi. Samuele sacerdoti holocausta offerre. Israhelie parua manu ingentes palestiniarum copias fuderunt. Terris enim hostes tonitru et iragore de celo missis terga verterunt. Ihs est aut acceptior domino holocausti oblatio quod elemosinarum pia largitio. ipso dicitur. Si misericordia volo et non sacrificium. alias vero ides debet et ducere phineas soluerit. Sacrificia aut leuitis. et quia nemo ex eis desiderat tuis fuit illo prelio. auri domino consecrarunt. cuius benignitate et a periculo seruati fuerant. et victoria donati. Qui ergo in proximos misericordes extiterint in hostem victores erunt et deo protegente terre marisque discrimina tuti pertransibunt. Pro eo tantum quodq; sanitate et pro delictis mortuorum elemosinarum liberalitas utilis habetur. Ad h. Tablita. Derrus et Druhan. Ioannes de morte ad vitam reuocari pauperum precibus permotus quorum inopia ille sua ope sustentauerat. quanto facilius creditus est eos de egritudine ad sanitatem esse reuocandos si eis expeditur. qui eade beneficentia in egenos vti fuerint. Aut si non sanabuntur melior mercede relatu ros a domino quod ipsam corporum sanitatem. Idono pro defunctis elemosinas facere et ex confectudine religionis christiane est. In veteri aut instrumento hoc ipsum altitru mach. ex auctoritate Iude machabei principis viri ac multa loci pietate signis. Ille enim collatione facta duo decim milia diacinarum argenti misit hierosolyma dicit pro de

lectis eorum qui in prelio ceciderat offerenda. Et sancta inquit ac salubris est cogitatio pro defunctis orare ut a peccatis soluantur. Illud quanta via atque potestas elemosine sit memoramus non nostra presumptio est vti sed auctoritate instructi diuina. nequis aliter sententiam caustionum locus sit. Quis enim fidelis tam temerarius est ut scripturarum sententiam audeat impugnare?

De elemosine vtilitate. Cap. xvj.

Legimus in proverbijs diuina humanasque sapientia insigniti salomone. Alius nus abscondit extinguet iras et donum in sinu indignatione maxima. Reprimi igitur vel dicta in peccatores quoties misericordia exerceat in pauperes. In libro istem diuinitus audimus Raphaelem Angelum Tobie dicentem. Dona est obo cum ieiunio et elemosina magis quod thesauros auri recondere. qui elemosina a morte liberat et ipsa est que purgat peccata et facit inuenire vitam eternam. Times ne si dederis ipse egas? Sed dare elemosinam magis prodest quod thesauros recondere. Times mones elemosina a morte liberat. Times damnari sed elemosina peccata purgat et vitam lucram eternam. Tot terribilitati periti metu hominem eximit elemosina et ad summam puebit beatitudinem in tu tui avarus cumulandis non distribuendis opibus inbia veluti de pmissis dubijs de pollicitatione incertus. cum multis alijs in locis veritas ipse sermo eade asseueret et astruat. Nam primum bonis in egenos beneficiis non minus sed augeri Salomone testatur proverbijs dices. Focnerat domino qui miseretur pauperis. Focnus est autem pecunie commodare foetus quod et greci a pariendo vocant. Agis sicut danise supra fontem vias exigit ita elemosinam largitor multo plus relaturus est a domino quod ipse pauperibus erogat. Ides Salomon alibi ait. Alij diuidit propria et viuitores sunt. Dito factus est Job post erumiam. duplica recepit oiam que inuitus amiserat. qui parte eorum volens distribuere egenis. Tria sarcinaria non parit sed totum quod habuit oleat. farinę protulit in medicum ut propheta pasceret ipsa cum vincto filio fame peritura si elemosina non plueret quod feminaret. Idono tantum bac liberalitate profecti ut non deficeret oleum in lecto nec in hydia farina donec pluuia dominus daret super terram. Si ducia habuit in domino et spe sua non est frustrata. Paru dedit et recepit multum et est et diuites penuria patenter. torribus ipsis ob pluuie defectu siccati illa pauper de beneficio victu necessario abundauit. Idoc quoque pollicetur Salomoni in puerbis is dices. Idonoza omni de tua substantia et de primitijs eius frugum tuarum pauperibus et implebitur horea tua saturitate et vino toxicularia reddabit. Tale aliqd in euangelio inuenies. Quid enim nisi multiplicato redditura in sinu potigentis elemosina inuenerit quinq; panes illi et duo pisci multitudine elurientes appositum et post hoc duo decim cophini collecti reliquiarum et iterum sepe sponte plene affortate pro sepe panibus et paucis pisciculis. Quis ergo tam timidus est ut his expletis non exerceat liberalitate nec ita metuat ob hoc rei familiaris perimentum fore si elemosinas de dedit. Et si pferi veritas dicat. Date et dabit vobis. mensura bona et conseruata et coagitata et sup effluet dabit in sinu vrs. Idemo tui bac seta largitate vti pecunie augede. Quari hoc foret et terrena non celestia concupiscitis. qui non modo non possit ver et pro pps debem corinthe. ut illas agram diuitias que nec timea conu pere nec fur possit auferre. Idono gb ad dispicendis pteriq; certe spontaneam subeunt

pue. 11

Tob.

12.

19.

19.

19.

19.

19.

19.

19.

19.

19.

19.

19.

19.

19.

19.

19.

19.

19.

19.

19.

19.

19.

19.

19.

19.

19.

19.

19.

paupertatem. ut ostendant | nolle se oio possidere opes perituras | sed illas que pe-
rire nequeunt | in thesauris reconditis eternitate. Idio autem fructuosos pauperes
sustentatores nemo negare poterit | nisi qui scripturarum repugnare voluerit ve-
ritati | malens damnari cum infidelibus | q̃ cum fidelibus saluari. Et igitur pec-
stes eternalis opes capiamus | primo veritatis cognitione opus est | veritas confes-
sione | deinde ut delicta nostra expientur | et qui prius peccatis gravabamur | bo-
nis actionibus p̃ficiamus. Nec autem omnia prestare poterit fidelis ac sincere
mentis elemosina. Cornelio Centurioni ab Angelo de celo in terras lapsio est oio
cum | Orationes tuas elemosine tuas ascenderunt in memoriam in conspectu dei.
Itaq̃ cum gentilis esset elemosinis meruit a Petro apostolo discere Christum | et
fidei baptismo purificari | ut in Christo renatus cum Christo resurgeret in gloria.
Nabu. Nabuchodonosor quoq̃ rex gentilis erat | quando deo se voluit equare fragilita-
tis humane oblitus. Et q̃ ob hoc predicetur | qd̃ regno eiectus | cum bestiis esset
victurus elemosinis tamen mutari posse dei iudicium intellexit. Daniele. dicen-
te peccata tua elemosinis redime | et iniquitates tuas misericordie pauperum | scilicet
ita ignoscat tibi deus. Quod si etiam gentium in pauperes pietatem deus respi-
cit | quanto magis credendum erit fidelium? Audi scripturam dicentem | Conclu-
de elemosinam in corde pauperis | et hoc pro te exorabit ab oī malo. unde et in psal-
mo dicitur. B̃d̃s qui intelligit super egenum et pauperem in die malo liberabit
eum dominus. Quando videlicet dicitur est | Esuriui et dedistis mihi manducare.
Eccl. 3. Audi et alia scriptura iniaz | Agne ardentem exinguit aqua | et elemosina resistit pec-
luc. 11. caris. et in euangelio dare elemosinam | et ecce omnia munda sunt vobis. Iuxta
superiorem sententiam elemosina resistit peccatis nulla cōmittamus. Iuxta sequē-
te ab ijs que tā commissum | facti ut emūdemur. Reliquum est ut et a preteritis
expiatos | et a secularis custoditos deo nos offerat pro innocentia suscipiendos | p
iustitia premiandos. Illoc ita futuram psalmita testatur | ois de beato viro aie |
ps. 117. Dispersit ovis pauperibus | iustitia eius manet in seculum seculi | cornu eius erit
tabit in gloria. ut intelligamus per caritatis beneficentias opera ad eternam
beatitudinem perveniri | et illos qui in his veritas fuerint a Christo audituros. Cle-
mente benedicti patris mei percipite regnum a constitutione mundi vobis parati.
Regni itaq̃ celi filii heredes erit | qui rerum suarum terrenarum ipsos pauperes se-
cerint participes. Ab hac sane pietatis virtute nec ipsi pauperes excluduntur. Non
habet quam alteri porrigas stipem | si habes a que frigidum poculum | et non per-
des mercedem tuam. Duo minuta era inopie vidui in gazophylano oblata oīus-
tum preferuntur donarye. Non pensat dominus quantum das | sed de quanto
et q̃ libenter. Ille plus offert | qui minus quod offert restat. Illius magis acce-
pta sunt dona | a quo magis prompto exhibetur animo. Illic est preceptum illi
puc. 3. lud Salomons | Ne dicas amico tuo | vade et reuertere | et cras dabo tibi | cum sta-
ti possis dare. Et ne id tanq̃ inuitus facias | admonet Apostolus | non tristem sed
ad cor. hilarem datorem a dño obligi. Qui enim libenter dat obligi | ideo et ipse obligitur.
scd. 9. Quod si nihil penitus habes quod in opus largiaris ita miserie eius condolearis | ut
daturus es illi si haberes. et p̃ beneficio computabitur pietas miserantis | multūq̃
p̃derit offerre voluntarie | qui quid non poteris opere. Consumata vero ac perpe-
ta elemosina est | ut cuncta supel obstruantur | nec semper in erogando occupa-

tur animus | potiusq̃ attendat ut illum imitetur | qui cum dives esset | factus est
pauper | ut nos diuites faceret in regno suo celesti | cum terrena contempserimus.
Ipse in euangelio ait | Si vis perfectus esse | vade et vende omnia que habes | et da
pauperibus | et habebis thesaurum in celo | et veni sequere me. Et etiam qui tua
secuti sunt ipsum respondit | Omnis qui reliquerit domum vel fratres | vel for-
res | aut patrem | aut matrem | aut uxorem | aut filios | aut agros propter nomen me-
um | centuplum accipiet | et vitam eternam possidebit. Itaq̃ magis grata est deo
seruorum suorum voluntaria paupertas | q̃ solutus seculi quotidiana manera.

mat. 19

De vicio Auaritie.

Cap. xvij.

Sed quid de illorum cupiditate dicemus | qui cumulandis opibus nunq̃
satiantur | atq̃ in tantum tenaces sunt | ut nihil pauperi potigant | et quibus
magis cure est pecunia quam sibi superat nulli vñ recondere | q̃ egenati impar-
tire alienis? Quia male cum illis agitur | nosse oportet | erit nequus epulencie
eorum inuidendo | mores imitari decernat | perdarq̃ dei gratiam | cum diuitias
acquisierit. Non est enim amator dei | quem non miser pauperis. dicente Joan-
ne apostolo | Qui habuerit substantia huius mundi | et viderit fratrem suum necesse
est habere | et clausit viscera sua ab eo | quomodo charitas dei manet in eo? Inter
scel. tra quibus Sodoma interijt | obijt et | quia manum egeno et pauperi non por-
rigebant. Frustra itaq̃ illi misericordiam a deo sperant | qui misericordiam prox-
imis non exhibent. Nec in aduersis eorum exauditur deprecatio | qui miserorum p-
cibus non inueniunt. Alii enim scriptura | Qui obturat aures suas ad clamorem
pauperis | et ipse clamabit | et non exaudietur. Illi sunt tamen sua non tribuere |
aliena quos iussit rapere cogit auaritia | et ne a pauperum quide foris impia-
as cōtinē manus | nullo satibilibi congesti | nulla copia contenti imo eo cupidior |
quo plura rapuerit. Unde de illis quibus ea dñatur est dictus | Rapiunt non sua |
et semper in egestate sunt. Semper quippe et restat | qd̃ sibi vendicare affectat. Eui-
cemodi inuitiam damnat dñs in Eia dicens | Cui quis p̃gariis | nonne et ipse
predaberis? et qui p̃ernis | nonne et ipse sperneris? cum consumaueris depredatio-
nem depredaberis | cum sanguis defueris contēderis | contēderis. Ad eos maxime
ita p̃cepta cōminatio | qui in potestatibus versantur | et pastoris adepti officium
gregem sibi committunt derondere non cessant. Si iumentum stercus fecerit | si
extra gdis lotura quis effuderit | si cum altero parum quid altercatu fuerit | mul-
tatur pecunia | q̃s qui maiestatem lesit. Deniq̃ mille causē habentur de solian-
di inopem | nulla miserum. Et miramur illorum qui si agunt | non misereatur de-
us | si liberis obstantur | si ab inimicis infestantur | si et ipse a potestibus de solia-
q̃ non iussu dñs iussit sue oblitus tā iniquas exactiones impune abire passu
sus sit | et non pro merito vendicaturus? Ilunquid vanum est quod Salomon p-
cipit dicens | Non facias violentiam pauperi | neq̃ cōteras egenum in porta | quia
dñs iudicabit causam eius. Sed enim tam fatua est cupiditas | ut ne flagellata qui
dem respiciat. Aduersariis inter dum affliguntur auari | et tamen mala que su-
stinent | non suo vicio imputant sed fortune. Itaq̃ rerum amissione non emenda-
tur | sed magis ad p̃cedandum rapiendumq̃ accessi reparare a missa festinant. oo

pulma
epla. 3.
exchie
lis. 16.

puer.
21

puer
bio. 11.

33

potest.

pue. 22

nec ipsi vitā amittēt; et ad inferos detrūsi crimē suū tan dē agnoscāt. Si quis tñ aus-
res audiēdi habet audiat; et timeat dīcat cū audierit illū qđ i cōsalachia ē scriptū
3. Et accēda ad vos in iudicio; et ero testis velox maleficis et adulteris et pūris; et g-
calūniant mercedē mercenarij; et humiliat viduas et pupillos; et opprimūt pēgrī-
nū; nec timuerūt me dīcit dñs exercitū. Et dīcat et illud qđ in Almos pp̄ba leg ē
5. Idē eo qđ diripiebat pauperē; et p̄da electā tollebat ab eo domos qđ ro lapide
edificabitis; et nō habitabitis; et cō. vīnas plābātis amāssimās; et nō bibetis vīnū
eaz; qđ cognouit scelera v̄ra; et foris peccata v̄ra. Agḡ vel illa vobis o dīantes qđ
iniquē coparatis eripientur; vel vos illis; et ip̄s oīs male partē rei in cōrariū
venietur. Intollerabilior tñ erit poena inferni; qđ vīte pūis calamitas. Leterū neq;
iudex illoz multa erit auaritia; qui dīcū dī iuris fūgentes officio. De cūcia donis ve cor-
rupti in iuste iudicant; et questum magis qđ equitatem diligunt; elusq; cām portorē
Est. 5. hūc qui plus dedit. Idē p phaz of. Cleb qui iustificatū impiū pro munerb; et
iob. 15. iustitū iusti aufertis ab eo. Et iob et scriptū; Ignis deuorabit tabernacula eoz;
qđ munera libēter accipiunt. Illi quidē libēter munera accipiūt; quos cupiditas il-
loz nō quos necessitas cōstringit. Neq; enim peccauit Ioseph a Iddaraone accē-
piens dona; neq; Daniel a rege babilonis. Cūq; dīuina pūdentia argit; vt pp̄ba
Ioseph. Dani. Iſrael pū in egyptū cōfugies principē suę gēis hēret a quo alereſ. Deide in Lal
dea captiuus; a quo ptegeret. Ideo isti nec honorem nec dona recularūt; vt suis
in necessitate succurrerent; nō vt sibi opes acruarent. Etis ē aut qui pceptū dñi
leui. 19. obseruat dīctis; illo cōſideres personā pauperis; nec honores vultū potētis iuste
iudica primo tuo. In iustus iudex et iuxta Iacobī aplī inīam Qui plus honoris
2. desert diuini supbo; qđ p̄o pauperi et humili. Laptator est p̄fecto nō amicus; qui
tñ otulibus blanditur laudar vt sup̄e eluciat; honozat vt lucet. Qui autē verum
diuini potius ē; nō dona segit; iustitū. Quā qm opib; p̄fert; ip̄e a dño honorabit;
Est. 33. dicte ph; Qui ercutit manus suas ab oī munere; iste in excelsis hab̄ itabit. Al-
p̄ſr. nerus ergo audius et a recto auersus; nō in excelsis; sed in ima habitabit inferni. Nec
foas et illouz erit; qui se oī seruatio ideo dedicat; vt māmone; nō vt deo seruāt.
30. 6. Quib; ipse in euāgelio respōdēs ait; Queritis me nō qđ vidistis signa; sed qđ mās-
ducatis de panib; et saturati estis. Ab his enī ep̄copatus querit; vt nummis arca
ipleat; nō vt bonuz opus exerceat. Vt vter ep̄copus repleus luxurie; nō vt dñus in
in paupere pascatur. Vt mēs inanis glorie v̄to inflata superbiat; nō vt humilitatis
34. delecta deo placeat. De istis prophete iustus Ezechiel ait; Cleb p̄foribus
Iſrael; qm pascēbat semetip̄os. nōne gregea a p̄foribus pascuntur? Lac
medebatis et lanis operiebamini; et qđ crassū erat occidebatis; gregem autē meū
nō pascēbatis. Et q; magis pecunie qđ aīaz lucro inhiat; qđ infirmū ingt fuit nō
cōsolidatis; et qđ egros nō sanatis; qđ contractū nō alligatis; et qđ abiectū nō
reduxistis; et qđ perierat nō questitis. Talis auaritia; et p̄os cōsalachie pp̄ba ar-
guit dīcēs; Quis est in vobis qui claudat ostia et incēdat altare meū gratuito; nōn
est mihi volūtas in vobis dīcit dñs exercitū; et munus non suscipiam de manu
vestra. Līcet aut in euāgelio dīcat; Dignus est operarius mercede sua. necessāria
permittit; non superflua imperat. Si superfluis abtidas dispensatio tibi credita ē;
vt aliorum inopiam iuues; non abulus cōcessus vt voluptatibus perfruaris. Alie

Sal-
chie. i.

num est; quicquid supra necessitatem est. de quo in euāgelio dīctur; Si in alie-
luc. 16. nō fideles non fuitis; quod vestrum est; quis dabit vobis? Tibi sacerdos pro-
Sacer mīsum est regnum celozum; sinō tibi credita recte dispensaueris. sin vero quod
dos mīsum est; implere neglexeris; nec tibi quod a dño p̄mīsum erat dabitur; et
dum temporalia bona ſecurā; amittes eterna. Domum enim orationis fecisti do-
mū negotiationis; vendendo columbas; hoc est ip̄s; cū dona in questum con-
uertendo. cū; Christus clamet dīcēs; Statim accipitis; gratis date. An ad Apo-
stolū cōfugies dīcētē; Qui altario ſeruit de altario viuere debet; sed de altario vt
Ad cor. p̄ma. 9. vere tibi permittitur; nō luxuriari. cū idē dīcat; Habentes victum et vestitum; his
Ad tbi. p̄ma. 6. contenti ſimus. Et tū cum multa possideas; plura cōcupiscis. nec tam tibi de
salute plebis cura est; qđ de erigendis pensionibus; de decimis oblationibusq;
colligendis pro his in ecclesia declamas pro his execrationum elogio valus eccle-
sie affigis; ad cetera mutus; et illo ſimillimus quibus dīctur; Cleb vobis Scribe
et pharisei; qui decimas mentam et anetum et cyminum; et reliquitis que graui-
ra sunt legis iudicium et misericordiā et fidem. hec oportuit facere; et illa nō omī-
tere. Scriba es igitur et phariseus; cum exigis pecuniam et non p̄ſtas doctrinā;
Ept. cum de questu tuo cogitas; et eozum salutē qui tibi cōmissi sunt non consulis. Et
colas culcēm; que leuissima sunt cure habens; et deglutis camellum; in ventrem
negligenter omerges; ea que maximi momenti esse deberent. Mercenarius non
pastor es; Cides lupū venientē et fugis. Iſerit ille adulterio; ille vīſus; alius ſur-
to; alius odio; alius alio flagitio; et in tanto animarū piculo taces; obmutescis; hi-
ſcere non audeas; et illos dūtaxat perituros predicās; qui decimas non ſoluerūt;
qui debitas ecclesie sue pensiones in tempore non attulerūt; et eidem legata inter
uerterunt. perinde ac si non ſit aliud peccati genus quod perdat homines; qđ istud
in quo opulentiā tua patitur detrimētū. Cum tamen his qui egestate premittit;
non ſolum quod debent; remitti debeat; sed etiam de rebus quas affatim collēgi
ſit; quātum opus est impendi. Detestabilis et illoz cupiditas; qui ſimulata ſan-
ctitate decipiunt; et vel pro edificandō facello; vel pro peregrinationis voto perſi-
cendō; vel pro aliquo alto p̄ſtatis opere exequendō; era effugiant; quāsi nō ſit
et vel rapit; ſit genus; mendatio aliquid ellicere; et in alium; qđ in quem datum
est vīum conuerrere; et tñ tanto grauius puniendū erit; quanto fallacius egerint; oī
centē domino. Qui deuorant domos viduarum ſub obtentu p̄ſtate orationis;
bī accipient p̄ſtitiū iudicium. Exeranda et negotiatorum auaritia; quā nec ſe-
nos abſtinent; nec merces adulterare timent. pondere quod est menſuris fallunt;
alia ſtatera vendentes; alia ementes. neq; eos penitet aurū de re dolo ac fraudibus
niti vt lucentur. Aduerſus iſtos iratus dominus per dīſchēam prophetam vo-
ciferatur et ait; Adhuc ignis in domo ſimp̄i; theſauri iniquitatis; et menſura mi-
seris ſit plena. nunquid iustificabo ſtateram impiam et ſacellū pondera dolosa?
Deniq; minatur ſacrum ſe; vt congregare tanto flagitio opes ſiant hoſtibus
in p̄ſidam; et ip̄i opum domini in captiuitatem. Horum etiam in Almos
8. propheta dolos ac malignitatem detegit dīcēs; Quidite hoc qui contentis pau-
peres; et deſicere facitis egenos terre dīcētes; qñ transibit meſſis; et veniſſit dābim;
merces; et ſabbatū; et aperiemus frumētū; vt minuiamus mēſurā; et augeam; ſicū

hypo-
critę. 4

ſarc.
11.

inſe-
ciator.

6.

8.

en egi cedee] dum nro nō cōtenti aliena concupiscimus. hinc inter coniunctissimos lites] inter amicitia mos diffidia] z cūtas ad eundē hereditatis gra iporum parentū desiderate mortē ea. Laban Jacob nepotē suū osculatus] hospitio suscepit] generū suū fecerat] z illē bis septē annos ei seruierat. fatabat Laban qd pp ipsū a dño sibi autē opes fuissent. Et vero postqz uidit repeccaria ipānis ditatū] inuidere ei coepit quē tantopere dilexerat] z dilectōne psecutus est. manū in nocētē] iniecit] amicitia propinquitas officioris oblitus] nisi somnio dēteritū ppositū insubulset. Amore ergo quē paupertas cōciliauerat] opulenta distinxit. Zā brenon quoqz Syrie rex] ut in libro regū legitur] ex amico inimicus factus] Dāse parali. Girahellārū regi ab Als regē Jude pēcutia corruptus. Jorā vero ne fratribus qdē pēparit] ut eorū bona usurparet] uita ipsos priuauit. Judas ē] ut veteribus notudā. ua copulenti] a dño alcius apls] miracula opandi facultate ab eodē donatus] sacre comuniōis particeps factus] osculo exceptus] qz tñ pecunie audis fuerat] triginta argētes illū uēdidit] a quo tā tor bñficia acceperat. Meminē itaqz uere dū gunt] qbus bñdi cupidō osiatur. Siqua enī lucti pēs accessit] cōtinuo gratia] fanē] eos quos uidebat diligere. Nā z Bodo lias] Simabēl domi sue ut amicu cepit cōsulu] z etiā inter epulas iugulauit] nec hospitale mensaz amici cruore fore dare timuit] qui aliena occupare cōcupiuit. Diferā adhuc] magis cruentū erem pluz] sed minus rōis cōpotis vulgi. Et bierofolimā obidēte plurimū ex] Judeis fame cōpuliā ad Romanos trāsfūgit] ut Josephus auctor est] percrebuit fama trāsfugas aurū] haustus vēre gestare cū] a suis neqd efferrent excuterēt. ob hoc a militibus romanis clam] excepti] laniaz] exenerabant] querebaturqz aurū] intra celoz viscera] nec fortasse inueniebāt. hac tñ de cā ad duo nulla hominū vna nocte perisse cōstat. plures pirā] nisi re cōperta z esat scelus edicto compelluisset. Quid hac atrocis immanitate] incerta opes ceria vltro se dēdentū] cede quere] Nle bñs tñ mercede militantis lista auaritia] illa vero regū. Dicitur enī prius] oem de Herodes Jude reges aperuisse] serui sepulchroz] Dauidis regis] thesaurū] euz il lo conditū] rati. Scilicet nō satis erat] pumane cupiditati] pēdā capere ex vniū] vel ex iterū] spolia] latētia] quoz in monumentis] cadauera excutere coepit. Sed z hoc quid minus mirū qñ] nā arce nē templis deo dicatis] parci. Illā etat cōtigit] ebullitio] ecclesiaz] a xpianis] propbanari] aurū argētūqz deo cōsecratū] p vīs auariti] perinde ac si] aduersus deū] z nō tñ aduersus homines bellū gereretur. quasi vero nō idē] Quis sit illorū] oppugnātū] z eoz] oppugnātū] qz vtiqz eius] z vnus est] noie censant. Sed pfecto nulla it religiois rō] ouit] vbi auariti] animi] nihil nisi quod rapiat] attendit. Quāuis autē multa depre dentur] multa parent] vndiqz congerant] nun qz tñ fatiant] semp restat] quod a ceruo ad dī cupiunt. nōcc minus] huc vitiū obnotū] sunt] qui liberts nepotibz] abundat] qz] soli sunt. Quale ecclesiastes] admiratur] dicens] Cuius est] z secundū] vbi] nō filius] nō fratrē] z nō laborare nō cessat] nec fatiant oculi eius] diuitijs] nec cogitat] dicens] cui laboro] z fraudo] aiām meā] bonis] Sed qz eiusmodi] sunt] qz p] etia] nā nāt dñs] z ait] Ceb] z cōiungēs domū] ad domū] z agrū] agro copulati] vqz] ad extremū] locū] nungd] habitabitis] soli vos in medio terrē] Quid enim nisi folus habere velle videt in terra] qui solus cuncta possidere cōcupiscit] Nle sane] hydropi] et est morbus] qui eo plus] sūt] quo plus bibet. Sed si accesserit] ad] Zelū] curabi

tur] si cōspērit] pibit. Achan qz de anathemate tulerat palliū argētūqz aliquid] losu. 7 z aurū] octi lūssu lapidatur. Principes Sodot qui] dēdoni] panē] negauerāt] sup iud. 8. spinas z tribulos] conterunt. Aduran] dum tributa erigit] lapidibus obuiū] re. f. 11. bregia] qui vñcā] il laboth ipso interfecto] pcederat] sagitta] interēpit] sanguine] re. f. 12. iuxta] ille] vaticiniū] iuxerunt] canes. Ille] iudodum] qui a Seleuco] missus] tem mach. pli thesaurum] auferre] moliebāt] equites] diuitinū] apparēs] flagellis] ceciderit. scdo. 3. Ipse] Seleucus] dum pecunias ab] Inopis] euenis] ut Josephus tradit] cupide] exi] seleucū] geret] cum regia] cunctis] qz in ea] conuenerant] simul] concrematur. Z effa] ut in illo] ardere] auaritia] maiore] ignis] ardere] extinguit. hēc in lege] illa in euangē] tudas. lio. Judas] cupiditas] ad laqueum] vqz] perducit. Anania z Saphiram] morte] p] anani. didit] repēna] Simonē] magum] pūis] maledicto] deinde] nece] afficit. Doro tam] perniciosus est] morbus] iste] ut non modo] corpora] spiritū] priuet] verum] etiam] spū] hmo] in ipsum] morti] obicit] eterne] dicere] Salomone] Semē] ois] auri] aias] possident] um] rapiunt. Quod si] camellus] facilius] trāstibit] per foramen] acue] qz] diues] in re] gnum] celozum] nullus] amari] diuitias] sperāde] salutis] relinquit] locus. Cibi est] thesaurus] eius] ibi] z cor eius. Inuitatur] qdē] ad celeste] cōsulu] qz] quāto] toto] animo] ter renis] rebus] imberet] respōdet] inuitanti] Cū] em] boues] parauit] vxorem] duxi] nō possū] venire] habere] me] excusatum. Itaqz] indignum] se] pstat] perennī] bono] ad quod] vocat] dum] pluri] sē] iustat] fragilia] z] caduca] que] illum] de] pēsentibus] de] hicijs] ad] futura] trānsferent] supplicia] vñde] tā] neqz] diuitijs] redimi] potuit] nec] potētia] virium] suarū] liberari. Ideo] illi] per] prophetā] dicitur] Cum] clamaueris] libe] rente] te] congregati] tui] hoc] est] nummi] quos] tā] anxie] parasti] omnes] eos] inquit] auferet] ventus] tollet] aura. z] ne] poenē] causa] lateat. Iudicis] vor] audietur] dicens] Dī] opter] iniquitates] auaritię] eius] fratus] sum] z] percussit] eum. Nec] imerito] bono rum] largitor] deus] auaritia] nostra] irritatur] qñ] quidem] vitiū] huius] hoc] precipuum] malum] habet] qz] a] diuinorum] cultu] nos] auertat] z] electū] bonorum] meminisse] non] permittat. Hoc] testantur] dñi] verba] per] Esaiam] dicens. Cū] erum] dñi] pice run] z] sapientia] nulla] est] in] eis. ppter] ea] dabō] mulieres] eozum] exteris] agros] eozum] hereditibz] Itqz] vñde] impietas] contempusqz] eozum] osiatur] ostēdens] adie cit] Quia] a] minimo] vqz] ad] maximam] omnes] auaritiā] sequuntur. per] Osee] quoz] prophetā] tribus] minatur] dicens] Agna] pascua] sua] adimpleti] sunt] z] saturati] sunt] z] eleuauerunt] cor] suū] z] oblit] sunt] mei. z] ego] ero] eis] quasi] leena. Semen] quippe] verbi] dei] in] spinis] cadit] z] suffocatur] cum] diuitum] au ribus] exceptum] curis] huius] seculi] mentem] occupantibus] nequit] fructum] facere. Tunc] enim] ut] ecclesiastes] ait] pecunie] obediunt] omnia] actio] oratio] cogitatio] z] omnes] reliqui] sensus] ad] quēstū] inueni] vñc] sanctiois] dī] p] planam] non] admittunt. quibus] dicitur] Non] potēstis] deo] seruire] z] mam mone. Qui] ergo] cumulandis] opibus] incumbit] dei] cultum] deserat] necesse] est. Quod] siquādo] opum] studiosi] ad] ecclesiam] conueniant] corpore] in] tem plo] vñc] animo] in] foro] versantur] totus] de] mercenonjs] sermo] est. z] dum] recitantur] dei] verba] illi] de] nundinis] hnter] se] colloquuntur] digni] dō] mini] flagello] cū]cientis] eos] ac] dicens] Domus] mea] domus] orationis] est] vos] autem] fecistis] illam] speluncam] latronum. Hi] sunt] filij] Ephren] re. f. 12

non deum verum sed vitulos aureos adorantes cum aurum argentūq; pro dijs habent / et illis quoq; dici queat quod in Osee propheta est scriptum Aurum suum et argentum suum fecerunt sibi idola vt interierit. Unde etiam Paulus avaritiam simulachrorum seruitutem appellat. Si enim illorum qui gule indulgent / (ita eundē Aplm) deus venter est cur non pecunia eorum deum esse ostentor / quibus nihil charius est pecunia? Nam siq; aliquis fidelis discipulus / (scilicet contra eos) in vias / in inmodicā lucrandi cupiditatem inuictus fuerit / indignatur / reclamant / in furore vertuntur. non minus q; artifices illi p̄phetoꝝ / cum Dauid predicationibus idola destrui vidissent / que ipsi consuetudo lucranda tur. Dolebat enim nō religionis vane pendit / sed artis sue detrimentus. Viuitū preterea vidum est / alijs inuidere / inani gloria duci / pro beneficio gratiam nō referre / mendacijs nū / mortis recordatione contremiscere / nec tamē ideo fieri meliores. Inuident otiosis / inimo et equalibus. vtrq; alios opulencia superent / forte ac rapinis rem querere fas putant. Nō p̄salmissa imprecatur dicens / Idcirco p̄ta dñe et diuinde linguas eorum / q̄si vidi iniquitatē et contradictionem in ciuitate diē ac nocte / et non defect de prelatijs eius viara et dolus. Idcirco p̄tari eos in infernū p̄tē / nō voto odij / sed p̄sentia futuri. Tunc enim et lingue eoz in diuersus diuisidentur / cum p̄ter spem opes illas / in quibus confidebant / repente derelinq; re cogentur. Quidē glorie auidi sardoniatas manus et sericas vestes vulgo ostentant / vt honorentur. quibus illa Sagonis vergiliani verba conueniunt / Et domus ampla iacent penitus desolata Relati argenti / sunt auri pondera facti infectiq; m̄p̄. Quia iactantie vanitate cum Echias quoq; qui iustus erat / peccauerit / quo poterant iniqui ea carere / qui certe magis opibus q; virtute clari esse cupiunt. Sed quantum volunt inmodicā cum interierint / non sument omnia / neq; descendit cum eis gloria eozum / nudos et foruz et animi bonis gehēna excipiet / tanto miseros futuros / quanto sibi videntur feliciores. Recte itaq; admonetur a dño per Hieremiam dicente / Non gloriatur sapiens in sapientia / et non gloriatur fortis in fortitudine sua / et non gloriatur diues in diuitijs suis / sed in hoc gloriatur qui gloriatur / scire se nosse me / quia ego sum dñs / qui facio misericordiam et iudicium et iustitiam in terra. Ingratos etiam facti habendi auiditas. nō attendunt quā tum acceperint / sed quantum ipsi appetierint / et quoniam nullum beneficium equare potest avari hominis cupiditatem / in memores beneficiorum suarū. Nabal diues pecudum agri parum quid petenti Dauidi nihil dedit / oblitus q̄ ille paulo aū gregē eius et pastores ab alioz in iuria defendisset. Nō non pendebat / Nabal quid de se meritis esset Dauid / dum nequid de opulencia sua minuitur timet. Idcirco illos quia Dauidem iussu fuerant / non solum vacuos rebus dimisit / sed et cum probro repulsi. Ac fere tales diueses sunt / siquid offere / libenter accipiunt / si quid repens indignantur. De his in ecclesiastico dicitur / Donec accipiant / oscula tua manus oantis / et in promissionibus humilant vocem suam / sed in tepore redditionis loquentur verba tedij et murmuratum. Ad hoc nihil illi fallacia ē / qui eius diuitias amat / nec perire timet / nec alios fraude circūuēire dubitat / nec eum omnino aperte mentiri p̄det / quid ex eo se facturum lucrī credit. quē quicq; est qui in leuissimis etiam rebus tam facile iurat q; diues avarus. tunc aut maxime / cum ere sua fore sperat / si verbis fecerit fidem. Nullam postremo tunc diues est

diues est aial ad expectationem mortis. Idcirco statim decessurum / si febricula igne correptus incaluerit. Ad medicos curritur nisi / hic avaritia vetuerit. Ille interim pauidus ingemiscit / luget / anxiat / et tristis sibi videtur a diuitijs q̄a corpore defcedere. Unde scriptum est / Omnis q; amara est memoria tua homini pacem habenti in substantijs suis. Exortetur cogitans cui illas relinquit / quis illis posse frui? Quas ipse tāto labore quē fuit / tanta sollicitudine auxit / tanta parsimonia ne minuerentur sustentauit. Tum si forte in mentem venerint vlur / fraudes / rapine / quibus in acquirēdo vias / magis neq; sue conscientia cruciabit / de salute desperans / segis iusto dei iudicio mori dñā dū vidēs. Turbabit enī / vt p̄salmissa ait / a facie eius patres orphanorum et iudices viduarū. Qui miserorū tutela suscipiētes bona eozum per dolum vsurpant. Turbant quia fe reos esse non ignorant vna cū illis q̄ in inferno sunt cōputados. Ad si in lege Ammonites et Moabites ab ecclesia dñi repellunt / ga noluerit occurrere Iherusalem cū pane et aqua / quāto magis istis qui et aliena viuit possidet / hereditate regni celestis indigni erūt. Tot avaritię mala cōsideras Aplm dicit / Qui volunt diuites fieri / incidunt in tentationes et laqueum diaboli / et desideria multa et nocua / que mergunt homines in interitū et p̄ditionē. radit enim omnium malorum est cupiditas. Quā quidam appetētes erauerunt a fide / et inierunt se dolozibus multis.

Ad diuites exhortatio. Cap. xx.

Respiscite igitur ac pendite diuitiarum mala diuites / et tā nō ad luxuriam hic vitiis / sed ad liberalitatem. Si diuites affluant nolite cor apponere / si desunt nolite concupiscere. Que nā stultitia est id appetere / quod neq; serius repudiat / neq; reges satiat / et tot malos quot diximus / imo pluri q; diximus causa fit. Aut si nihil ex opulencia mali metuitis / hoc latē negare nō potestis / quoniam terra possessio fluxa atq; fragilis sit / semper citius de manibus elabatur / q; retinenda sperat. Quis rei Salomon non ignarus / cum imentis opes et cuiusq; gene nō volupates sibi cōparasset / clamauit / Vanitas vanitatum et oia vanitas. de testatq; est industria suā in acquirēdo / incertus de perede / et certus nihil eū permasurū sub sole. Audite ergo dñm saluti vtrū cōsulerē / nolite inquit thesaurizare vobis thesauros in terra / vbi erugo et tinea demolitur / et vbi fures effodunt et furatur. thesaurizate aut vobis thesauros in celo / vbi nec erugo / nec tinea dimolitur / et vbi fures nō effodit nec furatur. Ipsos quos in suis elegit cōsilijs p̄cepit / ne aurū vel argenti possideret / nec pecuniā in fontis nec perā in via / nec duas tunicas / neq; calciamēta / neq; virgā. Et q̄ opes opibus cumulat / et se placitū cōfidit. Si ferus diuites / cur ille pau p̄ et tu diues es? Si discipulorū eius locū tenes / cur illorū paupertatē nō imitaris? Quid tibi p̄dest si vnueris mūdū lucreris / et aī q̄ nihil proficius est / detrimētū patiaris? Agis ollargitis tādē istis caudicē labilibus rebus ad eterna et nūq; destituta bona mētē erige / et cū Dauidē deū deprecare / In diuina cōmet in testimonia tua / et nō in avaritia. Atq; ita dñi suffragare grā vinces impobas p̄dici appetētes / p̄ceptū in plebis in euāgelio dictis / Videte et caute ab oia avaritia / q̄ nō in abūdanā / cum q; vita eius ex his que possidet. Tūc videt et aliq; ob hoc q̄ diues ē aut diuitius viuat in terra / iura felicius in celo. Tūc enī

Eccl. 41.

p̄. 67.

Deut. 23.

Ad 16 mo. p̄i ma. 6.

Eccl. 1.

mat. 6.

Aplm.

p̄. 118.

luc. 12.

eternę premia non opulētę dant sed virtuti. Dissolue colligationes impletatis solue falciculos depumētes vt pondere auaritię liberatus leuē z alacer expāns obferuare in pauperes benignitatis pēnis tollaris in celum z ab illis in superna tabernacula recipiaris quibus hic benefeceris. Et tandē ad om̄s conuersus dicās
ps. 38. Quę est expectatio mea nonne diūs z substantia mea apud te est.

De beneficijs conferendis vt deo similes simus. Cap. xxi.

Post elemosinarum dissertationem de alijs etiam beneficijs restat querendū tam in dando q̄ in accipiēdo grāq̄ referēda. Dare beneficia deum imitari est cum dei natura maxime beneficia atq̄ benigna sit. Jam primū vt in psalms dicit fecit celos in intellectu firmavit terras super aquas fecit solē lunā stel las ignes aera ventos diē noctē vt estate autumnū hiemē forecum dant hūmū fructibus herbis arboribus distinxit flumibus ligauit montibus orauit metalla cuī ornauit gēmis repleuit bestijs. Omnis generis aiantia constituit. alia que aera peruolarē alia que per terram reptent alia que in aquis narent. Luncta deniq̄ que videmus z que non videmus ipse dicit z facta sunt ipse mandauit z creata sunt. Cui autem ista feruntur quisq̄ istis pie esset atq̄ dominaret hominē ipsū formauit. Cuius dignitatem z excellentiam propheta contemplatus z ad auctores suū conuersus in vocē prupit dicens Quid est homo q̄ memor es eius aut filius hoīs qm̄ visitas eum minuit eū paulo minus ab Angelis gloria z honore coronasti eū z constituisti eū super opa manu tuaz. Omnia subiecit sub pedibus eius ioues z boues vniuersas insuper z pecora capi volucres celi z pisces maris qui perambulāt femitas maris. Et aut omnia subiecta essent homini Intel ligentia rōne sapientia z cogitationis interprete lingua eius insigniuit ac sibi in parte similē reddidit. Eidē leges preceptaq̄ dedit p̄ que verā eternāq̄ beatitudinē cōsequi posset de terra trāslatus z celi de corruptione ad incorruptionē de mortalitate ad immortalitē. Atq̄ ē vt post purificationē p̄ quā a tāto ceciderat bono p̄stigne statū eidē reparet filius suū vngitū misit q̄ hūanę mortalitatis carne altum p̄a p̄ hōie le do p̄ti i sacrificiū obtulit oēs p̄ p̄mo parētē culpā sub p̄lo maledictio veniū datus suo ipse sanguine redemit ē in ingratos bñfc̄ z in delinquentes p̄. Nam in se credētibz regnū celeste p̄mittere coepit. Primus poenitētibz para distinauit apuit quo p̄lin deuita morte cū corpe accēdit vt sequētibz pararet hōi z post se p̄ sua incedētes vestigia clementer susceperet iouimq̄ bonoz quo cūm tribui decens fuit faceret cōsortes. Tot tantisq̄ bñfc̄is dignam referre gratiam non est opis humane. quibus ē p̄ba se imparē cōstitur dicens Quid retribuā domino p̄ oibus que tribuit mihi Sed qm̄ ip̄i melius q̄ nobis nota est optia nra in psalms dicitur nisi vt in eis credamus z iherusamus eius mandata legi busq̄ pareamus. Hoc si p̄stabitur ineq̄ beneficijs nobis illi poenitētibz negat que pollictus est p̄gibz exhibere a cāto qdē libētis hoc faciet quāto nos magis in impartiēda p̄orimis nostris humanitate exerceri viderit. 38. n. p̄ime ad similitudinē eius accedit cui possissima cura est op̄ū charitatis. Illic igit sequamur hunc ip̄m q̄ possumus diligētissime imitemur beneficia tribuēdo sicut ip̄s z fecit z facere nouimus tā petētibz q̄ nō petētibz tā inimicis q̄ amicis tā

ingratis q̄ gratis. Ille Paulū nō supplicatē imo repugnantē z inuitū ad se cōuertit z de persecutore aplm̄ suū fecit. Alijs vero supplicatibus z sanitates restituit z peccā donauit. Idē amicis bona largit eterna. p̄o inimicis a gubus crucifigebat ora ut. Idē in ingrato solū sed et mltū p̄ bñfc̄io reddidit sui corpis mysteria ob tulit pedes lauit osculū nō negauit nulla deniq̄ benignitātē signa subtraxit. Si ergo similes Christo effici cupimus vt debemus omnibus si fieri potest beneficia mus z edamus nemini.

De beneficijs dispensandis. Cap. xxi.

Petentē obligat beneficia nō petentē prouocat amicis cōseruat inimicos reconciliat gratos delectat ingratos assiduitate emendat. Non sunt ita oia danda sine illa petatur siue nō petatur sicut ē de elemosinis est dictū. beneficijs erit nolle dare qd nōcitur esse noueri. licet roget ille licet instet licet indignetur tu pernega. Illud autē da qd nō solus accipere eum delectat sed et accipit. Si n. qd male cessurū est dederis grās tibi ager donec iudicio officit affectus cū autē dāny sentire coeperit excrabit z amicit glābio se perire clamitabit. Si vero nō dederis q̄ p̄mū durus z in inexorabilem amicit cōquere. deinde cū ad se rediēs cām negationis iusta fuisse cognouerit vere se abscidamari fatebit z tibi debet q̄ poltulata nō cōcedendo euz p̄culo eripueris in qd velut efrenis equus impetu ferebatur. Atq̄ hāc quidē ob rē ipse bonorum oīum distributor deus nō omnia oīatibus p̄stet. al. polce diuitias alius p̄p̄a corporis valitudinē alius magistratū. cui quī nouit que sine singula habita sine resp̄ odet necesse ad petatō. 38. n. sepe nūero vt talia adepti atq̄ sue detrimentis patiant. Qd ergo fortasse cōcederet iratus denegat propicius z nescimus. Et vero si in eū q̄ nihil petit vltro beneficiis cōtulit plus tibi grē debetur q̄ si rogāt nō negasset. Nō esse gratū alunt quod opus ē si vltro offeras. Et si pretere qui iusta petit z re ipsa quā petit satis indigere videat p̄o missis ne in longū trabas euz p̄mīs possit tribuere. oīatū bñfc̄is mīnuit gratias cito datus auge. Illic est p̄ceptū illud Salomonis Ille cuius amicus tuo vade z reuertere z cras vado tibi cū statim possis dare. Ille cuius offēdes petita q̄ p̄mū denegado q̄ postq̄ p̄miseris de ole in diē p̄ducedo. Dum enī qd potēt pollicitus eo p̄stare remanet ille interim ab aliquo alio fortasse recepit sed tibi credens tenere aliozū benignolentiā iniquacanti sibi iudicauit. q̄ si nihil tūc demus euz datus oportuit dederis nō solus qd ip̄e spon distit et de negas sed et qd alius facile tribuisset auferas. Dūz. n. ille expectat dūz sperat dūz dubitat atq̄ de promissis fide ambigit z petendē aliunde rei tempus amittit z occasionem fruendē. deniq̄ quicquid ex eo sibi in commodū accessit tua causa passus est. Aut ergo statim da quod petitur aut statim nega. aut si tam cito dare nequeris oīem certum constitue quo daturus es z ipsum ne pretereas. vt ille sciat an erua erit tantūper expectare. Suspendium autem tenere expectantem z cras atq̄ aliud cras absq̄ promissi satisfactione elabi finire nō. beneficium est sed iniuria. z br̄ simulator est non amicus qui promittit quod non est facturus. Beneficiū merentibus dare accipere est. nemo enim nō magis illis

puer.
3.

12.

mat. 5.

ad ro.

12.

ludicium q̄ beneficium laudar[ur] qui digno dedit. atq; in hoc maxime deum imitatur[ur] cum deus ipse in optimum queng[is] maxime beneficis sit[ur] nec nisi bene de se merentes ad beatitudinis gloriam faciat accēdere. Ideo in ecclesiastico est scriptum. *Beneficentia iusto et inuenies retributionem magnam et si non ab ipso certe a domino.* Alii gas igitur oportet[ur] cui precipue beneficias ut beneficis bene recte collocatis et amicis tibi coparet[ur] et deū magis deemerat. Ut aut quicq[ue] maxime indiget ita et maxime erit adiuvandus. Qui vero ditionis delectu facit[ur] quibus beneficia impēdat[ur] non amicus est sed foenerator. *Quia enim cum fore simul erigē videt[ur] q[ui] locupletioribus donat. dignus decipit[ur] q[ui] de recipiēdo cogitavit cum daret.* Egerū inimicus quoque beneficere iubemur dicente dño. *Beneficite ijs qui oderunt vos.* et *Ap[osto]l[us].* Si elurie sit inquit inimicus tuus da ei cibū. si sitierit da ei potū. hoc faciens cōgere carbonem sup caput eius ut videlicet qui odij duritia cōcretus est postq[ue] tu o beneficid fueris supatus liquecat ardore caruatis et similitatez vi beniuolentia cōuertat. Ne in gratis qdē subraheda sunt beneficia. quāuis enī illi nō referat grām quā debet referre ille q nullū bonū sua fraudat mercede q solū iūti facit sup bonos et malos et pluit super iustos et iniustos.

Qualiter se gerere debemus in dādis beneficijs. Cap. xxiij.

mar. 7

In omnes itaq; beneficia cōferēda sunt sed tamen vt quo cuiq[ue] opus fuerit qdq[ue] cuiq[ue] cōuenierit deatur[ur] et merita singulor[um] spectāda erūt et necessitates et ingenia. Dignis non solū vtē subsidia sed et honores atq; officia deferant. Inopes cibo potu tegumento tecto iuuentur. Amici et parit[ur] beneficio et foueant. Inimici ita palpādi demulcēd[ur] sunt vt ad placabilitatē inclinentur. Cū ingratis quoq; sic agendū vt in ijs veteris beneficiē obliuionē noue sollicita refricatio. Illā velut arua m[un]d[us] foecūda si sepius simit irrigationēq; receperint frugifera efficiē[ur] ita ingratis rectibus admonitus beneficijs priuatis quoq; atq; obliterata ad memoriā reuocabit[ur] et verēcūdia compulsiua de reddenda grā mētibus medicabit. Quēdā aut beneficia palā quēdā occulte tribuenda sūt. Quē virtuti debent[ur] palā dari cōueniē[ur] vt et honorādius appareat qui accipit et alij eius exēplo ad actiones honore dignas excitent. Is vero occulte erit adiuvandus quē inopie sue pudet. cui siq[ui]d in ap[osto]lo obtuleris magis pro dūti se dolebit q[ui] letabit ad dūti. Beneficiū obliuiscit debet qui dedit. Is aut memoriter tenē q accipit. Ideo Saluator n[ost]r[us] cum furdū et mutū curasset eis a gbus oblatu fuerat necui dicerent pcepit sed illi tātō magis p[re]dicabāt. Illi igitur oīscas et vitare iactācia si beneficiū dederis et ingrati silentiū si accipis. Illud qd tua cā p[re]stas nō est beneficiū sed te ipsum amāto cōsiliū. Illō enī p[re]stares nisi tibi p[re]stari i[per]sasses. Quod aut et tua et mea cā mibi donaueris iniustus fore nisi pro eo mētib[us] debere faterer. Imo eo iocundius esse debet donum qd cōmodo atq; viui est et tibi dare et mibi accipere. Inuidi est enī sua tū vilitatē spectare et cum acciperis qd alijs quoq; profuturū sit nolle beneficiū loco dūcere. Recte aut nō esse beneficium contēderim alteri aliquid eripere vt alteri dones. Nam cum beneficium dare liberalitatis virtus sit et aliena rapere avaritiae vitium quomodo potest dici virtus quē vitio consistat? Quis neget dare elemosinam pietatis esse munus et tamen offerre in templum non licet quod

61.

Jo. 15.

ad Sat.

12.

partū est inique. Sic enim in *Esāia* legimus. *Ergo dñs diligēs iudiciū et odio hīs rapinā in holocaustis.* Ergo inquit si beneficiū non est quod accipit[ur] nihil debet illi a quo accipit[ur] et si nihil plane ei a quo accipit[ur] sed cui ablatū est vt acciperes. Nunc reddet tui et si nihil debebas q largitus est alieni. Ille cōcupiscere quidē iniuste re proximi tui iuberis nēdū possidere. Porro nullū malus beneficium homini ab homine p[re]stari potest q si quis pro aliorum salute suam vitam periculis obiecerit cum inter p[re]sentia bona nihil vita charius habebatur. Maiorem inquit dñs charitatem nemo habet q vt animam suam ponat quis pro amicis suis. Ille p[re]fecto charitatem ipse nobis primus exhibuit qui nobis sua morte adiūti vix eterne referant. Ille cū imitari sanctissimi martyres contra p[re]iudiciū interdicta viam adipiscēde salutis alios palā docebant semet certe mori et quidē p[ro] timentia sua stinēde audacter exponētes. Proximi ergo aie periculum si possūmus p[re]sentis vite nostrę impendio p[ro]pulsare debemus. Et si *Jonas* p[ro]pheta tēp[or]alem in ma[ri] sonas. si passus mergi voluit ne alij mergerentur quanto magis p[re]ferenda est cuiusq[ue] hominis anime salus corporis nostri salutē. *Omne tū beneficiū non tam re ipsa magnum facit q voluntas.* Magnū est cum libenter cum cito offertur cum toto animi affectu impendit. displicet si cunctanter si triste si superbe si serius q oportuit p[re]statur si deniq; penē a nolēte et inuito extorquet. Quādamodum igitur multi p[re]ciū vilitatē et gida volūtas tribuentis et ta exiguis etiam beneficium gratum efficit in conferendo animi p[ro]p[ri]etate dote facilitas. Alii quoq; plus deo q qui parui modicq; sui p[er]iculi participem ne fecit q qui oīes multum donauit. Plus enim largitus est cui minus quo ipse fruat[ur] restat. Nāc verissimam sententiam oīit confirmat autoritas. Nam enim quidam diuites in templo grādem offerrent pecuniā plus oblatū dñs a vidua pauperula quē oīo tantum minuta erā obulerat. Satis hoc de tribuendis beneficijs nunc de accipiendis reddendiq; exponamus.

De beneficijs accipiendis. cap. xxiij.

In illo accipere beneficia oportebit cui nos debere delectat. *Adolestia res est* his quibus nolis esse deū in cū. *Et contrario autem locū diffimū est et quem nullo etiam intercedente beneficio diligere* accepto obligari et causam referre de gratiā habere. Ab obtinō quoq; beneficium accipere iam gratum est q̄ est mōtū habere ipsoz erga nos amōis. Ergo multo gratiq[ue] animo sicut dandi ita et accipiendū erit beneficium. qui cōcupim[us] acceptor[um] iam ingratus est si sibi beniuolē p[re]stet[ur] est. Ille vero qui hylare accipit et libenter iam peroluit maximam beneficij partē q̄ in animo est. Reddit enim p[ro] beniuolentia beniuolentiam licet nondum munus p[ro] munere retulerit. *Deest* interdum referendi copia interdū occasio. et quādiu sita desint qui accipit beneficium tanq[ue] relaturus iam retulisse videtur. quia satis est voluisse quorū possē non occurrat. Ab illo qui infamia notatus est et turpiter viuit non accipias beneficium ne perditur moribus eius fauere videaris. nisi foue co accepto et in ista cū domine familiaritate spes fuerit tuis admonitionibus eum reuocandū sibiq; restituendū ne in nequitia obduratus p[re]eat. Cūq; etiam malis beneficiendum sit non est p[re]ter

W iij

mitenda beneficiendi occasio si tunc se offerat cum ille qui corrigi debet minus aliquod porrigit. Tunc etiam a malo accipiendum erit cum ille deerior sit tunc timetur nisi acceperimus. Eratno enim aut improbo aliquo domino minus vitio porrigente si non accepimus contemni se putabit et qui potest volebat mutato animo offenderet. Ab hoc genus hominibus non est liberum nolle accipere. Nec tamen illi quicquid pro eo debet quod inultus accipio reddam si repetet non vt benefactor sed tanquid creditor. Et si reddidero gaudi debbo me ab illius beneficio lentia esse solutum qui dignus est odio. Illa quoque causa est accipendi beneficij etiam ab impio cum videlicet eo accepto datur facultas beneficiendi bonis ac iustis. Sic Joseph accepta a pharaone sic Daniel a Nabuchodonosoro. nō hoc quidem vt ipsis gratiam deberent sed vt suis prodesse.

De beneficijs reddendis. Cap. xxx.

Pro in referenda gratia tales nos prestemus quales esse decessit in beneficio accipiendo. Qui refertur sentiat quod libenter quod iocunde sibi referatur. vt letus sit se quoque prout denter egisse quod in homine tam grato suum collocari beneficium. Nihilominus soluta etiam gratia nos ei debere fateamur quia dignos nos suo beneficio iudicauit quia prior ad amicitiam venit vt merito redamur qui coeperit amare. Interim si grati esse volumus nunquam patiamur excidi memoriam collatorum in nos beneficiorum. Ingratus est qui non reddit. a deo dicere non minus ingratus est qui non meminit. quoniam ne tunc quidem gratus fuit cum acceperet. Quod enim libenti animo accipimus id non facile obliuiscimur. Illa vero facillime obliuari solent que iniuncti estimantur. Qui ergo oblitus est is profecto testatur se pro vilis habuisse quicquid accepit. Referrem inquit si accepi me mor fuisset. Immo memor accepi fuisset si referre gratiam cogitasset. Ipsa obliuio te ingratitudinis accusat quia te defendere ab ingratitudine conaris. Quod at res est que precipue faciat ingratos alios certe superbia alios auaritia. Illi dignos se beneficio existimant et deinde putant cum acceperint. vt vero accepisse se dissimulant ne reddant. et quanto cupidius acceperunt tanto in reddendo lentiores existunt in hisque se fecisse lucra arbitrantur si paria reddiderint. quasi vero gratiam esse non virtus sit sed victum. Quod enim turpe est id vile putant et quod bonum est hoc sibi incommodo esse existimant. Ideoque alterum respuit alterum affectant et ingratitudine pro quaerit videntur. Duo autem ista arrogantia videlicet et cupiditas cum omnibus vitanda sunt tum ipsa maxime qui vel beneficij vel gratie esse cupiunt. Non referre gratiam cum possis turpissimum est. cum non possis velle tantum resultasse est. Ceterum illi qui non reddere lucrari esse existimant multum quidem falluntur. Dant enim in eum iterum beneficium erit cuius ingratitadinem semel fuerit expertus. Itaque rarius accipiet qui in reddendo negligentem se prestabit. Illi vero qui capessendis virtutibus operam impendunt non rerum emolumenta sequuntur sed morum. Eis incumbunt officia. eorum cura studioque distringuntur in quibus versantes non diuitijs que improbis etiam communes sunt sed quod longe beatius est vt sanctimoniam praesentent. Quinimo ceteris potius caleatque opibus ad solam virtutem confugiant neque hanc se consequi posse

sciunt nisi illas abiecerint. Et cum nihil preciosius virtute sit quis negauerit eos multum lucrifacere qui in dando reddendoque inficio et liberales impio et gratie esse student. Ille enim carus est qui amicis comparat qui inimicis placat qui deum propitiat qui in mortaliu mortalibus donat et de terra sublato celo inserit sedibusque sanctorum. vt semper beati sint qui vt charitatem seruauerunt semper munifici liberalesque fuerunt. Is autem qui in beneficijs copensandis vitijs acceptationes dispungit nec liberales profecto nec gratus est sed cupiditatis feruens negotiator et terrens tantum ac perituri impijs bonis non ad celestia animum intendens et eterna. Virtute autem contentus esse debet et non suum sed alienum respicere commodum tam ille qui confert beneficium quod qui gratiam refert atque vtique ita se gerere vt deo magis placeat quod hominibus. Quos hominibus placere magis delectat ab hominibus captant gloriam et a deo non accipiunt mercedem. debitaque virtuti premia amittunt cum quicquid recte laudabiliter egerint vanitati tradunt et non in cum finem in quem debet dirigunt.

Utrum debemus pro beneficio cui successe iniuria. Cap. xxvj.

Quid inquit aliquis si post beneficium acceptum affectus sim iniuria a deo beo ne aliquid pro beneficio non videtur mereri gratie relationem quod beneficium suum consequenti corrupte offensa. Itaque non eris ingratus si et beneficium non reddideris qui quantum inulcrat boni tantum postea mali irrogauit. Intuendum igitur minor ne an maior sit iniuria quod beneficium. Innotis enim iniurie abluisti debes et memor esse beneficij. Cum vero maior vel par fuerit offensa obligatione beneficij absolutus est neque gratiam debes illi qui gratie meritum legendo amisit. Iniuriam tamen omnem quantacumque fuerit remittere debemus nec vindictam appetere propter cum qui ait Dimitte et dimittere vobis. Sed si condonata est iniuria inquit cur non manet beneficium. Iniuriam remitte ne deum offendas. beneficium reddere supercede si ita tibi expedire videbitur ne homini qui non meretur gratiam referas. Quoquin qui sine causa ingratus sunt quos nulla lege puniuntur deum tamen habent vitium. Itaque an illa beneficij imemor quod acceperat dominam suam probo affectu. ob hoc electa cum puero quem genuerat famē sitimque pertulit pro culpa. Absalon patrem cui charissimus erat quo fraterne cedis veniam acceperat regno pellere moliebatur. sed tante ingratitudinis scelus merita nece perfoluit telis confossus inimicorum. Nabalis in Dauidem ingratitudo de summis oluitis ad summam ipsam redegit paupertatem nisi vxor eius Abigail multis oblatis muneribus pro illo satisfecisset. Scias igitur deo atque hominibus pariter iniuriam eum qui ingratus est. itaque magis si pro bono malum reddit. Tunc enim non solum ingratus est sed etiam iniurius.

D illi

Agar.
gen. 16
abfalo.
reg. 2.
18.
nabal.
reg. 8.
mo. 25.

Non possumus (ut quidam
ajunt) deo o-
re beneficii ei cuius oia sint. sic neq; gratias refer-
re cum nullus rei indigeat. bonorumq; oium
plurissimus erit. Quid ergo sepe in scriptu-
ris de ingratitude nostra querent audim?
Ingratitudinis autem non iure argueretur
qui gratus esse nequiuisset. Que igitur illa res
est que nos erga deum aut ingratos reddat
aut gratos faciat? Lucta nanq; dei sunt. quic-
quid dare voluerit de suo deum necesse est. qe-
quid reddere conabor? ipse dedit quod red-
do. Quid habes inquit Apostolus quod non
accepisti? Sed a quo omnia que habemus ac-
cepimus? ei peul dubio nec dare nec reddere quicq; possumus? nisi quod ipse lar-
gitus est. Si tamen esse aliquid beneficii quod seruus dño suo tribuere possit in-
uenerimus? Quis omnia que seruus possidet dñi sunt? inuenimus? et quod homi-
nes offerre quicant deo? et ille oblatum beneficii loco habeat? offerre vero nolent
ingratitude damnet. Quero igitur si seruus fidelis seruit? si dñi iussa nauiter exe-
quitur? si rem gratam dño facturum non dubitat subire capitis periculum? si nec
vivere cum illo nec mori pro illo si casus incidit recusat? prestat ne dño benefi-
cium an non? Si negaueris respondendo tibi? sine causa ergo benignus? reliqui
claudē cōditionis a dño accipitur? sine causa manumittitur? et tam nō vt seruus aut
libertus? sed vt filius diligatur? Im merito certe ista in seruis conferuntur. si nullus
dño beneficium prestat. Sed qui talia a dño meruit accipere? negari non potest
quin prestitit aliquid? ob quod talia accipere visus est dignus. Rursus si erro
fugitiuus? fuerit? si imperiū dñi contempserit? si furto non abstinuerit? si petulans?
si mendax? si ebriosus? si rixosus? si dentis neq; manu fuerit? non ne vinculis confri-
getur? stigmate notabitur? furcā ferre cogetur? flagris verberibusq; cedetur? et vel
venum dabitur vel perimetur? Inique talia passum diceremus malum seruum qui
si offēditur? sicut bonum non iure remuneratur? nisi aliquid prestitisset. Cum igitur
omnium hominum vnus oīs deus sit? et omnia que possidemus ab ipso acce-
perimus? beneficii tñ ei prestatamus? vel verus reddimus? quoties mandatis eius
paremus? quoties consulta suscipimus? monita implemus? et in omnibus ipsi so-
li obsequi nitimur. Offendimus autem si hys contraria agimus. Ideoq; ab illo
z iusti premium referant? et poenā iniqui. non q; deo ex beneficio hominum aliquid
quid accedat? aut decedat ex malefactis? cui neq; addi quicq; neq; adimi potest.
sed quia idem tam iustissimus tum optimus sit? nō potest non odisse malos? neq;
q; bonos non diligere. et hoc quidem pro beneficio sibi dato estimat? si quod pre-
cipit facimus? pro offēsa si non facimus. atq; ideo alios gratos vocat? alios ingra-

tos hoc punit? illos efficit beatos. De ingratis dicitur est? si euāgelio credimus? Quodcūq; vni ex minimis meis non fecistis? nec mihi fecistis. e contrario autem
gratos illud beneficium sibi prestitisse fatebitur? quod indigentibus prestituerunt.
Ingratos damnabit dicens? Hic maledicti in ignem eternum? qui paratus est oia
bolo et angelis eius. Gratos vero ad se vocabit? dicens? Venite benedicti patris
mei? possidete regnum vobis paratum a constitutione mundi? ab initio eternitatis.
Uide igitur qua ratione et deus deo beneficia et accipimus premia? et quomodo
si non dederimus? tolerandi sumus. Atq; vt apertus hoc quod astruimus intelli-
gas? qui in deum credit? qui deo obtemperat? qui deum diligit? honorat? colit? ve-
nerat? gratus est. In credulus? expes? impius? deum hominesq; contemnit?
ingratus est. Nullum postremo peccatum quod legi aduersatur diuine? ingrati-
tudinis vicio vacat. Illum enim offendimus? quoties peccamus? a quo cuncta bo-
na? que homini dari queit accepimus? accepturi adhuc meliora? si non ingratu
cefferimus. Operis precium erit huiusce rei proponē aliquod exēpla. et primo eo-
rum quos dñs gratiam sibi referentes amplexatus est. deinde illorum quibus p
ingratitude inculci mala. vt cum presencia considerauerimus? de futuris non
ambigamus. beatos videlicet et in celo fore? qui sic a dño diliguntur in terra. e co-
trario autem in inferno quos cruciandos esse? si non se correxerint? qui ante q;
eo descenderant? pro scelere puniuntur.

Igitur vt ab his qui ante diluuium fuere initium capiamus? gratus erga De-
um fuit Abel? qui primogenita et pinguiora queq; gregis sui offerebat dño. Abel.
gen. 4.
quātem propterea a dño dilectus fuerit? scriptura testatur. ait enim? Resperxit de-
us ad sacrificia Abel? ad Layn autem sacrificia non resperxit. Alia dedit quoq;
Layno dñs? quia ille ob hoc ipsum fratri inuidens? q; sibi preferretur? ad se euoca-
tum interfecerat? Gratus fuit Enos. primus quippe cantica quedam hymnosq;
composuit? quibus nomen dñi inuocaret. pro quo dedit ei dominus? vt filios gi-
necret? et non gentos? quinq; vige annos abq; offēsa impleret. Gratus fuit Enoch.
enoch. 1.
neq; enim diceretur ambulasse cum deo? nisi alimper obsequens? iustus fuisset.
Abraham itaq; sanctum nōia meruit? vt viuens ad beatiora q; est mortalium habi-
tatio loca transiret. Gratus fuit ille. nam et ipse cum deo ambulasse dicit?
et pfectus fuisse? q; fuisse? Idcirco de dignus fuit? qui mundo per diluuiū pēunte so-
lus cum filijs ac nuriis fieret superstitis? et omnium que aquis deleta fuere? repa-
rator? existeret. Post diluuiū vero gratus fuit Abraham? q; fuit. n. altaria dño? victi-
mas obtulit? deo mascoluit? deo credidit? et reputatū ē ei ad iustitia. deniq; vt dñi
obediens? filio non peperit. ob hoc quidem cum deo colloquitur? pater militariū
gentium constituitur? in semine eius quod est Abihsus benedicendū omnes na-
tiones deo promittente nascuntur. Gratus fuit Ioth. vt eni deo placeret? domi-
pergrinos acceptauit. quare meruit fieri hospes Angelus? et superesse sodo mōis
inter quos habitabat? igne et sulphure de celo plente ob scelera consumptis. Gra-
tus fuit Isaac. qui cum centum octuaginta vixisset annos? in his omnibus dño suo
non peccauit. Iherq; digne aut deo gratia referat? cum innocentia per omnia vi-

Abel.
gen. 4.Enos.
Gen. 5.
Enoch.
Gen. 5.Ioth.
Gen. 6.Abrahā
gen. 11.Ioth.
gen. 19Isaac.
gen. 35

te curriculum inoffensa seruatur. Sic igitur bene de deo meritis cum semetem fecisset centuplum collegit geminos genuit in quibus benedicendo errare non est permittus. non enim cui voluit sed cui debuit benedixit vt Abrahę patrię pignus in Christum dirigeretur. Bratus fuit Jacob. in nullo illum scriptura accusat sed deo charissimū fuisse bñdica testatur. Ad eū pūmogenita fratris Esau transierunt dicēte dñō Jacob dilexisti Esau aut odio habui. Et obdormisset scāla vidit a terra ad celū extēda. In ea angelos alcēdētes & descēdētes ac dñs cacumini innixi. q terram in qua quiescebat ei pūmiffi regnū eius longe lateq; diffundendum pēdixit. In de ille parens efficitur duodecim liberorum qui duodecim tribubus nomen dederunt coepitq; est vocari Israel hoc est deum videns. z vidi inquit minimum facie ad faciem. In egyptū transiūgrans multiplicatur. Liberis quę eū tura erat moriens prophetauit. Bratus fuit Ioseph. In egypto dum seruus esset z inuenis impudenter se ingerentis dñę libidini non consensit malitq; vitam suam periclitari q; castitatem polluit cum illa trātentā adulterij insinularet. z magnam vnde fratrum in se iniuriā cum vicisset posset magnis repēdit beneficij. eos quippe a quibus in seruitutem venundatus fuerat in egyptum vigente fame pfectos benigne suscepit largitorq; aluit. Erat enim secundus a rege iugens vifa obcuratibus inuoluta spiritu sancto reuelante plana fecerat. Bratus fuit z Ioseph. filias Rachelis Sacerdotis virgines a pastozum violentia tutatus est. Hinc a domino dux electus pharaonem prodigijs terruit populus Israel edu xit de egypto quando mare se aperiens aridum transiētibz pbeuit iter. z eorum pericutores oppressit aquis. Idem vnde in monte leges quas ad populu ferret a domino accepit. nemo tam familiariter cum deo colloquebatur nemo tā ardentē ab eo ad idola descēdētes pūuit. Ipso saxum percutiente fluxerunt aque ipso orante Amalech superatus est. Bratus fuit Iosue. oūm enim credēs pmissionibus populum reges terre quam ingressurus erat metuentem spe victorie animauit. Hinc de dignus fuit qui in demottui cōpōsi locus sufficeretur z victis hostibus regionem a domino pmissam obtineret eamq; per tribus di uideret. Ad hanc transiēti Iordanis refrenato aquarum cursu in sicco aluco viā cecit. Hic iēcūnt obidente muri corruerunt. Inimicos persequēte sol z luna steterunt ne noctis interuentu qui fugiebant elaberentur. Tot igitur miracula testatū est quantum ei dominus laus. quia erga se in omnibus grati fāctq; sciebat. Sed ne catalogum sanctorum texere videar gratia deum fuisse omnes patri archę illi duces illi Sacerdotes illi Iudices illi reges illi pbe q; in mā dñs oēt in lege in omnibus ceremonijs constanter pteq; permansere. Tales autē eligere solitus est dominus per quos populum erudit a seruitute liberaret a periculis erueret victoria donaret z de illis quę futura erant admoneret. Quod si benignissimus dominus fideliter sibi seruientes beneficiorūq; suorum non oblitus ita vt dictum est fouet ita amplexatur in terris adhuc uiuentes quanto magis ad celestis beatitudinis domicilia māsionēq; Angelorum translatoz. Nec de veteris historie fontibus pauca iam erigere videtur vā nouę salubris fluentibus aquis aliqua deuemus ad eam dem gratitudinis virtutem accomodata.

De gratis erga deum in testamento nouo. Cap. iij.

De gratis erga dñi testamento nouo. c. iij.

110

Iesus Christus dei filius humani generis redemptor ac Saluator patribz promissus nobis exhibitus z datus non presentia bona hominibus polliceri coepit sed futura nec terrenum largiri regnum sed celeste. Hoc ententias agit inquit z appropriat quibz regnū celozum. z ad Aaronem hodie mecum eris in paradiso. Quod si tandem non vltim ad inferos anīme iustozum descēdēt sed in sublime Angelozum sedibus inferantur locū dñssimo dñi sui conspectu semper fruturū nonne multo nos causatiūq; pūcti illi de quibus paulo ante est dictum deo seruire debemus z soli nauare operam contemptiq; omnibus ipsum vnum absq; quo nihil est beatum tota mente concupiscere. Aderto igitur lequē credentium grās ad omnia dura atq; aspera perferenda coepit accingi mollia vero respicere z delicata atq; in his pceptis gratiam referre Saluatori per quę maritum omnium beneficium se accepisse meminit. Quid enim maius aut optabilius esse potuit q; paradisu per tot secula pūm hominis culpa clausum per ea veniunt quę Christus passus est nobis fuisse reueratū. Potuit enī pan z Chris tum z sic inire in gloriā suā. Potuit igitur pan z nos ac per viciā eius in cedere si illo quo ipse pceccatū volumus pruenire. Nec est ergo nostrorum erga deum maxima gratitudo pro amore illius qui ptiō dilecti nō volupates opes loca cōtinere contēntia seruare modico cōtōs esse religioz vitę laboribz nunq; de fatigari. Talem quippe pro beneficijs grām pūm deo reulere z pli deū de alitantes ceteriq; Christi serui virgines quoq; z viduę oēs illi qui ecclesie au totitate in Scōz collegio numerant. Ipso Christi noie nō dubitauit Idertus crucifigi Paulus capite truncari Iohānes in seruitutē oki solū nudus demergi Bartholomęus vltius excoriari Thomas lanceę perfocti Jacobus maior decollari minor fuisse fallonis intermij Stephanus lapidibus obrui Laurentius igne cremari oēs deniq; tormenta cōsumunt. Hoc idem ppositum fuit reliq; Scōrum otus nec videlicet a pēcutoribus inferendā subire potius q; a Christi fide deficere. Illis quibus hoc cōstigi z ipsi ad hebreos scribes pulchre pēctē cū ait. Alij vero laudibz z verbera expen insuper z vincula z carceres lapidati sunt. Ite cū lū tentati sunt in occasione gladij mortui sunt. Ipsi expectat vā audias qd hī prosperitatis in vita perceperunt quid ad quę laboriosa sustinenda magno animo se armanat. Si tū nōse de videras nihil illis prosperis cōtingere potuit q; per aduersitatum patientiam ostenderet quali constantia quāq; fide Christum diligenter. Adde q; in illos quoq; a quibus necem supplicēq; passi sunt victores fuerunt. Idem valuit enī patienti fides ipetant qd pūit z cōcepto inamū deoz cultu ab obus adortari coepus est Christus. Nequāq; scī martires coronati trūphā rēti celo in fī terra vident. Clara fidelit victoria ē neq; deici a dueris neq; scēis effēci deo magis q; pōibz obedire z carnē spū repugnāē in seruitutē redigē. Quę qd ē illi Scī quos psecutiōis nō atq; gladij diligēter obseruast. Dñ. n. viuere nī celabāt. Ipso seruēdo vitę iūtitura vel ipi oīscē vel alios docē vigilijs pationibz ieiunijs conuibz vacare pūit fieri idigēz dōribz a paupate gau dē virginitate viduitateq; nupijs pferre. Scēgerit scī simos pontifices Siluester Gregori z Leo z Celestin. Inter epōs Marini z Nicola. Ambrosi z Augustin. Inter abbates Antoni z Hilarij Hieronym z Bede. Inter moachos Benic. Ciceri z Gracili z Bernardin. Inter Eremitas Paul thebe. Iohanne pphē arfeni.

ic. x.

Cōstat
the. 4.

Luc. 24

fui dī
pe. pa
a. bar
thomas
ia. ma.
ia. mī.
re. la u
ri.
marryfidei vi
ctoria.fidei vi
ctoria.pōiti.
Epī.
abbat.
moach
eremi.

Virgi
nes.

Archebius & theonas. Inter virgines Maria virgo simul & mater. Ipsam enim genuit Saluatorem quem sicut de spiritu sancto concepti ita sine virginitatis dā no peperit. Hanc secute sunt Thecla Agatha Agnes Lucia Catharina Cecilia Margaritha Barbara allegis permulte quas ad coniugium nulla blanditum promissa nulle furendam min[us] nulla sequentium tormenta inclinare poterunt. Omnia extrema perpeti malebat[ur] q[uod] dno semel pmissam amittere virginitatem. Inter viduas vero perpetuam continentiam custo dientes fuerunt Anna Paula Salia Helania Helondia & alie plurimę. Talem vitam moreq[ue] sequatur oportet qui cumulatissimam deo gratiam cupit referre ac post relaxatam ab ipso suscep[ta] in immortalitatis gloria in celestibus vestiri. Proponamus nunc ingratorum exēpla. ut quos p[re]mia ad virtutē parum excitant saltem poena a vitio auocet.

Adā
Eua

Primi parentes nostri donec beneficiorum memores iussioni obtemperarunt paradisi in quo positi erant bonis fruebantur. Postq[ue] vero per ingrattudinem a mandato recessit ligni vetri fructum gustando cecidit de paradiso laboribus criminis mortis subiacuerunt. Et enim peccauerant licet postea penitentiam egisse credantur a quo corpus a quo spiritum sensum intellectum dei similitudinem acceperant a quo p[er]se bestias terre & volucres celi & piscibus maris iussi erant ut his que terra proferret vescerentur & simul ligna lapides metalla signem quoq[ue] aquam tellurem & aera in usum vite necessarium haberent. Elserito igitur malis mancipati sunt cum talem ac tantum benefactorem offendissent.

Ben. 3.

Salier quia prior peccauerat viri subditur imperio & pariter de cruciatibus mulctatur ut voluptatem quā cepit fructu interditi manducando filios gerando dolore compenset. Elserito etiam Adē est dictum El Saledicta terra in operetuo. In laboribus comedes ex ea cunctis diebus vite tuę spinas & tribulos gemunabit tibi & comedes herbas terre in sudore vultus tui vesceris pane tuo bona nec reuerteris in terram de qua sumptus es. quia pulvis es & in pulverem reuerteris. Tot igitur mala passi sunt post reatum quod ante q[uod] peccassent bonis fruebantur. Non esset magnum eorum crimen nisi & magna essent illius beneficia in quem commissum est. Non tam enim ex se q[uod] ex meritis eius qui offensus est ingrattudinis culpa pensari debet. Itaq[ue] q[uod] grauius peccauerint poena indicat que deum ad posteros omnes fuit propagata propter corruptam radicem de qua generantur. Et quoniam nihil ab homine nequiter agitur quod ingrattudini in deum non sit ascribendum ingratus fuit etiam Layn Adē filius qui inuidia sua vocem percutis interemit fratrem suum Abel. Ob hoc illam dominus execratus est dicens El Saledictus eris super terram que aperuit os suum & suscepit sanguinem fratris tui de manu tua. cum operatus fuisset eam non dabit tibi fructus suos. va gus & profugus eris super terram omnibus diebus vite tuę. Nollemus & ipse in perfectus fuisse creditur in septima generatione ut prius annos multos aduersa sustineret maledictionis deinde quod fratri intulerat ipse ab alijs ferret. Itaq[ue] illa quidem parua fuit ingrattudo illa malicia que deum ad penitentiam compulsiq[ue] dominum fecisset. Nemo qui et non peccauerat inuentus est. Omnis caro

Layn.

gen. 4.

pecc.

gen. 6.

De ingratis ante diluuium. Cap. iij.

De beneficijs In deis collatis post diluuium.

c.v. 111

ludel.

inquit recuperat viam suam preter illas octo animas que in arca seruatae sunt ne cum ceteris diluuiū periret. Non si queris quanta tunc fuerit culpa ingratorum multę bestię catholico super fuerunt illorum nemo. Post diluuiū ingrattissimos omnium semper fuisse Iudeos cōperio. Illos excipimus quorum superbus facta ē mentio. Et enim cū ab ipso mundo omnino multo plura q[uam] reliquę nationes beneficia accepissent magis etiam constanter illum colere debuerunt.

De beneficijs Iudeis collatis post diluuium. Cap. v.

Addeamus igitur primo que nā illis ab indulgentissimo rerū largitore deo p[re]stita fuerint bona. deinde q[uod] ingrati ipsi ex aduerso se gesserint & simul que postea passi sunt mala. Solis vnus dei veritas fuit reuelata solis leges de celo datę monstratus cęrimoniarum ritus oracula futurorum indulta dei vocis palam locute ingentium miraculorū operatio concessa. deo fauente timuit eos egyptus & cum dimittere nollet flagella sustinuit mare se aperiens siccum eunibus prebuit ster & aque que illis hinc inde pro muro erant egyptios cum armie hostiliter inse quētes operuere. In solitudine manna celestis cibis pabulum illis p[re]buit & de saxo virga percusso scaturiens amnis potum. Jordanis ad fontem suum reuersus prestitit donec transirent terram deniq[ue] promissionis lacte & melle manantem per domitis eius in colles possederunt. Quis deinde explicet tot de hoste victorias tot a seruitute liberationes vel quoties a periculis eruti a dadibus p[re]citi Mosye orante ut ante diximus victus est Amalech buccinis clangentibus Iericuntis moenia corruerunt. Iosue inimicos persequente lapidibus pluit de celo super fugientium cruces ac ne noctis interuentu elaberent sol & luna motum suum continuerunt. Nulla vnq[ue] fuit longior dies q[uam] illa in qua quinq[ue] regum Chanaanorū prostratus est exercitus. Balas preterea propheta asine loquēte voce prohibitus est ei maledicere & pro maledicto induxit illos benedictionem beneficiis a deo esse non dubitans pro quibus mutum animal vocem pulcrit humanam. Ceteri sunt deinde Iudei tōtū & fragore de celo terrę. Iophemes Saldeorum dux cum vrbes aliorum p[re]uinciasq[ue] expugnasset in Iudea vnus fornice manu victus occubuit. Regnante hierosolimita Asa innumerabiles ethiopum copias ad interitionē conuiderunt. Regnante Iosaphato cum ingentes Ammonitaz Iudam eorumq[ue] exercitum formidarent inimico e inter se digladiantes cōpererunt multosq[ue] cęlorum tulerunt spolia tam securi q[uam] paulo ante pauescent. Regnante Eze chya cū ab Assyrijs duce Senacherib obfiderent Angeli manu vna nocte centum octuaginta quinq[ue] milibus hostium cęse obfisione soluti sunt. Omīto nūc el Sachabeos Iudę Simōne Jonathan qui dei sui nomine inuocato parua mas nu ingentes hostium copias pluries fudere. Magna quidem & immanis beneficia deus innotata tamen accepti erant iustorum que acceperant largitorem nō de seruissent. Nunc ergo quod superest breuiter expediamus quā ingrattudine vti sint quantaq[ue] deo vlcēte pati meruerit.

ludel.

De ingratitude Iudeorum in deum, z. que pio Idolatria passi sint. cap. vi.

Longum admodum foret memorare scelera singulorum | qui inter Iudeos
impj infidq; fuer. Omnium ergo simul in deum suum infidelitas de-
gatur | poenag; infidelitatis. vt cum hęc nota fuerint | simul constet z. ingrattitu-
dis magnitudo | z. iusti domini in ingratos pñs vindicta. quam quisq; cultuauit |
nec future quidem | que omnib; acerbissima est | obnoxius erit. Dum cñ Moyse in
monte immoratur | donec tabulas digito dei conscriptas acciperet | illi ad idolatri-
am cōuersi vitulum gneus adorauerunt | z. hi sunt in quib; dii tui | Israel | gre edua-
rerunt de terra egypti. Ob hoc iratus dñs delere eos voluit | sed cñ Moysi pñps in
stanter supplicanti gratiam fecit. cñ Moyses tñ indignos tabularum beneficio testa-
tus | de monte descens dens ipsas cōfregit | vitulūq; contriuit. deinde deo iubēte Le-
uitę sumptis armis die illo viginti milia fere ex ijs qui vitulū adorauerant occi-
derunt. vt cum morte dignus esse no ueris | qui in deus ingratus est. Post hęc co-
tēpio coelestis cibo cñ egyptias oapes cōcupissent | aduersus deum z. cñ Moysen inu-
sitantes | puocatus in ira dñs multa cotinūq; vi castra operuit | vt cupidini eoz
faciliaceret. Eterum duz adhuc carnes dentibus manderent | atas efflabant | plu-
rimiq; deyderati sunt. locus in huiusc; vitionis memoriam | sepulchra concupiscē-
tię appellatus. Rursum tamen pollicitationis diuine non adhibentes fidē | de obti-
nenda pñssionis regione desperarunt. Ideoq; illam ingredi pñus in digni | ante
q; fines eius attingissent | in deserto motui sunt | pter Iesū z. Caleb z. paruulos po-
puli | q. nō peccauerāt. Quadraginta annos p. solitudinē ante q; terram incolēda
adissent errauerunt. Eoz quoz Datani z. Abironis castra vna cuz ipis terre hīa
tu absopta sunt. atq; inde subitus ignis exhalans ductos z. quinquaginta viros |
qui in censu ostēbāt absumpti. z. hoc quidē quia lege diuine aduersantes vsur-
pare sibi sacerdotium nitebantur. Tūc tñ inconsultā vulgi audaciā. nihil hīs que
acciderant terret | cñ Moysen z. Aaron nūms paciter incesebant | perinde ac si ipi
eos q. perierāt interfecissent. cñ Moysen igitur ambobus hīs ad tabernaculum cōfugi-
entibus in cēdūz repēte illatus vastare coepit. pteruos. Quatuordecim milia ex eis
z. septingentos concremauit. Des tunc perissent | nisi Aaron iussu cñ Moysi stans in
ter mortuos z. viuētes deum orasset. ad eius pces cessauit ignis. Deus enim in tu-
ria illa illatam sibi deputat | que seruis suis indigne infertur. Qñ quidē sic vltus ē
a os | q. cñ Moysen z. Aaronē minaciter impetere ausi fuerant. Post hęc profecti de
monte hōz per viā que dicit. ad mare rubrūz per sepi itinēris laborem rursum re-
clamabant. sed neq; hoc tui illis impune. Agnitorum serpentum icibus percussī
morbēbantur. Ilinc tandē humilitatis ac veniā poscētib; cñ Moyses oīo iubente
serpentem ex gre formatū suspēdit in ligno | quē vulnerati aspiciendo cōualesce-
bāt. Id autē portēdebat | q. olim in cōfictū om̃m crucifixū credētes a diaboli mo-
subus liberandi essent. Agnitus enīz serpens diabolus est | cñ Moyses gneus | nihil in
se venētib; z. veneno peccati infectos clementer sanās. Nonno vt quod. posui
mis pñquamur | fidē | Iras hēre cum appulissent ad Sechim | capti sunt amori-
bus cñ Moabitidaz | ita vt deos quoz illaz adoraret | sed dignas qdē celere isto poe-
nas dedere. Leuitę ppe iussu oñi viginti quatuor milia de illis interimunt. tunc
demum deo placato a cēdibus cessatum est | cuz Samsin virum z. Jochim fecit

tum | dum simul coissent | Ithinees Eleazari Sacerdotis filius pugione in genitali-
bus cōfodit. Ut pter ea pareret. nō minor aliaduērfōs dignos esse criminis | impul-
sores q; autores | cñ Sadianitas quoz percuti iussit dñs | qui eos callide p. mulierū
blādimēta traxerant ad cultūz idoli tui | Delphēgor. cñ Iusto tamē grauius deliquē-
runt | q. ad deos alienos conuersi fuerāt deo suo derelicto | nec mirabālius eius me-
mores nec erga beneficia grati. Transiunt ad ipa Iudicūz. Josue defuncto de
generant populus. Colere coepere Baal z. Astarot | nō numina sed monstra. Ob
hoc passi sunt oreptiones rerūq; petrimēta | nec oīo pares esse poterāt viribus ad
uerfarios. Deinde qñ | Balaftinis z. Chananeis alijsq; Idolatrias cultu z. cōnubijs
tungere se ausi fuerāt | deo poenā | huiusc; flagitię exigente annos octo seruerunt
Lufanrafatpam cñ Delopotamie regi. Cum autē illos pguaricationis poenitūisset |
liberati sunt. Sub liberatoib; quidē satis probe se habebant | illis vero vita de-
functio veluti laxato freno quocūq; rōnis expere appetitio vocasset | eo ferebant.
Itaq; sub Othoniele etiam fidē deo seruerunt. eo autē mortuo statim ad | Idola de-
fectuere. Quāobz tunc quoz seruire cōpuli sunt | cñ Ison cñ Moabitum regi annos
octodecim. Deinde post obitūz Aioth dūcis cum iterūz | Idola colere coepissent |
oppressi sunt seruitute a Jabin Chananeoz rege p. annos viginti. Post Belboz
quoz vxorē Lapidoth | z. ipsa enīz pñus pñlo peccauerunt | atq; septe annis a cñ Sa-
dianitis verati sunt | lata frugelq; eoz vastantibus. Item post Sedonē | z. erga fa-
milia eius | a quo de inimicis liberati fuerant | ingrati extiterē | z. erga deum impj.
Ideoq; per idē ips eoz exterritoz bello varie inquietati sunt. Post Abimelech | Tholā |
z. Jair pñdes itidē peccauerunt | z. a Balaftinis mala passi sunt annis octodecim.
Post Jēpre z. Abellan z. Abilon z. Abdon rursum peccauerūt | z. denno a Balafti-
nis opressi sunt seruitutis iugo p. annos quadraginta. Post Sansonē vero inter se
dissidere coeperūt | qñ Tribus bentamin obstupratā cuiusdā leuite contigē | z. per
vin in vna nocte multoz cotu lassat atq; extinctā pene interijt | oīa a religio Tri-
bus indigne id. ferētib; impugnat. Idmo tñ de his quillos oppugnati ve-
nerāt cecidere viginti duo milia. neq; altero cōgressu octodecim milia. z. ipi enīz offē-
derāt satis viribus magis q; deo auxilio fredi. Idē tertio radē certamine de bentamin
piere viginti quinq; milia. oppidum eoz gabaa in censum | in quo obfessū erāt | idēq;
factum. reliquis vrbibus ac vicis Tribus huius. Ista de Iudicum libro summas
in phringēdo pñlimus. que sequunt | regum continet hystoria.

Ephe
dici.

Mala decem Tribuum. Cap. vii.

O Idolatriā | que maxima in deus ingratitude est | diuinus fuit Iudez re-
gnūz. deē tribus | Samaria fecessere sub rege Iheroboā | oue relique sub
Iheroboā hierosolimamaserūt. In Samaria qdē pleuerant ipietatis crimē | hieroso-
limate magis fideles inuēti sūt. Titulos gneos adorabāt Samarię quos. p. oīs a
lēdos posuerāt Iheroboā pñm | ex Iudeis Samarię rex. Id ob rē Abie hierosolima
regi pñlo succubuerūt. die vno qñq; ginta milia eoz deyderata f. Imitates tres
amile | Bethel | Iherosana z. ephro. Deinde regnūz dñ familia Iheroboam ad alios tras
larū. Iherosolamē regnātē Achab aduersus ipsos pfectioz hāc ipas idolatrię culpā sus-
pant. Achab qñ sagite ictu interficit. Regnātē Joacham seruerunt Iherosolamē
Syrie. Regnante Ithacee | Theglathphalasar Assyriorum rex Samariam muas
dens magnam quidē populi partem captiuam secum duxit in Ninuen. Regnante

Ephe
regū.

Die vna cum rege omnes translati sunt in Assyriam per Salmanasar Assyrie regem. Cum enim prophanos gentium ritus imitarentur et prophetarum arguerentur sermonibus ad deum Israel reueriti nolebant. Colentes Baal filios filiosque Idolis imitantes in seruantes etiam diuinationibus atque augurijs.

Mala duarum Tribuum. Cap. vii.

Nunc ad hierosolimitanum immuniditatis gradus facinus restat. Sub Ro-
boam rege legem domini reliquerant cum Sefac rex egypti ciuitates eo-
rum munissimas obellauit. Oirig; eis per prophetam dominus. Tunc reliqu-
istis me et ego reliqui vos in manu Sefac. Illic captam hierosolimam subdidit ser-
uituti. Templi thesauros regibus gazam omnem fustulit et asportauit. Sub Ioraz
rege gentium ritus secuti fuerant. Iherosolimitanum atque Arabum magna in
parte preda facti sunt. Tunc enim et regis domus direpta et eius uxores liberique
capiti. Ipse autem Ioram quia ab impietate non recesserat alui profluio cosum-
ptus est. Ob idem crimen Ioa regnante ingentes militum copias parua Syro-
rum manu prostratas amittere. Ipse Ioa a seruis domi fuit interceptus. Rursus
sub Amasia rege deos alienos adorabant cum a Ioa Samaritarum rege supera-
ti sunt. pars hierosolimitani muri diruta thesauri ablati ipse Amasia captus no-
bilitum liberi pro obsequiis abducti. Tunc etiam regnante Achaz colebant baal
cum et a rege Syrie spoliantur et a rege Samarie phacece ingenti bello victi. Ea
enim pugna centum viginti milia virorum ceciderunt. Ducenta milia in ca-
pitutatem abducta cum preda omnis generis prope inestimabili. Quis Iphacee
ab Angelo coargutus restituerit captiuos quia tamen ab impietate non recede-
bant. Idumetillorum fines depopulati sunt vrbes aliquot expugnarunt palestini
agrums vallauerunt Assyrii. nequam tamen tot cladibus affecti ad dominum redi-
re voluerunt donec in regno successit Ezechias Achazi filius per omnia patris ois-
similis. Ille enim ac sanctorum vixit et vt intelligas principum mores Iphacee docu-
mento esse solere semper quidem Iudei sub religionis regibus religiosi fuerunt sub
impio impij. Post Ezechiam regnat Manasses eius filius magis impietate quam re-
gno nobilis. Captus a Caldæis adductus seruivit. aduersus pulsatus agnouit erro-
rem penitentiam egit et domino miseranter restitutus est regno. Quod si manasse
penitentiam suscepit deus quid tam impius est vt ventum desperet si ad illum a
quo alienatus est recurrat. Ioa quoque impio super impios regnante Iphacee
chao rex egypti eisdem tributis vniui auri. Tunc Ioa chazo sublati et Iachaz eius fra-
trem prefecit regno. Sed cum neque illo ad regni gubernacula sedente populus ab
erroribus respuisset Nabuchodonosoro Babiloniorum regi seruierunt atque etiam
latronum infestationes passi sunt. Tunc quidem ab idolatrie cultura desisten-
tes Ioa chyno Ioa chymi filio regnante oblesit a Caldæis vna cum rege potestati il-
locum in se occidere. Tunc omnes fere in Caldæam traditi sunt preter pauperes
vulgi agricolationi relictos. Illic est abathias vrbi pene deserte iussus est preside-
re. Quis ipsi etiam qui tunc residui erant nullo dei flagello ab inueterato tam ex-
rore reuocari potuissent totam in illos indignationem effudit deus eosque grauius
quod vixit

Mala Iudeorum post Christi passionem propter incredulitatem.

cap. 113

quod vixit antea afflicti. Ezechias autem abathias iste qui et Sedechias est dictus a Cal-
dæis defecit et obsecrat eos Nabuchodonosor Caldæorum rex vrbe potius est. Sede-
chias cum liberis fugientem comprehendit liberos illo ipeccante trucidari iussit et ve-
ro nequid deinde locundi videtur. Ioculus errat et vincit secum babilonem adu-
xit. Post hoc Nabuzardan dux eius valida militum manu misit qui moenia vrbis
demoluit solo equit domos templumque incendit. Eius in seruivit ad Caldæos
transiit et cum illis vasa templi aurea argentea et cetera et columnas templi pri-
marios vrbis cives deique sacerdotes interfecit. Templum est quod in palatio pedi-
cti fuerat. Tradidit in captiuitatem virtutes eorum et pulchritudinem eorum in manus
inimici et coeluit in gladio populi et hereditate sua spem. Denique facta est quia p-
phetæ predicant transmigrationem Iudee in Caldæam ac tarta prophanæ gentis ingrati-
tudo tales quid poenas dedit. quæ si sole proponerentur nulla futura esset in infer-
no quis adeo temerarius est vt audeat effici deus ingratus.

Mala Iudeorum post Christi passionem propter incredulitatem. Cap. 114.

Postea vero per Syros manumissi postliminio reueri sub Eldara Sacerdo-
te instaurant vrbe et templum domo sanctæ postque eos delicti poenauerunt. Su-
per deinceps legis diuine satis quid sit dolo in improbos in semper virtutis alie-
ne inuidos atque invidios. Christi dei filius qui lex et propheta predicauerat ven-
it Saluatore non receperunt. Quas vidisset miracula facientem et a plebe laudi-
bus honoris affectus docet veritatem non crediderunt innocentem falsis crimina-
tionibus circumuenerunt iustum condemnarunt ludibrio habuerunt et spiritus coro-
nibus flagellisque celus cruci cofererunt. tantumque inualuit semel in fide in-
fidus odium vt ne tunc quid ad penitentiam tati sacrilegi mollescere querunt cum
illo in cruce pendente sol obscuraret terra tremaret sepulchra aperirent templi parie-
tes dissiderent saxa frangerentur. Illa depositus quoque sepulchri custodiri iussit
runt. cumque ipsi custodes perinde reueri eius a motus resurrexisset testarentur pec-
unia data redimunt mendacius vt rursus in fallo afferret se videlicet nocte pre-
terita domitibus clam venisse discipulos coepulsi furto fustulisse vt qui sepul-
chro fuerat vita credat reueri. Quia autem infelix Iudea alios celare inuauit cu-
sus ipsa conscientia veritatem non furem cur pecunia portigis si furem cur Saluato-
re tui non agnosces aut si nihil custodibus donaueris nihilque illi patris testati fue-
rint quod postremo dixerunt non sic interrogatos oportuit. Cliditis nea cessasse
ad sepulchrum discipulos an non si non viditis multo sopoze fontale oppellit quod
scire potestis si vidistis cur non comprehenditis thermes armati paucos multonere
sublati corporis grauatos expellat. Cliditis o Iudei custodie vix manifestum esse
dactis at tunc que vira peritina est vultis potius mendacio credere et perire quæ
que veritate et saluari. Quia est autem quod Christus negado multo maiore experti estis
dei ira. Oiturnioresque passi calamitatem quæ cum viribus adossatis quæ cum Baal Elia-
roth Elchaz Belphegor Belyebub aliorum demonum simulacris sacrificasti. Na-
liher ante quoque cedet incendia rapinas captiuitates seruilitatem exilia pa-
trique soli miserabile desolatione prulitit quoties in vos deus vrm offendisse po-
nitur toties de malis oib; liberati fuistis. Logissima illa apud babilonem seruatur vt

ps. 77.

In rps. impij.

Inuidia et rps fur gentes.

[illegible]

De ingratitude hereticorum & Jude p̄ditoris. Cap. 1

Quoniam enim nullum mendacium diu stare possit | quia nihil firmi | nihil solidi
habet in quo innitatur | Omnis falsa religio paulatim evanescat | necesse est.
Itaque lapidē defecit ille diaboli fraude inductus deorum cultus. Unus autē de-
us etiam ab illis invocatur qui Christum ignorant. Defecerunt et hereses | lice-

[illegible]

Arri.
olympi
Anast.
aug.

machu

Judas

tauerit. Atq; hec hacenus. nunc autē ad reliquas charitatis partes descendere sta-
tus arbitror. nō minimā sed p̄cipuā potius esse. cuius beneuolenti p̄cepta uide-
mus. op̄as dare vt alios doceas. Itaq; prius de illius qui docere uult officio di-
remus. deinde uidebimus. quātus fuit. si adit q̄ docet. et quātus nocet. si abfit.

De officio catholici p̄dicatoris. Cap. xj.

paralip
2.17.
mar. 16

Occerē in ecclesia c̄p̄osm̄ est. et illorum Sacerdotus qui p̄fēdit auctorita-
te probati sunt. Josaphat hierosolimarum rex. Leuitas misisse dicit. et Sa-
cerdotes vt peragrandō vrbē Judee instruerēt p̄p̄m p̄ceptis legis. Eubusit vt
gēnibus euangeliz p̄dicaret. Ap̄los quos ipse instituerat. destinauit. Euntes in-
gē in mundūz vniuersūz p̄dicare euangeliz omni creaturē. Ceterūz qui apostoli
eo isto fungi voluerit munere. ergatione ac virtutibus p̄fate debet. Alioquin si
in doctus fuerit. facile in errore labet. et quoz cōscientia curare uolet. magis cōfau-
clabit. Viscat igit prius. et postea doceat. et quoz uerbis docuit. opibz cōprobet.
Sic egisse of. Edras Sacerdos. cum ad reparandā hierosolimā ab Artaxerxe di-
missus rediit. Ita enī scriptū de illo legitur. Edras autē parauit cor suūz vt in-
uestigaret legē dñi. et faceret. et doceret. et Ap̄li ante sp̄ritu sc̄s replentur. deinde
p̄dicationis officio fungi iussi sunt. Porro quod alijs p̄cipiēdo q̄dificabāt. ne
alter agēdo destruerent. id ē. ip̄i p̄dicare studuerunt. nō minus exē p̄lo docen-
tes q̄ sermonē. illā impudē ad modum p̄sumptio est. hoc alios monere. q̄d ipse
nō facias. imponere alijs onera grauiā. quibus ipse doctus nō sup̄posueris. Aut
quō potest aliquis alios repp̄ndere. his de rebus. quas facere se nō ignorat. Tur-
pissimum est. p̄fecto. cuius in comp̄entē culpa retorquetur. cum quis in quo alte-
rum acculat. se ipsum damnat. Sic igitur uiuē vt p̄cipis. et ad uerba mores con-
fer. et sanus curationē egri adhibe. ne cū rubore audias. et Sedice cura te ipsum.

13.

Iobis qui in ecclesia dei ad populum declamatis. p̄ Elia est dictus. Exaltate vo-
cē. leuate manus. vt uidelicet uoci manus cōsonet. et p̄ceptis r̄ndēat opera. Quia
qui fecerit et docuerit sic. his magnus vocabitur in regno celoz. Is oemum alioz
delicta efficaciter arguit. in quo nō inuenit. q̄d alijs rearguat. Sit ergo mittis atq;
submissus qui humilitate docet. Recedat ab iracundia qui patientia suadet. Casti-
tate illesam seruet. qui supra adulterias detestat. n̄ hūi improbe agat. qui docet
fuititā et inuehit in uisā. deniq; cū Samaritana relinquat hydriā midāne uanitatē
que parauit. est populo euangelizare. Xēsum. Eaneat quoq; ne luci gratia p̄di-
cet. siue glorie ab hominibus capiat. n̄ dō terrenū lucrum sp̄ritualibus queren dī.
et disciplinis sed celeste. Gratiā accepitis in quōis. gratis date. Eos autē q̄ in tēplo
uident colūbas. hoc ē. dona sp̄s sancti et cetera flagello. vt si delius s̄forio in dignos.
et nō ē domus dei. ingit. domus negotiatio. h̄s oīa. Quid ergo n̄bī ne accipere
mar. 1. opozetimo op̄s. h̄s quātus necessitas postulauerit. dignus ē ingit opari. cibo suo. et
Deut. in lege of. n̄s alligabis os bouitriturū. vt uidet. et ipe d̄ tritura sua pascat et uiuat.

mar. 1.

15. seq; iustitē. Itaq; at uita q̄s q̄d satis ē q̄ras ipe doctoz ecclē p̄nceps. Danl. ait.
d̄ t. n̄ntes alimēta et q̄d regimur. his cōtēt s̄m. Citāda ē ē h̄nā laudis capiano.
ma. 6 ne p̄ labore doctrine. laude q̄d a dō et amittam. Ad hec ne illi q̄d recte. q̄ ecclesia
stici doctozis offm̄ p̄fēsi. d̄missio euangelio gōth. n̄bīl ad rē p̄nētibz occupari so-
lēt. q̄ sylogismos enibemmatas. p̄ponēdo philosphant. vel p̄nētibz signata cō-

tant. vel explicandis gentilium h̄storizē immorantur. vel de celestium motu sc̄de
dūq; naturis disputant. nō querētes q̄d saluti conferat animarum. sed quod au-
ditum aures demulceat atq; deleteret. Ibi certe a domino audiunt. Omnia ope-
ra sua faciunt. vt uideantur ab hominibus. Plausum enim vulgi querunt. et do-
cti oīi q̄ sancti malunt. nec uident. q̄ callidi diaboli suggestionibus supra p̄na
naculum templi statuuntur. vt quo altius ascen derint. grauius elibantur cum ces-
siderint. Quid tu ingentium lactas. aut rerum multarum cognitionem ostentas.
qui non ex his quidem. sed ex operibus iudicaris. et agis deo placet. Sancti ru-
ficatis. q̄s peccatores hominū ore laudata sc̄ia. n̄n ergo atēdat doctor. quid au-
ditores deleteret audire. sed quid se decaat loqui. nec se putet in theatro esse. vt cū
fabulam peregerit. assantium plausu excipiat. sed in ecclesia dei. vt postq̄ p̄ijs
admonitionibus eos qui libenter audiunt inuenerit. a dño capiat mercedem glorie
sempiternę. Impigritum quoq; ac sollicitū esse decet saluifere institutionis doctore.
Circuibat Xēsus. vt euangelizē tradunt. totam galilęa docens in synagogis eozūz.
et p̄dicans euangelium regni. et alibi dicitur. Erat quotidie docens in templo. In-
mat. 4. luc. 15. ad Ro. 15. manas affirmat. q̄ ab hierosolimis per circuitū uisā ad illirici omnia repleuit.
p̄dicationibus euangeliz. Xēsus. et neq; persecutionibus deterreret. nec uictus de-
fuit. in euangelio se laborare dicens. uisā ad uincula. Clide etias q̄s anxie opus hoc
Timotheo discipulo iniungat. cum ait. P̄dica uerbum. in ista. q̄ oportune. im-
por tune. largue. obsecra. increpa. in omni patientia et doctrina. vt uidelicet impleatur.
quod in Elia de Ap̄stolis et ecclesie doctozibus predictum fuerat. Super mu-
ros tuos hierusalem constitui custodes. tota die et tota nocte perpetuo non tace-
bunt. Sed etiam ip̄i prophete fuit. olim a dño iussum dicente. Clamare cesses.
quasi tuba exalta uocem tuam. et annuncia populo meo scelera eozum. Tanto enīz
diligentius instandum est doctrinę salutarī. in quanto peccantium malus immi-
net periculum salutis. Nec semel aut iterum ad monendū tibi erunt. sed toties. do-
nec cum psalmista dicere possis. laboraui clamans. rauē factę sunt fauces meę.
Id agno autem animo uerbum domini p̄dicandum est. neq; ob p̄sentiam ipo-
tentium subterfuge debet ueritas. dum uita repp̄nduntur. Hierobaiur David
eorum dño dicens. Loquebar de testimonijs tuis in conspectu regum. et non con-
fundi debar. et in Elia euangelico doctoz p̄cipitur. Super montem excelsum ascē-
de. tu qui euangelizas syon. noli timere. Ionas propheta p̄dicare iussus. dum ho-
mines timet. deo nolebat obedire. et cum nauis fugeret. orta tempestate in mari p̄-
cipitatur. atq; a p̄ice uiuus deglutitur. Satus illi tunc fuerat incidere in manus
hominūz. q̄s nō obedire deo uiuenti. Hiererias uero ip̄sus domini uerbis ani-
mat. ut p̄dicandum dicens. Tu ergo accinge lumbos tuos. et surge. et loque-
re ad eos omnia que ego p̄cipio tibi. ne times a facie eozum. nec enim timere te
faciam uultum eozum. n̄n timuit Iohannes arguere. Hierodotum regem. vt offen-
deret. non effestimendos qui occidunt corpus. sed uinum illam. qui corpus et ani-
mam simul potest mittere in gehennam. Ap̄stoli ac martires om̄i ne a hostium p̄-
dicarent. nec minis principum deterreri. nec tormentis inibiēri poterunt. Qui
enim confidit in dño. sicut mons syon non mouebitur in eternum. Id Saulus cum
esset. Corinthe. per uisionem nocturnam audiuit X̄p̄m sibi dicentem. Noli ti-
act. 18.

mere sed loquere / z ne taceas. propter qd ego sum tecum / z nemo apponet tibi / vt
noceat te. Protegit igitur verbi sui predicator deus / donec docendi munus im-
pleant / z cum impleverint / occidit permittit / vt coronet.

Quid potissime predicandum sit.

Cap. xij.

Predicandum autem est euangelium / vanda pie viuendi precepta / viderendum
de beatorum gloria / quatenus fieri potest / poena qd dominatorum / vt pecca-
tores ad penitentiam excitentur / viti ad perituerantiam. Ad splos aut saluatores / dicit
dicite euangelium oi creature / z de spsomet in Luca legitimus / qd iter faciebatur / dicit
mar. 16 tates z castella predicant z euangelizans regnu dei. Hoc yde regnu discipulos ius
luc. 10. sit nunciare cu ait / Dicite illis qd appropinquit in vos regnu dei. yde in plurimis
quidem euangelij locis z tenebris commemorat z gehena z tormentorum locum
z verum immortale z igne eternu. Doctentiam et pdicauit dicēs / Egredie ponite
mar. 4. tiam z appropinquit regnu celoz. De discipulis quoz dicit / Egreunt predica-
bant vt penitentia agerent. Ad eos autē qd nō indigēt penitentia est dictu. Qui perie-
mar. 10. uerauerit vltz in finem / ibi saluus erit. Preuaricator non / Predicator est / qui ab
his discens aliqua supflua z nihil profutura docet / multa se nosse oitans. Quid
ad cor. autē pdest multa / scire / z deum nescire. Docet gentiu / Paulus / misus ē vt exiret euan-
g. ca. 1. gelizare non in sapientia verbi / vt non euacuet crux Christi. Nō in dicitur inquit me
scire aliquid inter vos nisi / Iesus Christi z hūc crucifixu. Utqz doceret aliā ēē sapiētia
carnis / aliā spūs atq / Sapientia aure loquimur inter pfectos / sapientia vero nō bu-
tus seculi neq principū huius seculi / que destruantur / sed loquimur dei sapientia
in mysterio / que abscondita est. yd recto sane z Timotheo discipulo ad predican-
dum destinato / forma habet inquit / verbum / que a me audisti / in fide
z dilectione / in Christo Iesu. z ad Titum / Tu autem loquere / que docent / sanam
doctrinam. Nō enim sana sed laqueus z infirma est doctrina / que pie scitqz viuē
di studio nihil omnino confert. Quoniam vero z detestabilis / que peruenire nō
tū veritate humane philozophie arguitur. Ad pteia quod tibi sapientie antistes
Solomon pcpit dicens / Erue eos / qui docuntur ad morte / z qui traduntur ad
puer. 14. interitū / liberare neceffe. Obferuare quoz debet vitz / spiritualis institutor / z do-
ctor / qui de thesauro cordis sui pter noua z vetera / vt quicqd ex libris diuinis re-
citauerit / nō secundu litterā occidēti illud interpretetur sed secundu spū viuifi-
cantē / Sciāt apire sensus verborum ambage velatos / z in mediū proferre / z ad
ditosum emolumenta conuerrere. vt sunt vifa dicitaz prophetarum / z ceteromonta-
ritus ac sacrificiorum / que si spiritaliter z per tropologia nō intelliguntur / similia
depramentis anilibus erunt. yde aut in leuitico animalia que rumināt z vngu-
la diuidunt / munda sunt. Quid vitz / z ruminare videt / qn lege dñi meditatō
ac nocte z tunc vngula diuidit / cum mysticu sensu a literalī intelligētia separe.
bonū igitur scientia ille qui populu docet habeat / vt mundus cibū efurentibus
offerat / z mētes ad audiendū intētas alere vbo salutis. Ceterū meminerit eos
sacē alēdos esse / id est moralibus vitaraz pceptis instruedos / qñ pñcere incipiūt
solidū autē cibū pfectoz esse / ad aliorū nutritiū. bis mysterioz ardua explananda
erūt / vt ad cōcupiscēda cēlestia magis inardescāt / dñi diuini eloz arcana mirantur.

Qui pratermittendi / z qui docendi / z quā luc corripendi.

c. xij.

175

Sic dñs nī mōtē ascēdēs docuit discipulos / tā qd sublimioris dñi discipline tā capacēs
descēdēte autē de mōte dñi / qñ cū turba fuit loquēdū. Hoc illud ē qd in psalmo le-
gitur / yd dicitur mōtes z descēdēs capti in locū quē fū dasti eis. Et dñs erat / qd vbi
cū ē / Tobis datū ē nosse mysteriū regni dei / z apī vero descēdēs / ad quos vixit
Eplis / facti estis gbus lacte opus est / nō solido cibo. Sicut igit cuiqz cōuenit / ita
doceat / vt eos salui fiat. Sp m cauedū est / ne rudis interpretes declamet in ecclesia.
Et dñs. n. exponēs vicia scripturaz / piculū est / ne z ipse in errore incidat / z alios in
ducatur. qñ (vt dñs) cecus ceco dux fuerit / ambo in fouē cadēt. Hoc Eplis Salatiē /
quos ipse docuerat / metus ait / licet nos aut Angelus de celo euāgelizet vobis / pre-
ter qd qd euāgelizauimus vobis / anathema sit. In ducto itaqz filire multo satius ē
z sua simplicitate cōtū esse / qd docti offit vrsupare / z docere velle qd nō / didicit
aut loq qd nescit / cū periculo suē allonqz salutis. Meritoz tñ post qd eoz q cōmēdan-
tur sermones lectiādo edidicerint / cōfidentē pdicāt. Zolando puto / dūmodo
aliquid vltra nō psumat. Sed verū est / ne post hoc auditoz palpatioe doluit / se
esse magistro arbitrent / cū nō fuerint discipuli / z aliq vel addāt arroganter / vel
mutet incōsule / vel subtrahāt licet. Adulti me laudātinger atqz. Noli multitu-
dini credere / certius paucos iudiciū est / qui in se habēt / qd in alio laudāt. Quid nē
pe pictoris optimū est opus / qd pictores cōmēdat / nō qd variē fuerat cōlombus
cotarij intratur / Tunc ergo vulgi de tus eruditione opinionibus fidē adhibe / cum
idem senserint z periti.

Qui pratermittendi / z qui docendi / z qualiter corripendi.

Cap. xij.

N illis vero quoz nulla sperat correctio / qz pharise obduruerunt / aue-
rēda verbi diuini pdicatio est. Eplis yd eoz obstinatio ē essentia dixerit / Clo-
bis oportebat pñū loq verbi dei / sed qñ repellit illud / z indignos vos iudica-
tis etne vitz ecce cōuertimur ad gētes. sic enī nobis pcpit dñs. Et ne aliter illi
pcepisse credas qd egisse / nullus omnino / Dilato dedit respōsu / cuius ad qd esset
veritas interrogaretur. qz veritatis inimicus de veritate sermonē audire indignus
erat. yde paulus z Barnabas / vt in actis Eploz legit / pbibiti sunt a spū scō lo-
qui verbi in Asia. Nō sunt igitur mittēde euāgelij margaritae ante porcos / ne
cōcūcant eas pedibus. Inuirta sibi ipsi faciūt Salomon / qui erudit doctores /
z q impit arguit / sibi maculā generat. z iterum ait / In auribus insipientiū ne lo-
quar / qz despiciēt doctrinā eloqz tui. Et forasle nō leuiter peccat / qui diuina
mysteria sibi loquit / vbi nō est auditus. dicere pñā / In corde meo abscondi eloquia
tua / vbi nō peccē tibi. Illos vero glubēt audiri / z vitz pceptis erudiri afficāt / nol-
le docere cum didiceris impium est. Cur talentum tibi domino ad negocian-
dum creditum abscondis in terra seruenequam / cur octo dedimus nihil facis lu-
crī / quam rationem reddes / cum ad illum vacuus redieris / Pastorem te do-
minus gregi suo pfecti / vides lupum venientē / z fugis / vides diaboli frau-
dibus ac dolo multorum corda subuerti / z negligis. cum tu tuos iustos di / pira-
tales como inuicris / z taces / canis murum non valens / immo nolens la-
trare. Speculatorē dedi te domui israel inquit dominus / audiens ergo
ex ore meo sermonem annuntiabis eis ex me. Si me dicente ad impium
33.

176

Impie moue moneris non fueris locutus | vt fe custodiat impius a via sua ipse
 impius in iniquitate sua monetur sanguinem autem eius de manu tua requiras
 Abste ergo requiratur perditio ouis ratio / z negligis | Debe tibi commissa famē no
 panis sed audiendi verbi dei paritur / z tu suppressis virg pabulū nec attēdis qđ
 pue. 11 scripum est | Qui abscondit iuramentū maledicetur in populis benedicite autē
 Esā. 6. super caput venditum. Dolet Esaias qđ gregem impiū / Oziā non corripue
 rit / z veb mibi inquit quia tacui. Apostolus quoq; | veb mibi est / si non euangelisā
 pma. 9 uero. At tu oculos ofctas / z nec maledictione territus / nec benedictione illectus
 ad docendum inclinas | Expergiscere tandem / aperi os tuū populo / lucrare do
 mino / docendo / increpando / exhortando | Hoc fecit Christus hoc Apostoli / hoc of
 ficiū epi est / quē te esse profiteris. Tibi dictum puta / quod per Esaiam dicitur
 16. Quasi tuba exalta vocem tuam / z annuncia populo meo scelera eorum. vel quod
 ad Eschielem / Notas fac hierusalem abominationes suas. Duriores acerbiores
 ter increpandi sunt / iam ad poenitudinem inclinat mollius. Corinthis interro
 gat Apostolus | Quid vultis inquit / in virga veniam ad vos / an in charitate z spū
 4. manifestudinis? Ita autem moderanda correptio est / vt z mordeat peccatorem / z
 spe venię consoletur / ne ille abundantiori tristitia absorbeat. Fragilitas tuę me
 ad gal. 6. mor aliorum infirmitatibus medere / z ad mentem reuoca pceptum Apostoli di
 centis | Si preoccupiedus fuerit homo / in aliquo delicto / vos q; spirituales estis / in
 1. struite huiusmodi in spiritu manifestudinis / considerans te ipsum / ne z tu tēte
 1. ris. | Hoc est quod optat sibi pālmista dicens | Corripiet me iustus in / misericordia /
 1. z increpabit me. Optimum in | De fide temperamentum est / miseratio cum iusti
 1. tia. | Miseratio enim sine iustitia / peccandi prestat audaciam. Iustitia sine miseratio
 1. ne / in iustis / crudelitas est. altera alterius ope indiget / vt correptio ipsa / z compientē
 1. commendet / z emendet peccantem.

Ut Predicator ab adulatione procul sit / z predica ipsa obferret. Cap. xliij.

Affentatione autem procul abesse peccatorum castigatozem decet. vt nra
 bil ad gratiam audientium / pcat / sed ad profectum. optimiq; medicū more
 viatur / adhibens vulneribus curationem / non quē delectet male affectū / sed quē
 Exor. 1. sanet. Ceteris bedum coquere in lacte matris sue. hoc est / peccatorem blanditiis
 ad gal. 1. fouere. Non debes querere tu qui predicatoris officio fungeris / vt hominibus pla
 1. ceas sed vt homines ad deū dirigas. Audi Apostolum dicentem | Si hominibus
 1. placerem Christi seruus non essem. An co placeas hominibus / in quo places deo.
 1. Alioquin non deis sed hominum eris seruus. Nullo melius est vt offendere
 1. qđ placere adulando. z malus in curare vt corrigatur / qđ dissimulare vt inualcat.
 1. Tempus etiam predicationi congruum queratur. non semper seculi hominibus
 1. predicatione vacat audire. | Potest igitur vt fidelis seruus xpianus / quem cō
 1. stituit oīs super familiam suā / det illi in tempore tritici mensuram. Cibi obferuā
 1. di est / q non solum tempore apto opus sit / vt oīa profint / sed etiam mensura / vt
 1. neq; plus neq; minus dicatur / q necesse fuerit. Accommodatissima autem huius
 1. negotio tempora erunt / seuinorum dies / qui ante festus dominicę natiuitatis / tunc
 1. eę resurrectionis solennes habentur. Tunc ips acceptabile / tunc dies salutis / tunc

De predicatorum meritis.

c. xv. 117

messiatempora sunt / in quibus plus frugis colligi solet. Et qui congregat in messe
 vt in proverbijs dicitur / silius sapiens est. Siquando alias cōtigit. vt vel ad sup
 plicandum vel ad poenitentium plebem exhortari opus erit / vel ad sedandā ciui
 um inter se scindōes odiāq; tollendā / tunc quoq; predicatorum erit instandū
 vt in radice reputatur malum ne pululet / z in mortem multorum fructetur.

De predicatorum meritis. Cap. xv.

Quāuis in his quę dicta sunt / diuine laudis gratia / salutisq; proximorum
 se se pro viribus exercuerit / multa quidem in terra / sed plurima in celo be
 neficia consequetur. Spiritu sancto illuminabitur / scē capiet / incrementum / vim
 in suadendo / dissuadendoq; acquirit. Siquidem ipse vnus in trinitate deus hoc vi
 sibilter apparere fecit in Apostolis / quod postea in eorum successores operaturus
 erat / inuisibiler. Cū sunt supra illos / qui ad euangelisandum mittendi crant
 1. igne linguis / z ipsi repleti spū sancto / cooperunt loqu / vt lucas inquit / varijs lin
 1. guis / pro vt spiritus sanctus oīa bar eloqui illis. Tu quoq; Sacerdos / qui z ane
 vt dicerēs quę dei sunt / omnem curam operāq; adhibuisti / z postea vt doceres
 1. sincero corde seruētiq; in deum ac proximos charitate pulpitum / in cendisti / si sa
 1. pienter / si egregie / si efficaciter verba feceris / nihil tibi arroges / nihil tuo vel inge
 1. nio vel studio plaudas. totum hoc / spiritus sancti gratia est / totum donum dei est.
 1. Non vos estis inquit qui loquimini / sed spiritus patris vestrī qui loquitur in vo
 1. bis. | Hoc si habes / iam certissima future beatitudinis spe oppignoratus es / ias bea
 1. tua dicit meruisti. Iuxta illud psalmiste | Beatus homo quē tu erudieris domine / z
 1. de lege tua docueris eum. Sic te eruditum confitebatur / Paulus / licet multa a Sa
 1. m alice didicisset / cum diceret / An experimentum eius queritis qui in me loquit
 1. | Christus? Excusabat / immaturam etatē / dicens / ad populum loqui iussus / im
 1. parēq; huius rei asseuerabat / qn̄ tēgit os eius dominus dicens / Ecce ego dedi ver
 1. ba mea in ore tuo / ecce ego constitui te hodie super gentes / z super regna vt euellas
 1. z destruas / z disperdas / z dissipes / z edifies / z plantes. Tu quoq; si tuis sermōi
 1. bus aulli videris vitia / z virtutes plantari in cordibus eorum / quos docēs / cōta
 1. cum a spiritu sancto os tuum esse scias / z in linguis tuis non tua / sed dei verba p
 1. cessisse. Deus est qui aperuit os mutorum / z in linguis infantium fecit dīctas. De
 1. us est cuius vox in virtute z in magnificētia / superbum cedros confringens / z
 1. humilibus prestans gratiam. Glor sita euangelicę predicationis est / arrogātes de
 1. stituit / z in deo tñ confidentibus se commo dat. Ita vt interdum qui minus erudi
 1. tus est / plus efficit / in dicendo habeat / magisq; satisfaciat pūdit / audito. Sc
 1. enim per prophetam dicitur / Dominus dabit verbum / euangelisantis virtute
 1. multa. igitur quemadmodum virtus ista / vt in euangelio est dictum / de Salua
 1. tore nostro eribat / z egros per tactum vestimentum eius curabat / ita peccator si
 1. delus ac sancti doctōis voce in intima cordis contactus ad penitentiam / operaq;
 1. virtutis conuerteretur / z anime sue languorē conualuile sentiet / ocella ipūs sancti
 1. predicatione. | Predicator quippe medicus animarū est. z cum in homine nihil
 1. preclōsus habetur anima ipsa prestantissimum diuine liberalitatis donum est
 1. anime languoribus succurrere / scire / z pūne manu dei cōstare operarium esse / atq;

10.

act. 2.

mat. 10.

1. p. xliij.

ad cor.

1. scda. 13.

1. pter. 1.

1. p. 67.

in multis messiem mitti a dño messie | vt frugem colligas in horreis celestibus repo-
nendam. Magnificū est mēse omne esse cōiūā | sed magnificētus ab ipso men-
se dño dignū iudicari | vt sis cōiūāz inuitator z ad spōsi nuptias cōuocator mul-
torum atq; collector. Qui hoc fuerit concessum | dicit de illo poterit qd de Joanne
bap. fuit dictus | Et tu puer propheta altissimi vocaberis | pignus enim ante facies
dñi parare vias eius | ad dandā scientiam salutis plebi eius in remissione peccato-
rum eorum. Propheta enim altissimi sacrarum interpret scripturarū est. qui tunc
quidem ad cor audientium parat viam domino | cum illi verbis eius edocti a pec-
catis per poenitentiam purgantur | z virtuti studere incipiunt. Eidem cōuenient lau-
des ille | que spoliis a dño date sunt dicite | Cuius estis sal terre. vere enim sal ter-
re est | cuius pceptis humana mens condit | ne corrumpatur contagine vitiorum | z
contabescat. Cuius estis lux mundi. Lux mundi est | cuius verbis z exemplo fugan-
tur tenebre ignorantie alienę. Cuius est etiam predicator supra montem posita |
omnium obiecta oculis | vt omnes ad illam concurrant | vel discendo que dicunt |
vel ea que ab eo qui docet fiunt imitanda. Idem lucerna est super candelabrum
non aliter qz lucitas supra montē. Lucet enim omnibus qui in domo sunt | z fide-
les animas doctrinę sue fulgore illustrat | vel qualiter illustrari debeant | morum
scitatie demonstrat. Gaudent igitur omnes euangelicę disciplinę doctores. de vo-
bis ista memorantur | non de philosophis | nō de oratoribus | non de doctis. Nulli
la in illis vere lucis lux fuit | qui christum ignorarūt. Cuius data est potestas | quā
illi nō habuerunt | curā di infirmos | ejicēdi demonia | mortuos suscitādi. Infirmos
enim curatis | quorites eos qui errāt | in viā veritatis dirigitis. demonia expellitis |
et eos qui per peccatus diaboli domicilij erāt | ad pñiam vestris exhortationibus
cōuersos christo restituitis | mortuos ad vitam reuocatis | cum de celeram sepulchro
iā fetētes diuine misericordię magnitudinē pponēdo ad veniē spem erigitis | z vt
in deo viuere incipiant auctore estis. Et vero illi scientę gentilis professores | quō
infirmos curarēt | cū ipsi infirmi essent | diuersa inter se sentientes | quō demones ejic-
cerent | ipsi demonum cultores | quos p dñe habuerunt. Dñō mortuos resuscitare
facient | euz christus | qui vita est | in se dñe | nōne vos illa doctores estis | quos
nō hō sed deus erudit | quos dñi filius | qui summa veritas est instruit de vestra
puc. 10. certe nō de illorum doctrina est dictum | Auris z multitudo gēmar z vas precio-
sum labia scientię. Nihil enim ea scientia cōparis | nihil pulchrius | que de ore fide-
lis doctoris emissa viā ad immortalitatem mortalibus ostendit. z quoz operuz pas-
sibus ad beatitudinem peruenit | verissime docet. Cuius ergo venter estis | de quo
flumina fluunt aque viuę. Cuius telaturus de quo pferuntur noua z vetera. Cuius
aux q repli vō salomōis sunt. Cuius repli dei viā | qm vob manēs emitte | loquūt
puc. 16. sunt terre | xp̄s os vřz velociter currit sermo eius. de hoc sermone est scriptus | Fau-
melis verba cōposita | dulcedo atq; sanita os ossius. Omnis appē sermo celestis ani-
me fidei z iocundus est z gratus. qui quidē z delectat multum | z virtutum studio
plurimum confer. Quoties autē altiora reperiitis | z mēnis in dagine illa que in
mysterio condita sunt | elicitis z in lucem proferitis. vobis cōuenit quod in pio-
puc. 18. verbis dicitur | Aqua profusa da verba ex ore vřz | z torrens inundans fons scien-
tię. Quoties vero audacter z intrepide in virtute inuehimini | coling estis firme fui-
qd gā. 2. scientes veritatem. De hoc Paulus aplos | Petrum | Jacobum z Joannem voca-

uit colōnas. quarum stabilitum a domino est | qui in psalmo de ecclesia lo-
quitur ait | Ego confirmavi colōnas eius. Ad hec et montes estis. quos nulla vento-
rum vis concutit | nullus procellarū turbo commouet. de quibus in psalmo dicit
dñs | Montes in circuitu eius | hoc est ecclesie | z dñs in circuitu populi sui. Quid vltra
dicat | Cuius plene ille nubes estis | de quibus ecclesiastes ait. Si replete fuerint nu-
bes | imbrem super terram effundent. Sapientia enim repleti omnia non cessatis
pceptis | plure doctrinarum. Cuius estis celum late resonans tonitru fidelium
eloquiorum. de quo in psalmo predictum fuit | Intonauit de celo dñs. z in alio psal-
mo | Annuncia bunt celi iustitiam eius. z rursum in alio | Celi narrant gloriā eius.
Cuius deniq; nō solus mōtes vel nubes vel celi sed que omnium nobilissima crea-
tura est | Angeli dei estis. non nature cōmercio | sed officij dignitate. Nuncius dei
Angelus est | nuncij dei scilicet predicatorum sunt. Unde sicut de Joanne bap. in epla
latria dixit deus | Ecce ego mitto Angelū meū | qui pparabit viā ante faciem meā |
ita z vobis dicit | Parate viam dñi. In Apocalypsi etiam ecclesiarū prefecti | quos
nos epōs dicimus | Angeli appellant. Ille autē verus Angelus est | qui sua doctri-
na edificat ecclesiam | qz qui ecclesie tñ pces est | z docendi laborem oculo supacius
fugit. plaud angitur sibi | q aurū argentiq; lucranf | qui magnus pecuniaz que-
rit facit | q vrbes expugnat | z regna suo sub dñi imperio. vos animas dñi lucra-
mini | quibus nihil est pōsius | nihil in natura humana excellētius. vos ergo meli-
us | qui muros iherusalem edificatis | qui ad celestē patriā exules reuocatis | vt cum
illis | immo z sup illos regnetis. Cuius enim cōstitut dñs super familiā suā | z sup
omnia bona sua. tunc ppetui reges eternitatis eritis oim illoz | quos vestris pze-
dicationibus vřz qz doctrina cōuersos de terra ad celos transnigrare cōtigit. Et
tunc demuz christus vřz rex reguz z dñs dñantium erit | cui vos alij pcesse iussē-
runt | tribunos vel chiliarchos animarum | quas ei lucraui estis | cōstituens.

De predicatorum beatitudine. Cap. xvj.

Simile igitur calciamēta in pedibus ad pparationē euāgelij | vt cum cele-
stia p dñi caueritis | terrena nō cōtingatis. z de vobis dicit qd | Quare pulchri
pedes annūciātū z p dñi pacē | z annūciātūz bonuz. Excitet vos dei amor |
primoz caritas | pmiāq; vobis beatitudinis merces. Qui enim fecerit z docue-
rit sic | magnus vocabitur in regno celoz. Et qui meret mercedē accipit | z congre-
gat fructū in vitaz eternā. Et q talēs dñi tōndē alta lucratus fuerat | dixit dñs | Eu-
gaudetis dñi tui. Talenta que ad negociandum dant | scientia spiritalis est. talenta
vero que sup lucranf | opa sunt | nřz nřa secundum scientię donum facit | vřz coiz
quos docendo z exhortādo vt ea dē facerēt altissimi. In epla et brōs vocat dñs
doctores | sanctę dispensatores | Beati igitur | qui seminat sup oēs aquas | immittē-
tes pedes bonis z aini. hoc est | iudei z gentis. quod quidem ad euāgelij rēpora
pmit. Antē bac n. lex verabat arare in bone z aino simul. oīs quoq; Aplos pcepe-
rat. In viā gēntiū nē abieritis. Illū autē seminaf sup oēs aqas | z pes bonis z aini
simul immitatur | post q ipse dñs aini solui iussit | z aino infidēs ingressus est. Et
tūtem. mandauit q euāgelium omnibus vbiq; gētibz predici. Beati igitur
erunt | qui verbis dei semē | vbi cūq; fructus aliquis | perat | z iudicantē seminare

5. Qui enim conuerterit peccatorem (vt Jacobus apostolus ait) saluabit animā eius a morte / et operiet multitudinem peccatorum. Quanti autem meriti sit / peccatoris ad penitentiam inducere / et a vitio ad virtutē reuocare / ostendit dominus ad Hile remiam dicens / Si conuerteris / conuertam te / et ante faciem meam stabis. Que sane beatitudo par videtur angelicę felicitati / qui et stare dicuntur in conspectu dei patris / et faciem eius perpetuo cernere. Atq; hec sunt bona illa ineffabilia / que sci entia et probitate predicti debentur preceptoribus / dicite Salomone / Eruditus in verbo reperiet bona. dicente etiā Angelo ad Danielem / Qui docti fuerint ful gebunt quasi splendor firmamenti / et qui ad iustitiam erudiunt multos / quasi stel le in perpetuas eternitates. In quo videtur maioris prestantię fore illorum beatit udinem q̄ aliorum Sanctorum. quando quidem ijs rebus comparantur / que inter ista nostro aspectui patentia omnium pulcherrima apparent / et terram om nium suo illustrāt lumine. Ad hec si eos in terra per ceteris reuereri iubemus / quō non etiam in celo altiore honoris gradum adipiscuntur? At enim Apostolus / Qui bene presunt presbiteri / ouiplici honore digni habeantur / maxime qui labo rant in verbo et doctrina.

Quantum prodest habere Predicatore. Cap. xv.

5. **S**itis multa de officio apostolici predicatoris hactenus dicta sunt. restat nōc videndum quantum populo prosit habere sanctum / atq; eruditū pie iusteq; viuendi preceptorem / et e contrario quantum noceat si defuerit. Idesente illo eri gimur / sciamus / proficimus. absente illo labi atq; cadere solemus. Joas rex Juda donec Joade Sacerdotis consuetudine consilijsq; vtiis est / pie pioq; viri. illo morte sublato ad vitia declinavit. Ceteros reges omnes / qui fidei mortiq; sancti tate probantur / educatos institutosq; vel a Sacerdotibus vel a prophetis fuisse constat. Samuel docuit Davidem. Nathan Salomonem / dicitur et Josaphat / Dicit Joathaniam / Esaias Ezechiam / Hieremias Josiam / Esdras populum / ita vt illo moriente repudiarent vxores / filiosq; abdicarent / quia cōtra deū legem alie nigenas acceperant / proleq; cum his multam susceperant. Difficile fuit vxores dimittere / difficultus erit se genitos a se separare / virūq; tamen factum Sacerdotis adhortationibus historia sacra testatur. tantum ergo prodest idoneum habere doctorem / qui vitia increpet et ad virtutem accendat / vt ipso audito etiam ea que in corrigibilia videntur corrigantur / et que vitis sperari queunt eueniant. In pro uerbis a Salomone est osctum / legatus fidelis / sanitas. et iterum / Cūna vitę o iusti. David quoq; in psalmis / Docebo (inquit) iniquos vias tuas et impij ad te con uertentur. Ille sanitas est / quo docente a peccatorum morbo grex infirmus con ualefcit. Ille vena vitę est / per quem qui in peccato mortui erant / ad virtutem ca pescendam viuificantur. Tunc autem impius ad deum conuertitur / cum sermo nibus Predicatoris instructio relicto errore ad viam se se confert veritatis. Quid verbis opus est experimenta docent / q̄ sit expediens predicationes audire. Sępe vidimus his auditis / Judeos baptismum poscere / Chyristi / secularis viros ac mulieres religionis vota suscipere / et que perfectionis sunt / libera voce proficere.

Predicationes igitur audiendo homines ex malis boni euadunt / et bonis melio res / ex melioribus perfecti / et ex perfectis beati. Atq; ita demus de terra transferun tur ad celum / vt fiant de moralibus immortales / de terrenis celestes / et si fas est dicere / de hominibus dij. Ad si magni emolumentum res est patrias obfidio hosti li liberari / inimicorum exercitus profugari / regni fines longe lateq; diffundi / et au ctis tandē viribus a bellorum tumultu quiescere / tranquillq; ac pacati status opor ta felicitate frui / nō ne vilius est / vt anime vitiozū oppresse / iugo in libertatem vendicentur / vt oboli potestas virtutum profectu contrahatur / vt caro seruat spi ritus / et homo ipse non alijs sed quod multo gloriofius est sibi ipi imperet / sibiq; conueniat. Si enim nihil prodest homini mundum vniuer sum lucrari / et anime sue pati detrimentum / consequens est / vt anime profectus plaris sit / q̄ vides de bellare / q̄ terrarum orbē sibi subdere / et omnibus que vbiq; sunt nationibus pre esse atq; dominari. Adde q̄ multi reges ac Principes / qui ab hominibus honora tur / deo crosi sint. quicunq; autem probe sanctę q̄ vixerit / siue liber / siue seruus / nō potest non esse gratissimus quidem a q̄ charissimus. Quid autem iuuat / regnia pretere / et ab ipso rege regum reprobari / Regnum tibi si hostis nō abstulerit / cer te auferet mors / que semper propinquior est q̄ creditur. Celestis vero beatitudinis premium / perpetuum est / et perenne. Nullius minas metuit / qui illud consecutus fuerit / nullus casus formidabit semperq; felix beatus erit / quem semel domi nus in suum recepit regnum. Et si ad tantus ac tale bonum per Sanctorum do ctrinam peruenitur / nulli dubium est / quin super omnia conducibile sit / sanctas in ecclesia auscultare predicationes / et earum institutionibus in viam dirigē virtu tum. Audisti quantum expedit habere vitę institutorem / audi educto / quān de trimentū sit eo carere.

Quantum nocet Predicatore non habere. Cap. xviij.

1. **M**alarum voluptatum illecebris delinunt homines in omne nefas licenter irrumpunt / si nemo sit / qui improbe luxuriantes eloqui viribus coercet atq; moderetur / et futurorum expectatione a presentium cura aueriat. vt vel pocnarij metu / vel spe premiozū a vitijs ad virtutem transferantur / Illoc Salomon in p uerbis testatur dicens / Cum propheta defecerit dissipabitur populus. dissipabi tur vitę / populus non corporum motu / sed quod deterius est / inconstantia mo rum / carni magis q̄ spiritui feruendo. Itaq; enim fieri potest / vt sit sibi virtuti lo cus / vbi non est qui doceat virtutem. Incidit autē / Tibi non sunt boues / preseppe vacuum est. vbi autem plurime segetes / ibi manifesta foritudo bouis. Itaq; quē admodum de labore bouū paleas ac foeno impletur preseppe / ita per studium pre dicationis auditorum corda imbuntur preceptis iustię / ex plijs / virtutum / et fructu faciunt operando que didicerunt. atq; tunc boues trutnantur / culus os vin ctri lre prohibet foritudo apparet / cū in plebe vbi totum et sterile a uenę erant / bonarum actionum seges exurgit. Porro vbi non sunt boues isti / sibi preseppe non solum vacuum est / sed etiam immundum. tunc enim luxurię frena laxantur / gus le vtriq; in dilgetur. tunc impudicia amittit verecundia / iniustitia metum / au rina / modestiam. tunc odia concipiuntur / ire exardescunt / irę sequuntur / et quolibet

flagitij genere libere peccat / cum non adest q peccates verbo correptionis castiget /
 z sermonibus doctrine salutaris incitet ad probitatem. Sit autē plerūq; ut plebs
 aliqua propter scelorum magnitudinē cordis duritia indigna sit / cui deus mit-
 tat sui verbi doctores. Unde per Amos propheta ait / *Est utā tamē in terra / nō tamē*
 panis neq; fūs ague / sed audiendi verbum dñi. Itaq; verendū est / si in cūltate
 suis rēponbus nō affuerit euāgelicē discipline p̄dicatores / ne ad extremū viciū cele-
 ruz pueniū sit. Ad cū acciderit / nihil reliquū est / nisi vt funditus eueratur gens il-
 la z pereat / quē ab eo / cuius nutu cūcta sustinentur / derelicta erit. Sunt p̄terea
 q discere qdē vellūt / si nō q doceat. cūtur / z sicut in ista / z nō inueniunt / quo p̄ceptis
 iustitię saturēt. Hos d̄plorat Hieremias z ait / *Adhēsit lingua lactāis ad palatū /*
 in siti / *Daruuli penerūt panē / z nō erat q frāgeret eis.* Hi certe / miserationē digni / qz
 oī bonis exarantari cupiūt / malis quō scitē abstinent. Ille quē autē scrupulū patiēti
 erroris otādiē / vt mīnat dñs op̄arios in mēssis suis. Quicqd̄ iteriz patiunt / *Passioz*
 culpa sit / qui p̄sunt ecclēsię / z dūz se ipsos pascūt / gregis / cūctis periculū neglī-
 gunt. Ad hī eoz incuria oīa aliqua perierit / sanguis eoz ret erunt. Dñs Iesū
 redēptor noster aluit turbā in deserto / ne desidat in via. vt ostenderet / eos in via vi-
 tē dechere / q non habēt dūcem / a quo p̄dici possint ad vitā. Nulla autem maior
 homini contingere potest perniciēs / q̄ a recti honestiq; tramite deuīare. Eam ergo
 malū est carere viū vocis hortatōibus ad / coercēda vitia virtutēq; capefcēdas /
 q̄ bonum eos habere. Quare vos omnes qui in deserto seculi huius vitā agitis /
 z terrenarum rerum sollicitudinibus occupamini / querite piū / querite sanctū op̄a-
 portunitis rēponbus vobis monstrē / quo declamāte z modestius oīcatis viuere /
 melliora possitis sperare. Hos quoq; qui dono del spiritualis doctrine scientiā estis
 cōsecuti / in cūctis op̄erū officio p̄dicandi ac docendi. Cogitate quātū apud deum
 meriti sit / catholicis fidelibusq; p̄ceptis erudire indocitos / z vel vnum vel alte-
 ruz xp̄isto lucrari. Quātē q̄ oīctionis argumentū / omnes docere / vt omnes vo-
 biscum simul saluentur. Nō sit vobis graue / vrbes / vicos / regionesq; percurrere /
 z illos imitari de quibus scriptū est / *In omne terrā erunt sonus eozum / z in fines*
orbis terrę verba eozum. Qui nō modo illos qui tūc erāt docuerunt / verū ē postea
 nos omnes qui sunt quibz deinde erunt / ad quoscūq; scripta illorum puenierint.
 Ac negd ex his quē in terra sunt sanctorum labore doctorum maius esse credatis /
 hoc labore fundata est xp̄isti ecclēsia / hoc edificata / hoc permanet z adueris / he-
 reses inuicta / z aduersum vitia immobilitas. Nisi enīz scripsissent illi / quibus oratū
 fuit nosse mysterium regni dei / qui nunc quē vera sunt disceret / quis doceret / *z*
prophetas / ab apostolis / a reliquis ecclēsię sanctę magistris didicimus / quē nunc
docemus. Ip̄orum profecto qui discipulus non fuerit / non poterit esse viliū p̄-
 ceptor aliorum.

De corporis manuumq; labore. Cap. xix.

Q Nonia vero p̄dicandi ac docendi exercitatio ad eruditōem tr̄inet / simpli-
 citas z indocilis eā dabimus exercitationē / quē corporis manuumq; labore

constat. Quare enim post soluta peccationum sacrificia operis aliquid facere / vt
 habeat mens z cogitatio in quo se occupet / z minus libera sit facultas euagadi p
 illas rerū tēporaliū vanitates / quē vel inuitis nobis op̄epere interdū z obueria-
 ri animo solēt. Nonne sunt quiq; labori monacho cōueniē / aut legē / aut scribere quē
 sancta sunt. pingere etiā vel fingere. Scōzq; imagines / quarum contemplatione
 accendatur ad virtutē. Item in horto plantās ponere / farculo inuiles herbas ex-
 cerpere / humum ligone versare / riuisulis irrigare / z siquid aliud res exegerit / oīto-
 ris op̄a p̄ficere. *Idēceptum est enīz / si non oīderis laboriosa op̄a / z agricolarios*
ne creatam ab altissimo. Idēterea fīscillas lentis viminibus / exere / ligna dolare /
 onera ferre / z quicquid del seruo nō illitum factū creditur / peragere. neq; cōmī-
 tere / vt inertia victus quiescat / z quē p̄dicationi aut lectioni superant tempo-
 ra ocio sibi perdat. Ista autem o dōnache / quē tibi faciēda iniungimus / ne q̄
 si uilia z abiecta cōtemnas / illi g talia facituri / a domino sublimati sunt. Idēca-
 batur / Idērus cum alijs etiam post acceptūz apostolatū / *Paulus funiculos intor-*
quebat / neq; suis victus impensis grauari. nunc a regibus terre venerantur. In
 humilitate op̄e exerceri ne alpernaris / qui cum xp̄isto cupis in celestibus re-
 gnare. Non te pudeat paup̄mēta monasterii vt mūda sint verrere / vasa mappasq;
 lauare / coquinaz facere / esculenta poculentaq; alijs ministrare / si non p̄dici om-
 nium dñm seruis suis pedes abluere / tergereq; ablutos. Qui talia decretat / scias
 illuz nondū ad humilitatis virtutem peruenisse. Seruilia igitur op̄a fac / vt hu-
 militeris laboriosa / vt carnis petulantiam domes / venalia vt victū pares / religio-
 sa quē pingendo vel fingendo sunt / vt quod professus es constantius exequaris.
 Item Scōz simulacra siue picta siue ficta si fugiter p̄p̄tētur / stimulant de-
 sidie fugiēde laborūq; subeundi. oī ad mentes nobis reuocant / quibus aribus
 ipsi Sancti eternam beatitudinem consecuti sunt. Nanc certe adepti sunt / Antoni-
 us qui portulas de palmaram folijs texuit / Hilariū q ligna concidit / Serapion
 qui cum suis discipulis mēssis tpe op̄a locabat / vt inde haberet quod ip̄ozum
 victui annuo sufficeret / Archēpius q suis manibus cellas construebat / quas alijs
 donaret / *Idācomius* cui cum suis monachi p̄positum fuit manūz labore victū
 querere. Dorothēus qui diuēditis quas texerat sporulis / p̄p̄z quod victū suū
 peresit / paup̄ibus erogabat. Non paup̄is cupiditibus resistere / nō ad p̄fectionē
 vitę peruenire potuissent / si subfessia tempora ocio contriuisent. Labore quippe
 corporis vegetatur intellectus / volup̄tatum appetitio coeretur / superbia frangi-
 tur / virtus retinetur / z quicquid per oīdium corruptum fuerit / per laborem in-
 stauratur. Deniq; op̄erum orationūq; vicissitudine oīabolū tentamenta super-
 rantur / z in proposito vitę sanctiōis in finem vsq; perseueratur. Si paup̄er-
 tatem professus es / magis liber eris / cum manuum labore victum quiescis / q̄
 cum elemosinā accepis. Laboramus inquit / *Paulus* manibus nostris. Et
 si manibus laborabat / is / cui vt xp̄istum p̄dicaret infunctum fuerat / quan-
 to magis ei labor hic necessarius est / qui neminem docet / cui post dictas oēo
 laudes octandū est / nisi se alicui corporis labori accingat. Ad thesalonicen-
 ses ille scribens fatur op̄a manuum fecisse / nequē graueret subsidia vi-
 tē p̄scendo pro ministerio verbū / quid id liceret / volens potius dare se in exē-
 plum operandi victus gratia / q̄ p̄scendi. Et si quis non vult op̄ari inquit /

Ecclia
7.

petr.
paul.

ic. xc.

antoni.
hillari.
serpi.
arche.
pacom.
doto.
theus.
labor.
capis.

ad cor.
pma.
4.
scda.3.

ad thes
scda.3.

act. 20. nec manducet. Quis esset epheci (vt lucas refert) ad maiores natu locutus est? Argentum et aurum aut vestem nullius concupiscit sicut ipsi sentis. quoniam ad ea que opus erant tibi? his qui tecum sunt ministraverunt manus iste. Hunc ergo qui inter apostolos plus omnibus opere impendit in predicando et scribendo si se in istis non potes imitare saltem in manuum exercitio ac labore. Sic enim et necessitatibus vite tue consulas et simul variis cogitationibus facile dabis repulsa; paratiorque ac promptior ad solvenda precum vota redibis. Nam quedam modum variis cibis appetentiam edendi prouocat et coena placet in qua apponuntur alię opes diuersas ab illis que in prandio fuerunt. ita et orationem gratiorum facit magis delectabilem alterius operis vicissitudo. Quod autem ait dominus luc. 12. Nolite solliciti esse alię vestre quid manducetis neque corpus vestro quod induamini. sollicitudinem metuendi neque necessaria desint tollit non laborem adimit vt si simul quod in te est facias et omnium in deo sperare habeas firmam atque stabilem. Ociositas autem vana est spes. Terra ipsa non red det fruges nisi araueris. seminare feceris. Domino homini dictum est. In sudore vultus tui vescens panem tuo. et tu panem parare tibi posse putas nihil agendo vel cupidines malas vincere et sensibus imitari. Crede tibi non ocium de omnia superat sed labor improbus (vt Doctus inquit) et otis virgens in rebus cęstas. Adonachum itaque pauperem et prouentum sum esse oportet. pauperem vt in deo diues sit. laboriosum vt facilius prouentum ad quietem. Unde dono dei sapientissimus Salomon mittit te ad fornica[m] vt eius exemplo tibi aliquid pares quo postea te virtus. hoc est vel victum ne esurias vel in operando occupationem ne carnis diaboli oppugnationibus pueritiam succumbas. Ingentem (vt quidam ait) fornica[m] farris acervum cum populant hiemis memores tectis reponunt. In nigrum campis agmen predamque per herbam conuectant calle angusto pars grandia tridunt. Obnitit frumenta humeris. pars agmina cogunt. Castigantque mores opere omnis semina ferat. Tu ergo istas imitatus futurorum memor presentia bene disponere callem angustam ingredi qui ducit ad vitam non latum qui ducit ad perditionem. suppone humeros labori vt aliorum quoque perfidiam somnulosus tuo exites exemplo. Nullam interim lassitudinem times. laborantem adiuuabit dominus et adiuuando consolabitur. Laborabant contra ventum remigando Apostoli quando Saluatore eis in nauiculam ascendente cessauit turbo et fluctus quiescere. Vocat quoque os dominus qui laborant dicens. Venite ad me omnes qui laboratis et onerati estis et ego reficiam vos. Hanc tu refectionem intra te senties quoties quicquid agis ad eum finem dirigeris vt purius domino tuo seruias. Omne quod curas facis inquit Apostolus in verbo aut in opere omnia in nomine domini nostri Iesu Christi facite gratias agentes deo patri per ipsum. Facere opus et gratias agere simul iubet vt et manum cum Sarraba ministerio occupatam habeas et mentem cum Sarraba diuine contemplationis intentam. Operari preterea manibus debes non modo vt necessaria compares vel mali gentem meta vincas verum etiam vt habere possis quod alijs impartias. dicente Apostolo. Qui furabatur iam non fure[m] magis autem laborat manibus suis quod bonum est vt habeat communicare et qui indiget. Docidem suo te exemplo hortatur mulier illa fortis de qua scriptum est. Quę sitit lacum et lacum et operata est consilio manuum suar. deinde sequitur adanum

De ocio inutile et infructuoso.

c. xx. 121

Manus suas aperuit inopi et palmas suas extendit ad pauperem. Gradus pfecto charitas non ita sua pro aliorum inopia laborare et operi ppea libentius incumbere vt opus pietatis. In fine dicitur. Date ei de fructu manuum suar et laudent eam in portis opae eius. Ex quo discimus quod charitate secretis labor bonis tandem cōpetur sempiternis. Ceterum ne quis impudenter supponat otiosus suus oneri quod ferre non satis pualer potest vire sunt moderateque agendus. Nemo inmentum suum plus iusto onerat et si illud viderit sub fasce gemere ac titubanti vestigio male succedere demit aliquid et vt potius eleuet et ad mensuram onerati ire dimittit. Naud aliter tibi de iumento corporis tui faciendus erit. alioquin sumētis quibuscumque minus sapere videberis. Camellus enim neque vltra solitus pcedit spacijs nec plus instigato onere recipit. Quod si maius ferente fuerit onus necesse est vt opprimat. In consilia effluunt moderata autē durat. Neque enim qui tulerit laborem sed qui per tulerit eterne quietis beatitudinem consequetur.

De ocio inutile et infructuoso. Cap. xx.

Autē et corporalis et spiritalis opus laborē cupidius ardentiusque subeamus in inertis ocio virtus quod deestabile sit cōsideremus. Arguit stultie et laboris de uitat. dicente Salomone. Qui seatur ocus stultissimus est. Idē pusilli animi esse ot. Nigrus ingrotescit timor. Somno et magis quod vigilē odit est. Nigredo ingrotescit timor. Idē virtutis quod regē erit. dr. n. et gēstatē op ata est manus remissa. et ite. Propter frigus piger arare nolit. medicabit ergo estare et nō dabitur illi. Odolus ergo et stultus et mediculosus et somnolentus et animi fortitudo bonorum egenat et inopiosus. Nihil tū in se peius habet ocus quod pateat concupiscentia. Unde dicit. In deo derisus est ois ociosus. et rursus. Multis malicia docuit ociositas. Nūc autē ociosus malicia videtur flagitiosus se se oneratur. tacet in illis et torpore victus vir in quo de relurgendo cogitat. Nam si quid ad se redies culpa agnoscat impossibile tibi videtur vt ab ea desistat. Interdus ipse de sua pigritudine coquerit intra se cum propheta dices. Et cōdificauit aduersus me vt nō egrediar aggregauit cōpedem meum. Sed cum libet sit nō peccare nihil pdest difficultates a peccato cessandi prendere. Et quā ais ocio marcelenus illa imbecillitas est non naturę. Viderit ea hostes vt in Iheremia est (scriptus) et derisum labarra eius. hoc est infructuosas quietē eius demones intus leati sunt. eo quod illa ignauiter respiciēte ad queque turpia facile se ptrauros quā pisce hamo speraret donec ad interitum vigs deduceret. In hunc entis interitus corruit et Sodoma de quo dicitur. Iste fuit iniquitas Sodome fororis tue supbia fatuitas panis et abundantia et ocus ipse. Ad id nō abundas sed inopia pmeris et tū ocio indulges in ea periculo perditionis liber. qui gde nō solus abundans et fatuitas euerit Sodoma sed et ocus. imo tato nequius ocatur paup quod diues quāto minus habet causas ocandi. Di. Nepe neque ociosus fuerit volupratus luxurieque opaz dabit. Pauper autē ne cede erit furto ac rapinis querere vi uiuat et in alios grallat ne ipse fame pereat. Longe itaque piculo hos est ociosus egens quod abundantis. Quid preterea dicit. Frustra illi na manus dedit quod nihil agēdo conterit erat. quod si necessarie foret ad applicanda tūmō ori alūna ite pcedit dat fuisse. Partim autē hōis ppiū ē. Qui ergo

manus suas aliquid honesti facieduz no eredit pecudi certe similitus est qz homi-
ni aut pecude deborat. est utrum. n. animal in multis vfu vult esse homo ve-
ro oculos nulli pdesit sibi aut non ereditur pluris. ut ex his qe dicta sunt / satis co-
gitare. 3c dco fana z ab hominibus male audit z a deo reprobatur. Alij cum fatus
lapideum appellant alij inerat assiluz ali fatu aruz aut nityl homine atqz bene
in modis prelatibus caullatuz vocibus taraf illud i. taceffiz pbo coceptuz
haberit. 7m aruz hoc est ab hominibus fecerit dno. effuz illuz qz fatus fupia ho-

deuter. 23. mines est dānaref. Lex vetat eunuchū intrare in ecclesia dñi. Quisnā iste eunuch⁹ est | nisi oclusus de quo nulla proles oñz virtutuz? Il nō pōt eunuchus generare | neq;

langozi ac socordie deditus aliquid boni facere. Repellitur itaq; ab ecclia | vt coetus
fidelium indignus. Non est eni; de illo eunuchoz genere | qui se castrauerunt ppter
regni desiderium. Et hoc eunuchorum genus est. Et hoc est illud quod dicitur in

mat. 25 regnu celoz. Calde quippe diligeris est caritatem deo votere / & sterilitate boni operis torpescere / qd nō deo sed diabolo seruire est. ¶ Sic est ille qui talentu ad negociadu accipit / abscōdit in terra / & cum nullum questum fecerit / eici iubetur

•3. frigidū neq; calidū; sed tepidū tñ Apocalypsis appellat. Cui videlicet satis videt

si peccata cauerit / quāuis boni nihil operet. Sed dū in isto tepiditatis pposito in
sipienter pſeuerat / nauseam facit dño dīcēt / Incipia te euomere de ore meo. Idē
autē quī nō solum pſeuerat in malo / sed et pſeuerat bono. Qd si bonū nō fuerit

cepit enim singulis loqui dicens de a malo sed et facere bonum. Et si boni non paterentur
licet a malis abstinere / non es executus quod iuberis. Nolle autem obedire deo malum est.
tenus erat ad beneagendum parati sine fructu elabi. sinere malum est. Non potest igit fieri

ut ociosus mali omnino expers sit / cuius et ipsius ociosus malus sit. et scripto itaque et ab ec-
clesia pellitur / et ab ore domini veluti mucidus panis expuitur / atque ad tenebras relega-

mat.3. tur|vřřp patiat maluz|q nunqđ facere volnit bonuz. Omnia enim arbor que non
mar.11 facit fructuz bonum|excideť z in igne mitet. Ficus ęthńs folia|sed nō z fructuz a

13. Dns maledicti zarelit. Alla quodqz ncll dñs vineę luccidi lubebat, ne terra occupa
ret in qua iā p triēniū fructu3 nō viderat. sed ad pces cultoris vineę volētis arbor
reīnfat circūfodere stercoreqz apponere. quarto ēt āno expectavit ut fructū faciat.

Expectat utiq; demētissim⁹ dñs ab octoso bōi opis fructū ī pueritia/expectat in iu-
uētute/expectat in etate virili/deniq; ecclesie prepositū alicui v̄bis exorat⁹ expectat

vsq; in senecta vrille tadē eiusdē prepositi vel increpationē impulsus | vel pceptis erudi-
dit? ab ignavia mollitiēq; animi ad studiū honesti laboris excites z exurgat. Qd

hinc tu quod deinde in fructu laquei reliqueris quod aliter sentat nisi ut similitur dano
tionis iuste securi succidendus: Ne igitur tibi placeas ociose quod nihil boni agens adhuc
non plecteris: collatio poene est studium non viri impunitas. Quanto plinius ociose

ps. 136. fueris | si te saltē in fine nō correxeris | tāto acius punieris. In salicibus infructuo-
sis | in medio babilonis que ē mētis in delicijs per dūcē cōfusio | suspēdisti organa

ſenſuū tuoz turpi voluptati deditus / z ad flagitia in dies magis declinās. Quos
uſq; abutere patiētia oīi emēdationē tuā expectātis: nō vides / nō animus aduers

tis q3 cito traiecit dies ⁊ labant anni: q3 vnaqueq3 hora no ita vite logiosa / vt pre
sentis mortis certa sit: nullus est enim tps punctus quo nō arctant vite nre (pa
cialis quo morandis nō moris) sit. Quid ergo morandis od verum agat? Quid nā

de somnolentia ista et exergiscere | ac tam supine oscitationis tarditate recte factorum
solicitudine discutere festina | an quam rationem villicationis tue reddere cogaris. 71eb

10

De humilitatis virtute. c.xxj.

fi vsq; adeo totus obnubilus / vt virtutis operibus te parē fore diffidas / voto sal
tem ante lingua pēte languon remedius / aridaq; oñēssā manū ad vñz / pūplicitatē ac
cede / tū ipse postq; te pigritie tū pōnere cōspēreris / dicet tibi / Surge in mediū
excede manus tuas. Tūc tu ope adiutus diuina. prius exurgēs gba tenus iace
ras / tū in mediū stabis in quo locus virtutis est. Itā extrema virtutis fuit. dētergēs
pū cōtractam excedere incipies / vt opus bonū. Atq; ita tu culpa inuoluē oī

De humilitatis virtute. Cap. xxi.

Porro qui ad acquirenda diuine benignitatis gratia opus est humilitatis vir

habitat (vr in psalmo dr) humilia respicit in celo ⁊ in terra Superbia refutit / humi ps. 112.
libus autem dat gratiam ⁊ in alio psalmo / Excelsus in os dñi humilia respicit / alto c. 127.

autē a longe cognoscit. Longe est enī ab eo qui inflatur | qui fastus fouet | seq; sup
alios erigit | ⁊ quāto magis insolefcit | tāto longius a dō recedit | ad quē nō est nobis

accellus nūq̃ p humilitate iuxta illud | Suscipiens māsuetos dñs humilians autē
peccatores vsq; ad terrā. Qd z Salomon in proverbijs cōfirmat dicēs | Ipse delu
det illusores z māsueto pabit gēz.

p̃. 46.
puer. 2

bitans | z cum contrito z humili spiritu | vt viuificet spm̃ humilium | z viuificet cor
contritorum. In eodem propheta dominum audimus dicentem | Ad quem refri-

am nisi ad pauperulum ⁊ contritum spiritu ⁊ trementem sermones meos: ⁊ in
Sacharia. Conuertam manum meam ad paruulos. Que autem maior gra humili

13.
 Dū in vita dari potuit / qz verē religionis cognitio? quē in arcano latebat / z quāz
 ne philoſophi quidem inuenire poterant / eam nos Chriſto monſtrante didicim?
 ¶ Inde inſe ad patrem conuerſus / ſanctiſſimū Chriſtum in ſeipſo agnoscit.

abscondisti hæc a sapientibus & prudentibus / & reuelasti ea paruulis. Paruuli sane
atq; humiles erant ap[osto]li / qui primi didicerunt & alios docerens. mat. II.

quibus in psalmo fuerat predictum a propheta ad deum dicere: Ex ore infantium
 & lactentium: hoc est sermonibus & predicatione simplicium & vulgarium hominum. ps. 8.

num | perfecti laude. laude veritatis | laudē euangelij | disciplinęq; salutaris. Ut
quam mundanę sapientię acumen inuestigare nequirit | eam pulcrorum hebetu

us | vt confunderet sapientes | ⁊ infirma mundi elegit deus | vt confundat fortia. .j. ca. 1.
Idem dominus humilium precibus facilem se prebet | arrogantes autem non

dit. Ideo Sophonias propheta portatur et ait. Querite dñm oēs mansueti terre / q
iudiciū eius estis operati / querite iustū / querite mansuetū. Sciebat enim / pr iust? soph. 2.

Maluerus dñs exorē | ad seruos iustos māfuetosq; spectare. Seruum qppe q gra
tus charusq; dño suo fieri desyderat | mores eius imitari oportet. Nam quēadmo
dum dissimiles inor

est. 2 du3 paribus nitunt studijs mutua benivolentia incalescunt. Qd autē humiles
gaudiat deus per omnes fere divine scripture hystorias patet. Sane videtur quod in his

ab initio placuerunt tibi / sed humilium & mansuetorum semper tibi placuit.

deprecatio, & illa quidem sicut humiliter orauerat | ita quod volebat perfecti

22

mat. 8. Nam in euangelio Centurio | Dicens suus dignus ut intres sub tectis meis. et eades
Ecclesia. hanc qua sic humiliatus est qd petierat impetrauit. Itaq; enis frustra scriptus est | Quo
humiliatis se nubes penetrabit. Cananea mulier ita repulsa passis | ita in canis co
paratione cōtepta | qd ab humilitate nō recessit | meruit tandē exaudiri. Filius pōt
luc. 15. gus cōsumpto p̄finitio ad patrē cum humilitate reuersus inuenit veniā. Deceas
ut ingt in celo z corāte | ita nō suus dignus vocari filius tuus. atq; ita humilitas am
plexus meruit p̄finitio | os culus | in dūmēta | anulū | p̄finitio | Quod ergo luxuria exbas
luc. 18. erat | humilitas reparauit. Publicanus pecunias p̄finitio | cōfinitio | delictor oculos in
celum nō audeat tollere | z iustus redit phariseo | qd tetuabat | qd decimas soluebat |
q bona multa faciebat | Illius enis peccata deleuit humilitas | Illius merita cor
rupit mētis elatio. Non sum sicut ceteri homines inquit. z qd ceteris p̄finitio
dubitauit | publicano etiam post ponendus iudicatur.

De exaltatione humilium in lege. Cap. xxi.

gen. 18. **N**on solus autē quē poposcunt humiles consequuntur | sed et mirabilis ope
ruiz grā donantur | z post hęc p̄finitio b̄n̄d̄ct̄ōis eterne cumulatius capiunt.
Abrahā. Abrahā puluerem z cinerē se esse dixit loquēs cum deo. b̄n̄d̄ct̄ōis ei z semini
gen. 32. eius. Jacob submitit se fratri Esau | atq; illud dñm suū vocat | p̄finitio ab eo cap
Jacob. tat deuolentis | mittit munera | ut leniat iratū. z post hęc gloriā dicit | Cū dñm
facie ad facie | z salua facta est anima mea. z tñ adhuc submitissus agit. Quia enis
gen. 33. facies f̄f̄i | septies pronus in terrā adorāt | donec prime accederet. Atq; hac tanta
subiectione ab indignato fratre extorsit pietatē. ita ut ille quē perdere decreuerat
in ei⁹ collus rufis ipsius amplexaretur osculareturq; dulcius qd dñi queat | z frater
na teneritudine supatus f̄f̄erit. Cū de rursus b̄n̄d̄ct̄ōis accipit a dñō | z inditur
exod. 3. ei nomen Israhel. id est | vir vidēs deū. Denz ergo videre meret | qd p̄finitio deuus homi
moyse. nibus humiliat atq; submitit. Loq̄ntē dñō de rubo corruit | dñō f̄f̄erit in facie. z cū
mutteret ad pharaonē | educēdū de egypto populi dux cōstitueret | indignus se fa
rebatur eo munere | atq; id intire recubabat. p̄finitio ita a gbus passus fuerat | in iuria |
suppliciter deus deprecatus est. Quas ob res meruit fieri p̄finitio Israhelici libera
tor de egyptiaca seruitute | legisq; dñmē lator | z multoz mirabilis auz | atq; ali
is p̄finitio dei iudicio dicitis | Siquē fuerit inter vōs propheta dñi | in visione qd
mō. 11. parebo ei | vel p̄finitio formis loquar ad illū. At non talis seruus meus dñō f̄f̄erit | qd in
omni domo mea fidelissimus est. Dñe enis ad os loquar ei | palā z nō p̄finitio enigmata
z figuras deum videt. Hinc est illud in ecclesiastico scriptus | Dilctus deo z ho
minibus est dñō f̄f̄erit. z post pauca | In fide ingt z lenitate ip̄finitio sc̄m fecit illū | z ele
git ei ex oi carne. David quozq; mātis z mētis vel si māt⁹ dñi humilis | p̄finitio
david. tionē Saulis odiūq; capitale maluit vitā fugiēdo qd vindicādo. cū illū semel atq;
strep occidē potuisset noluit. Ab inimicis p̄finitio p̄finitio z iterp̄finitio f̄f̄erit. Ideozq; dign⁹
iudicatus est qd ei succederet in regno. Ab saloniē et filij necē lachrymis z lamentatio
nib⁹ p̄finitio | p̄finitio | in eo bello intercepti | quo ille nitebat p̄finitio regnū eripē. Quā qd
p̄finitio David | vel patia | vel humilitate | qd dñi qd dñi | recte dicitur erit | p̄finitio
meruit ad decrep̄finitio vīq; etatē regnare | in iuniorz victor | z ip̄finitio inuict⁹ | oimq; re
p̄finitio. 114. gum | Iudez oco charissimus. Cū de future beatitudinis spe plen⁹ | Iudez oco ingt

domino in regione vluoz. Credi di propter quod locutus sum | ego autem homi | p̄finitio. 115.
liatus sum nimis. Quanto maiora sperant | tanto magis humiliatur. Non n. eucht
mortalis ad celum superbia sed humilitas. Job patientissimus cūq; fortis simul
Job z corporis bona amississet | ad extremam redactus miseriam | humilitatis virtutem
non amisit. folium se quod vento rapitur z stipulam siccam vocat | dum domini
alloquitur | z tot tantq; calamitatibus affectus n̄p̄finitio stultus locutus est. Post hęc
sibi restitutus duplica recepit dicitur | ut quantum se humiliauerat | tantum exal
tatum | vel duplo magis intelligas. Duos quinq; uenariis ab Deo b̄n̄d̄ct̄ōis rege mis
gn. 48. sos | ut Israheliam prophetam comprehenderent | ignis de celo lapsus absumpsit. ter
reg. q. 1. rum humilitas reddidit tutum. Flexis corā Israhel genibus veniam precatus vitē
periculum euasit. Superbi ergo p̄finitio vocant frām ocl | humiles autem p̄finitio vocatam
placent. Amos pastor quia mitis mātis | ingenij fuerat | spiritu sancto repletus
amōs. predixit Samariē mala futura | z prophetis meruit annumerari. At etiam prophē
tali dignitate p̄finitio non insolebat | sed magis humiliatur. Non sum propheta in
quit | nec prophetē filius | sed armētiarius vellēas | p̄finitio | z dñs misit me pio
phetar ad Israhel. Dum exaggerat domini beneficiū | suę cōditionis conficitur
obscure | de armētiario factus propheta | si diffimulasset | z ingratus quidē
haberet | z humilis parum. Quid multa | sic babe | neminē in virtutibus | p̄finitio
se | neminē sanctum vel deo charum fuisse | cui defuit virtus humilitatis. Fundamē
tum custos | virtutum | z de terra ad celum ascendendi via est humilitas. Per hęc
omnes p̄finitio ingressi sunt | qui nunc in supernis sedibus habitant | facti domes
fici dei cūctiq; Sanctorum.

De exaltatione humilium in euangelio. Cap. xxiij.

Ne tamen nouozum exēpla omnino praterisse videat | Ioannis baptiste | De
triq; z Pauli apostolorum humilitatem in medium proponam. debis. n.
discernis expressum in scripturis comperio. Ioānes interrogatus quis esset | nega
uit se esse christum | malens veritatē submitit | qd esseri mendacio | z neq; Israheliam
neq; prophetam se esse asseruit oim humiliatur. p̄finitio de Israhel testimonio extollit
io. 40. tur qd videlicet in spiritu Israhel venisset | qui p̄finitio prophetā esset | qd oeni⁹ inter
natos mulierum nemo illo maior surret. Ille tamen modis omnibus deiecit
se z humiliare non desistit cum de Ep̄finitio diceret | Ep̄finitio ei qd post me venit | qui an
te me facies est | cuius ego non sum dignus | ut solium coram calcedam. Iude
trus piscator erat | z in Christum credens indigni se solium consortio in dicitur. Et
a me inquit ois | quia ego homo peccator sum. Ob hoc ad apostolatū vocari me
rui. ut qui rebus p̄finitio capiebat | predicatio veritatis homines caperet. Solus
non sinebat sibi a domino lauari pedes. postq; autem se cum illo partem non ha
biturum nisi laueretur intellexit | non solum inquit pedes | sed z manus z caput.
prima vor humilitatis fuit | secunda charitatis. A quo volebat lauari | ab eo sepa
rari pertimuit. Porro quoniam z humiliabatur plurimum | z vehementius qd ceteri
obligabatur | dedit et dominus clauēs regni | z principem constituit Apostolorum.
mar. 16. Paulus de vase ut vas factus est electionis | quantum antea furore aduersus
paul⁹. Christum inuenerat | tantum deinde propter Christum humilitate se deiecit.

ad cor.
.i.15.
epel.3
ect.14

Ego inquit sum minimus apostolorum quin sum dignus vocari Ep[iscopu]s q[ui]n persequi
sum ecclesia dei gratia autem dei: iuxta q[uo]d sum: gratia eius in me vacua no[n] fuisse
sed abundanter illis omnibus laboravi. Ac ne laboris laudem fibi tribuere videar
retur subdit Non ego autem [sed] dei gratia dei meci. Alibi etiam in infimum se facit
dicens. Alibi enim egi sum Sancto minimo daret eam gratia per in gentibus euageli
zare inuisibilibus creaturis Op[er]a. Dum Yfritum cum Barnaba p[re]dicatores offi
cio fungerentur [et] dicitur] omnia illi exhiberi honoris ergo deo reperiuntur [et] per
scitibus vestibus morales se esse clament] et ob hoc quod multos [et] falsos deorum
cultores veri dei notitia in flammis [et] falsis quod creditur] sunt conflant. Et bi
sane d[icitur] quibus locis fumus [et] confers] eius deo dominis hominibus in nosse vis[us] ad qua
ta gloria in celo exaltati sunt] considerat qualem deo in terra vixeret gratia acceperunt.
Ergo illi merita [et] propterea] munda re] mortuos viuificare nulla possunt medica
menta [et] iuxta] poterunt. Si magna gratia sed [et] paucis] ubi sum] qui enas magna gratia
sed gratia secuta est merces fuerit. Quasi igitur humilioris deo ferendo erimus [tan
to] quoz ex[em]pla vi[m] magnifice poterit [et] Maria in dei matre] eius q[uo]d p[re]teritum
n[ost]ri silentio permittere nullo modo possum. Sed [et] sabao dep[re]catora fuerat in turba
pauper[um] incognita latebat. In tantu autem humilitate placuit [et] ea deo electa sit] q[uo]d
deksiliu[m] crederet. Cinde ipsa gloriat[ur] dices [et] Magnificat anima mea d[omi]nu[m] [et] exultat
ipsa meus in deo salutari meo] q[uo]d reperiit humilitate[m] andlle] q[uo]d. ecce eni
q[uo]d bo h[ab]eam me dicent omnes generationes. q[uo]d fecit mihi magna qui potens est [et]
scitum nome eius. Quid enim matris virginis confetti potuit [q[uo]d] et creatoris sua pa
ra[ti] q[uo]d et omni mater fit [et] ob hoc deo no[n] violata virginitate sed [et] sanctificata] [et] purius
necit in focunda [et] q[ui]tebat in sterili.

maria
m[er]it. di.
luc. i.

De humilitate Christi. Cap. xliiij.

O Ei vero filius factus est hominis filius. Verbi caro facti est / z habitaui in nobis. Quid dndes de vidimus inquit gloria / vbi gloria est vngenti a pre plenit gl'e z veritate. Quid vbi glorie colore est desideras eius humilitate psona te fociu ac participi exhibes oportet. Illo est discipulus supra magistrum / neqz feruor duo suo maior / vt exaltari vellet facti dñs / humilitari noluit feruor. Hunc autem eius autoz / cuius laus ad op doctoz ac reditioz. Paulus philippensibus in explet pponet acti. Docuerunt in vobis qz in xpo fcti / qz in forma dei est / in rapina arbitratz est esse equele deo / sed semetipsum exinanit formaz serui accepit / in similitudine homini factus z habitum mentis vrbz humilitate semetipsum factus obediens vlgz ad mortē / mortē autē crude. Iudisti humilitate / a tede gl'ia qz vt ingz z deus exaltat illuz / z donauit illi nome / qd est sup omne nome / vt in noie fcti de genui fcti celestis terrestris z infernoz / z oia lingua co fiteatur / qz noie fcti xpus in glia est dei patris. Ite fcti humilios diuinitas indinare se potuit / qz vt hoiem afflueret / seqz vobis potestati sub mitteret ad flagel la z morte p ludibria sustinēda. neqz sublimius atoli quunt humanitas / qz vt diu nitati vnita vnus Christus z deus esset z fcti sedes ad dextra pris / a spiritibus an gelico omnibz / Sctoz coetv venerandis / moruoz z viuosu dicaturus in eadē

humanitate/in qua uoluit ab hoīe iudicari.tunc humilitas gđe nūe gloriofus / tunc
mortalis nūc immortalis / z impaffibilis tūc feruus nunc oīs / tunc infirmus nunc
pōns in nimis cabellus pedus fuoz in uirga uirtutis fuē / tunc nō erat ei fpecies
qz deoz / nunc ei ei / Specie tua z pulchritudine tua intēdē pīpere pcedē z
re gna p ueritatē z māiūctū dūē z iūfītiā / nunc regnū oīs regnū oīm ſeculoy.
Sed paulo dī ſunctiōis uideam⁹ / a qua humilitate ad hāc ſublimitatē puenit⁹
quā tū ſp hūit a p cū p rē cōmūē. Ez ſig⁹ deus eſſet / hominē quē ipſe fecit
aſſumpſit nūm qz dīmitūit / ut z dō ſeriet / z deus eſſe nō deſineret. de paupcia nā
ter nacti uoluit / nō in vrbe regalē / ſed in paruo oppidulo beſelē / nō ſalē in domo
uulgari ſed in iumentoz ſtabulo / ubi redimētis in preſepio uagīz. Hāc Angelus nā
dabaz / a Dauid robaz qz abaz / a magis ad obaturat / z tū ipſe cōſpēibilis z deſpect⁹
apparere uolebat. Adultus nō dabuit ubi caput recīdēt ſuū. alienis impīoſis ſe
ſtenatus eſt. alieno viſus hoſpitiō. Qui cēli terrāqz fecerat / z quē in eis ſunt / hīc
die ac nocte in laborib⁹ ſuit / docendo / ſanando / ſolādo. miracula opabaz / a latere
uolebat. Sup aſin⁹ ſedis in aut⁹ hieroſolīm / cuius ſedis cel⁹ / z terra / cabellus
pedus erat. Aut dīſcipulo quoz pedes / cū Angel⁹ ſeruebat. Ez ſi innocens eſſet / p
peccatis nris ab incredulis quoz ipſe faluare uenerat / cōpēdē / ligari / cōſpū
cēdi / occidi uoluit. Et qz ita ſe ſubmiſit obſcūlt⁹ uol⁹ omnib⁹ impioz iurijs / qz
mund⁹ pugillo cōmet⁹ / terra reſpicit / fact⁹ eſt tremere / in quē Angel⁹ int⁹
gaudent / a uita eſt oīum quē uiuunt / z a uoz quē ſubſiſtunt. Quid ergo uel ma
gīſticia eius maius / uel humilitate abſectius / Nemo equare poſſet eius humi
litatē / qz nemo habet tamē de qua deſcendat ſublimitatē. Satis eſt ſi ueſtigia eius
obſeruaſſet / quant⁹ poſſumus nōs humilitatē ſubmiſſeqz geramus. ipſo admonē
te ac deſectē / Quiſcūqz me qz miſis fu⁹ z humilis corde / z inuenietis requiē ad iuſ
vris. Et igitur nobis curē / ut minimi ſim⁹ in obſcūpatis / in obſcū mices z
maſcū / nulli mal⁹ p malo redentes / paruo cōtē / in laborib⁹ aſſidit⁹ / p uero
magis qz peſſe cupientes / nūm qz captem⁹ hominū gloriā / ſed ſp dei laudē / z ſp
noſt⁹ pfect⁹. Idcirco ſimus omnī ſupplicia / qz mortis genus ppeti / prius qz deo
peccare. Idcirco hāc humilitate aditum nobis parabimus in celum / z gaudio pſturi
meredimur ſempitern⁹ / particeps facti glorię domini noſtri / cuius humilitatem
in terra fuerimus imitanti.

De humilitate vitiosa. Cap. xv.

Sciendum est etiam alias quasdam humilitates ex quibus alie quidem nihil ad hanc pertinent et quia locum suum alie vero ipsas reddunt vitiosas. Quia enim ad virtutem illam humilitas qua obscuro loco natos designamus humiles ap-
pellando demissi generis in plebe vulgaria virosque vel illa quae et rebus inanimatis in-
fensibilibusque datus namque locum humile dicimus qui prius locum inter emine-
tes atque demisso humile arripit que non multi ad hunc erecti sunt. Sunt et alia
duo humilitatis genera in scripturis observata. Alter est qui alios iniquitate oppri-
mit affligitque. Luce illi. Populi tui domine paulatiter et gradatim ita veniunt. Alter est qui ob
suam culpam poenis aut calamitate aliqua grauat secundum illud.
Propter iniquitatem tuam tuas humilitati sunt. Utique hoc in inuitum fieri nollet vir-
tute alia humilitas voluntaria est proinde citius illa que iuxta est voluntaria esse

p̄. cxvij
p̄. 106

constat. Illa itaq; nō virtutis / sed neq;e malignitatisq; erit humilitas / cum quō
 ea de causa p; se feret humilitatem / siue vt inter sanctos ponendus videatur / siue
 vt facilius elemosinam eliciat / et lucratur. Tales erant / quos in euangelio tacuit
 mar. 23 dominus dicens / Cleb vobis scribe / et paratū hypochrit / qui mundatis quod so
 ris est calicis / et paraphidis / intrus autem pleni estis rapina / et immunditia. Exterius
 quippe cilicio se regunt / inuis pedibus ambulant / horridi in cultu / squalentes
 illuiofi / inter loquendum suspirant / ingemiscunt / fatentur se esse peccatores / cre
 bro ad orandum procumbunt / sed intus vel inanis glorię cupidine flagrant / vel
 querēde pecunie cura sollicitantur / sepulchris dealbatis similes / foris quidē mon
 di puri / sed intus pleni foribus atq; spurcitia. Perniciosa est ergo humilitas /
 fingere quod non es / et esse quod non debes. Nam licet callida simulatione falli
 possint domines / deus tamē nūq; fallitur. omnia nuda / et aperta sunt oculis eius /
 ipse cordis / et renū scrutator / vnicuiq; reddet iuxta opera eius / quę tunc quidem
 iudicanda exponuntur / cum nihil erit occultum / quod non sciatur / neq; abscondi
 tum quod non reueletur. Quid ergo proderit / humilem / sanctum / mansuetum ab
 hominibus fuisse iudicatum / cum etiā hominibus manifestum erit / qualis re ve
 ra fueris? ille enim et preteritis aliorum rumoribus / sed ex conscientia tua pre
 senti iudicaberis. Egerum verē quoq; ac sanctę humilitatis valde studiosis cauē
 dum erit / ne forte humilitatem putent eos quibus prepositi sunt / non corrigere si
 deliquerint / non castigare si periculerant / negligentia est istud non humilitas / et
 charitatis quam proximo debes obliuio. Debes enim curare / vt eos quib; com
 missi sunt efficias meliores / docendo / sollicitando / increpando / puniendo. quod si
 per ingratas tenacitadinē ve animi omiseris / non miles / neq; mansuetas / neq; hu
 milis / sed e contrario inhumatus / et a charitate alienus fuisse argueris / creditiq; ti
 bi gregio nō pastor / sed desertor. Queris fortasse cur ego p;cipiat dñs / Qui maior
 est vestrū fiat sunt minores / et qui p;ecessor est sicut ministror? ille non hoc dicit vt pec
 cates non arguas / quos et ipse flagello de templo expulit / sed vt in laboribus ope
 rez seruili cum ipsis quibus p;cedes communices / et in spiritalibus negotiis gra
 uoz onera tuis q; alioz humeris imponas / necessitatuib; quoq; modestorum tuoz
 pro viribus prospicias / et tanq; filijs ministris / in diuinitatib; paris fungaris
 officio nihil pretermittendo quod vel ad humilitatem pertinere videbitur / vel ad
 charitatem. Desinitamus igitur vitiosam fore humilitatem / quę charitati aliq; vir
 tutibus non fuerit copulata. Nam neq; libidinoso proderit humilitas / neq; gula
 ventris / seruitutibus / neq; aliq; alicui flagitio subnixis. Vtina humilitas esse de
 bet deo obedire. deinde de prepositorum iussa exequi / postremo faciles se omnibus
 prestare / neminem offendere / et pati potius iniuria q; inferre / nihil terrenum appe
 tere / sed celestium desiderio semper inherere. Quicquid ergo sit humilitatis / exalta
 bitur / et vna cum illis / quos in exemplum propolumus / gaudebit in eternis glo
 riosis. In psalmo enim dicitur / Iuxta est dominus his qui tribulatio sunt corde /
 et humiles spiritu saluabit. Et in euangelio. Beati pauperes spiritu / quoniam ipsoz
 est regnum celorum. beati mites / quoniam ipsi possidebunt terram. et in alio psal
 mo / et sancti hereditabunt terram / et delectabuntur in multitudine pacis. sed
 fidebunt ergo humiles terram / non hanc crummarum / et in quietudinis plenā / sed
 illam in qua iugis tranquillitas / et pax est perennis / quę etiam terra viuientium de

clit / iuxta illud / Credo videre bona domini in terra viuientium. Humilem iat
 tur / vt / Petrus apostolus precipit / sub potenti manu dei / vt nos exaltet in tpe vi
 sitationis. Nihil est vera humilitate prestantius / nihil / iniquius / et a perturbat
 tionibus animi magis remotum. Humilis patientia est / benigna est / nec cōcepta
 ira / cū nec laudata se extollit / nec aduersus concutitur / nec prosperis delinquit / in
 viraq; fortuna equabilis perseverat. Iulgi quidem opinione despicitur / sed sapi
 tissimi cuiusq; iudicio commendatur / summiq; dei benignitate ad celeste regnum
 susollitur / et coronatur. Expediens nunc videtur / vt de contrario humilitati vitio
 Superbia disseramus. Nam virtutem ardentius amplectemur cum nequitie tur
 pitudinem magis plene cognouerimus.

LIBER SEPTIMUS. DE SUPERBIA.

De Superbie vitio. Cap. j.

Quare scriptū est / Inimicum om
 nis peccati est Superbia / nisi quia omne peccatum / a voluntate
 diuina nostre voluntatis auerso est. vt faciat ser
 uus qd; velit dominus / vel facere nolit qd; ille
 iussit. Illoc autē proprium Superborum est
 negari non potest. Quamuis igitur varię
 peccati spectes / vna tamen omnium mater est
 Superbia. ita vt cu; ipsis peccatis quę genui
 ti / simul viuat / simul moriatur. Nemo quippe
 desinit esse superbus / nisi cum desierit esse pec
 cator. Peccata tamen quę plus in se superbie
 habent / hec sunt. Qui confidentia / inanis glo
 rię appetitio / aliorum contemptus / de se tacta
 et ostentatioq; / neminem pati sibi superioriorem / et ne equalibus quidem facilem se
 prestare. preterea gestus habitusq; corporis summo desus / pterea argalpera ver
 borum / planio temerariq; confidentia actionum / erecta ceruix / contumax alpe
 rius / lentus tardusq; in cellus / et vccordiam potius q; gratitatem p; se ferens vi
 tus. Ierum tamen quo magis arroganter coram hominibus se se composuerint
 superbi / eo minoris existimationis apud eum erunt. dicente / Ista propheta /
 Dixit dominus deus / pro eo q; eleuati sunt filij syon / et ambulauerunt super eo
 posito / et nuntius oculorum ibant / et plaudebant et ambulant / et pedibus suis cō
 posito gradu incedebant / decalabit dominus vertices illarum syon / et dominus
 crine earum nudabit / et pro ornatu erit ignominia. Nihil enim secundum super
 bios / cum hinc decesserit / omni pompam suarum ornatu fastusq; decalabitur /
 nudus ad inferos descender / inglorius / contemptibilis / despectus / tanto alijs ma
 gis infimus / quanto sibi videbatur sublimior. Illoc etiam per Sophoniam mias
 tur dominus dicens / Cursabo omnem qui arroganter ingreditur super limē. hoc
 est / siue quatuor / et siue de templum cum superbia ingredientem / visitabo iusta

Eccl.
10.

3.

1.

Liber Septimus

17. **ps.** 17. **ecclia** 11. 12. **scache** 10. 19. **amos** 2. **sedech.** **reg. p.** 12. **Joab.** **reg.** 20. **20.**

vlione atq; vindicta. Sunt enim quibus nō est satis in foro / in campis / in hostijs
frequentia supinos elatosq; necedere / sed et domus oñi ingressi / cum maxime se sub
mittere deberent altare celestis regis / eundē vultus seruā / eadē supellicij elationē /
quasi tā ei equales / cuius nō multo post iudicijs velint nolint subiaceri. Et tūc
domus fiet / qd ad deus psumit / ait / Oculos Superborū humiliabis. Nihil enim
oculi tā ad inferos dñatorū qd eos delectat videre poterunt / sed cūcta tristitia / a cer
ba miseri illi / z cernere z pati cōpellentur. quāq; se olim supra homines esse arbia
trabant / sub immundoz spiritui potestate erunt. Nō qd mētē Iesus Strachi / si
lus orabat dicens / Dñe pñ z deus vñz meē extollentia oculorum meoz nō desideris
mibi. hoc ē / ne pmitas / vt me super supbia / z me aliqd esse credā / supra id qd sup.

Quanta mala pariat Superbia. Cap. 9.

Scriptus est pñterea / Tibi fuerit Superbia / tibi erit z contumelia. Necesse est
igit vt elati supbia toro qd aspexit homines pñterpant in cōtumeliā z pro
bia z conuultū. Sicut enī nūblosa ac tristitia celis facies raro cum silentio soluit / ciet
contraria / cogit micare fulgura / salmina cum fragore occidit / terrāq; imbibit / re
penite inuadare. Ita vñs supbie tumor / nisi rōne coerceat / iraz auitos pñabit /
z obuiū quēq; maledictis petulāter lacessit. Unde alibi of / Inter Supbos qd sunt
iurgia. In tātu quidē supbi iurgia affuecunt / vt ipsa iurgia supbia appetit pñat
mīta dices / O cor locutus est supbia. Supbi erat Iudei / Ideo neq; cōtra deum
murmurare tuerunt / nec dñi / z Aroni cōtumaciter insultare. Roborauit
Salomonis filii ad cōtumeliā vñ regalis impellit dignitas / z pñlo pñcēti aliqd pñ
sonus leuamē / Ad dñā respōdit sup iugū vñstrū. pñ meus cecidit / vos flagellis / ego
cedā / cōpñonibz. Tātū hac ai elatiōē pñcit / vt duodeciz tribuit rex / mox duarū nñ
mō fieret / religio ab eo secedit. Nō n. supbo dñō libet fuit. Nō ē it ipne ad
uersus deū supbi. Et n. Senacherib rex Assyrio capis aliquot Iudez oppidiz
hierosolimā obidiōē pñē coepit / blasphemias in cūctis israelitibz / legē dñis potētiōē
asseruit. Et quo hierosolimaz rex / sedechia pñteritus dñi regali purpura factū
indult / z suppler dñs orauit. Ipe ualerunt pñes humiliatā se aduersus furore in
potētiāq; supbi. Angelus dñi mortis parte assyri / exercitus prostrata regē cū religia
in finem redire coegit. Quo ille perueniens filioz suoz manu interceptus occubuit.
Itinc plane satis patet / qd fragiles / qd nulle sint humane vires / si cū dō cōtēderint.
Ad hęc Supbos post iurgia illos cū qbus iurgatus ē / re atq; opere ledere affecit.
vt vim roburq; suū ostēret / legē illis esse pñt / de qbus Amos pñbat ait / Cōte
runt sup puluere terre capita paupz / z via humiliū declinā. Sedechias quoq; si
lius Phanaā volens videri pñbat / cum prospera regi Samarie Achabo pñdixisset
z Sedechē cōtraria / que z euenerunt prophetanti colaphū infregit dicens / Alie ne
go dimisit pñs dñi / z locutus est tibi / Quid arrogans igit z inani gloria tumēs dñs
pñadere nūc se esse qd nō est / si quibz cōtradixit / impatēis ire ne manibus quidē
tempere / nūlloq; peni habet meliores se atq; honorabiliōes afficere iniuria. Joab
dauit ex exercitus dñs nō potuit pati pñfecture honorē laudēq; militie cū alijs
partit / z Amasam collegā suū amice alloquēs incautus interemit. Nullo itaq; ce
lere abstinuit superbia / nec rapinis nec cecidibus parci / dum supra omnes eminere

In illos qui

atq; excellere appetit. Aduersus hāc per os Abacuch pñter ipñs sanctus clamat /
Cūq; cōgregat a uariā malā domus / vt sit in exilio nudus eius. Ad supbie
ait vñs alios vñum cōfidentia stimulat / alios terz pñperitas horat / alijs auda
cia longus peccādū vñus pñat / qd retulo hāc cōficientē a culoe delictoz affidatate / ne
q; hominū pudore / neq; vñlo dei metu cōhibent. In Abdiā propheta Iduemā in
crepat dñs z ait / Talde supbia cordis tui exultit / et habitauit in scissuris petre / exal
tantē solū tuuz / qui dñs in corde tuo / quis detrahet me in terrā / Et qm supra qd
decurt efferebat Iduemus / cōsequēter dñs ei / Si exaltatus fueris vt aquila / z si in
ter sedra posueris nidus tuum / indere detrahā dicit dñs. Quid qd oīum formidū
credidit / oīz imbecillius euadat. z de illo quoq; dñs ait / Arcus fortius superatus
est / z infirmi accituntur robore. Quod autē z superbi humilient / z humiles exal
tētur / Benadab quoq; syrie rex nobis exēplo est. Qui tamāriā cum innumera mili
tum multitudine inuadens gloriabatur / qd puluis Samarie nō sufficeret pugillis
populi / qui ipsum secutus fuerat. Deo autē arrogantiā eius vñscitē / egressus rex
Achab tūz supbie milibus viroz z occisā triginta duobus fudit fugauitq; /
qui tā in manibus victoriā se gerere credebat. Insequēti anno / israelitarum pa
ua manus centū milia Syroz in pñlo cōciderunt / reliquos fuga elapsos in oppido
Aphēc murus ruina oppressit / Benadab captus / qui sibi insuperabili videba
tur / pro vita supplicauit. Minuen etiam Iuxriorum metropolim / cui dñs poenit
tenti z humiliatē pepererat / postremo tū insolenter elatū repēti cōciderē permi
sit. Ideo illi p Sophoniā supbie crimē obijcit dicens / Ite ex / z iuitas gloriola ha
bitans in cōfidentia que dicebat in corde suo / ego sup / z extra me nō est alia ma
pius / quō facta est in desertus / cubile bestie / oīs qd trāsit p eā / sibilabit z mouebit
manū. qñ dolēs eā que fuerat tā nō esse. fuit z pñsumit ait / Quid tūp supbia
tātū vt cedros libani / trāsiit / z ecce non erat.

In illos qui sanctitatis ostentatione alios carpunt. Cap. 10.

Sunt qui de mox sanctitate sibi plaudētes alioz vitā carpunt / vt illis quos
improbant / meliores videant. Talibus in Esaiā minas dñs dicit / Qui dñs
cōtēcedē a me / nō appropinques mibi / qd inmundus es / isti fumus erit in furore
meo / ignis ardens tota dñe / ecce scripti ē corā me. Qui se igitur quāuis bonus luo
re extollit / dei damnabit iudicio / Saluatorē in euāgelio dicitē / Cōtēctis qui suz
stificatio vñs corā hā / deus aut nouit corda vestra / qd hominibus aliusq;
abominatio est apud deus. Ihuuicē rē nobis pharisei quoz / pñt exēplū / qd
plū ingressus dñs se iustificat / z publicanū luxura orantē accusat / publicano ipso ne
gorē dñi erit. Ad dñi itaq; arrogantiē fermatū totū corruptū massā virtutū
z sigd boni supdificat corruit. Quid ē n. qd Salomō in pñbīs ait / Domos
supboz demolit dñs. nisi qd supbi hāc ope inter dñū nō peccat / aio tū delinquit / do
nū dei nō dei laudi hāc tribuēdo. Unde idē / Abominatio ē dñi ingratis arrogā
z si manus ad manū fuerit / nō erit in oīs. z in psalmo cēlripit / Supbi iūq; ag
bant vñs quaz / Eterū impossibile est / neq; etiam actionē delinquentū / qui per ar
rogantiā in se cōfident. Sibi quippe ore clīctis abiq; gratie diuine fulcimen
stare nullo modo poterūt. Semp autē pius est / vt in corde supbiat peccator / qm
opere. z pñterit Salomonis esse sententiā dicitē / Eritio nō pñcedit superbia